

การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ
โดยภาคเอกชน

โดย

พลโท สิริศักดิ์ วรเจริญ
เจ้ากรมพลธิการทหารบก
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง รุ่นที่ ๗
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติโดยภาคเอกชน

ลักษณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้วิจัย พลโท สิริศักดิ์ วรเจริญ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

การวิจัย เรื่องการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน มีมูลเหตุจากการที่ หลักการการส่งกำลังบำรุงทางทหาร แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทยในด้านการส่งกำลังบำรุง ตลอดจน นโยบายแนวความคิด ของกองทัพบก ได้กำหนดเป็นหลักการให้มีการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อรองรับการปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ ซึ่งรวมถึงภาวะสงคราม ไว้ที่ ๔๕ วันส่งกำลัง แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงทำให้หลักการดังกล่าวไม่สามารถที่จะปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นได้ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้เห็นความสำคัญในการวิจัยเรื่องนี้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ ๓ ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ ของภาคเอกชน และของกองทัพบก ประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา และผลกระทบ ของกองทัพบกในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบในภาวะไม่ปกติ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ และประการสุดท้าย เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ และแนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยมีขอบเขตการวิจัยเฉพาะการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก เท่านั้น และเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงทางด้านพลังงาน หลักการการส่งกำลังบำรุงทางทหาร บทบัญญัติของกฎหมาย ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิง และการเปรียบเทียบข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรวจของภาคเอกชน กับข้อมูลความต้องการการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติ ของกองทัพบก

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ ของภาครัฐที่มีอยู่ นั้น สนับสนุน ก่อเกิดต่อการที่ กองทัพบกจะสามารถใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนได้ เพียงแต่ในรายละเอียดของขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ นั้น ยังไม่มีการกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะไว้ ๒ ส่วน คือ ส่วนของการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ และส่วนของการพิจารณาแก้ไข กฎหมาย ประกาศ และระเบียบต่างๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ระหว่างกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในทางที่เหมาะสม ต่อไป

คำนำ

หลักการทางทหารที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ การเตรียมความพร้อมรบไว้ตั้งแต่ยามปกติ และปัจจัยของความพร้อมการรบในประการหนึ่งก็คือ ความพร้อมของสิ่งอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำการรบ ดังนั้น น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับยานพาหนะและยุทธโปกรณ์ต่างๆ ในกองทัพบกนั้น จัดเป็นสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องสะสมไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าหน่วยทหารจะได้รับการสนับสนุนสิ่งอุปกรณ์ด้วย ความเพียงพอ ต่อเนื่อง และทันเวลา โดยความพร้อมรบนั้นจะต้องดำรงไว้ตั้งแต่ยามปกติ แม้ว่าการรบเสร็จสิ้นจนได้รับชัยชนะแล้ว ก็ยังต้องดำรงความพร้อมรบต่อไปอีกอย่างไม่มีวันสิ้นสุด แต่เนื่องจากการสะสมสิ่งอุปกรณ์ โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นเป็นสิ่งอุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติพิเศษกว่าสิ่งอุปกรณ์ชนิดอื่นๆ กล่าวคือมีการระเหยหายตามธรรมชาติ มีความไวไฟ จะต้องเก็บรักษาไว้ในคลังเก็บในรูปแบบพิเศษเพื่อป้องกันความสูญเสียและอันตรายจากอัคคีภัย ต้องใช้พื้นที่เก็บและการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด และมีราคาขึ้นลงตามราคาดตลาด ซึ่งคุณสมบัติต่างๆ เหล่านี้ ทำให้การเก็บสะสมจึงต้องมีเท่าที่จำเป็น ประกอบกับงบประมาณอันจำกัด จึงทำให้ภาครัฐไม่อาจสะสมน้ำมันสำรองไว้ในกรณีที่เกิดภาวะไม่ปกติขึ้นได้ในปัจจุบัน สำหรับในกองทัพบกนั้น แม้ว่าโดยหลักการแล้วจำเป็นจะต้องมีการสะสมน้ำมันสำรองเพื่อให้กองทัพบกสามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบได้ทันทีอย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่เกิดภาวะไม่ปกติหรือภาวะสงคราม ซึ่งในอดีตเรียกว่า “น้ำมันสำรองสงคราม” ปัจจุบัน ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ พ.ศ.๒๕๕๑ เรียกว่า “น้ำมันสำรอง” นั้น กองทัพบก ก็ไม่อาจจัดให้มีสำรองไว้ได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ เช่นกัน

ดังนั้น มีปัญหาว่าหากมีกรณีที่เกิดเหตุการณ์ใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ จนเกิดภาวะไม่ปกติขึ้น และกองทัพบกซึ่งมีภารกิจหลักประการหนึ่งคือ การรักษาความมั่นคงของชาติ และการช่วยเหลือประชาชน จำเป็นจะต้องปฏิบัติการกิจได้ทันทีเมื่อได้รับมอบ ซึ่งการปฏิบัติการกิจดังกล่าวจำเป็นจะต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะและยุทธโปกรณ์ต่างๆ ในจำนวนที่มากกว่าภาวะปกติ โดยที่น้ำมันเชื้อเพลิงที่กองทัพบกสะสมไว้เพื่อหมุนเวียนแจกจ่ายหน่วยทหารในภาวะปกติจะไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนให้กับหน่วยทหารในภารกิจที่ได้รับมอบในภาวะไม่ปกติได้ จึงอาจส่งผลให้ไม่อาจปฏิบัติการกิจได้อย่างสมบูรณ์ หรือภารกิจที่ได้รับมอบอาจล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความปลอดภัยของประชาชนในที่สุด

ก

จากปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อให้ได้แนวทางที่กองทัพจะได้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ใช้ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ทั้งนี้ โดยอาศัยศักยภาพของภาคเอกชน และบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่เป็นหลัก การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในด้านหลักการเท่านั้น ผู้วิจัย จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะได้นำไปศึกษาและทำการวิจัยขยายผล จนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ต่อไป

พลโท

(สิริศักดิ์ วรเจริญ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปม. รุ่นที่ ๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวความคิด ทฤษฎี การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อความมั่นคงของกองทัพบก	๖
แนวความคิด ทฤษฎี และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคง	๖
การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลธิการของกองทัพบก	๑๔
บทที่ ๓ การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ในประเทศไทย	๒๘
แนวทาง และแผนการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ของประเทศไทย	๒๘
การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในภาคเอกชน	๓๕
การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๔	การวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ และความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในภารกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ	๕๒
	วิเคราะห์ ปัญหา และผลกระทบ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง	๕๒
	วิเคราะห์ ความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ	๕๔
บทที่ ๕	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๖๕
	สรุป	๖๕
	ข้อเสนอแนะ	๗๐
บรรณานุกรม		๗๕
ภาคผนวก		๗๗
	ผนวก ก ประกาศกระทรวงพลังงาน เรื่องยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๖๐)	๗๘
	ผนวก ข พระราชบัญญัติการค่าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓	๘๔
	ผนวก ค พระราชบัญญัติการค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐	๑๐๔
	ผนวก ง ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖	๑๐๘
	ผนวก จ พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการณ์ขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๑๖	๑๑๒
ประวัติย่อผู้วิจัย		๑๑๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๒ - ๑	เกณฑ์ความสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยุทธโศปกรณ์ กองทัพบก ปี ๒๕๒๑	๑๒
๓ - ๑	ชนิดและอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง แบนท้ายประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖	๓๑
๓ - ๒	สถิติ ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงทั่วประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง ปี พ.ศ.๒๕๕๖	๔๑
๓ - ๓	สถิติ ปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงแยกรายผู้ค้าน้ำมัน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง ปี พ.ศ.๒๕๕๖	๔๒
๓ - ๔	ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสงคราม ตามแผน ทบ. ๑๐ (พ.ศ.๒๕๒๑)	๔๓
๓ - ๕	สถิติปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก ที่ผ่านมาในรอบ ๕ ปี	๕๐
๓ - ๖	ข้อมูลเปรียบเทียบ จำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้สำรองจ่าย จากระดับสะสมยามปกติ และ การเสนอจัดหาทดแทน เป็นแผนงานระหว่างปี	๕๑
๔ - ๑	ข้อมูลการทดลองเปรียบเทียบ น้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง และการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง โดยประมาณ จากกรมธุรกิจพลังงาน และกรมพลาธิการทหารบก (ในปี พ.ศ.๒๕๕๖)	๕๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แต่เดิมก่อนปี ๒๕๕๑ กองทัพบกได้ใช้ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลัง
สิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๒๔ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่ง
ระเบียบฉบับนี้ ได้กำหนดแนวทางในการแจกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณให้กับหน่วยใช้
ในกองทัพบก โดยกองทัพบกได้จัดตั้งหน่วยคลังเพื่อเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณ
ทั้งในส่วนกลาง (กองน้ำมันเชื้อเพลิง กรมพลาธิการทหารบก) และในส่วนภูมิภาค (คลังน้ำมัน
เชื้อเพลิงในอัตรการจัดหน่วย กองบัญชาการช่วยรบ มณฑลทหารบก และจังหวัดทหารบก ต่างๆ
ในภูมิภาค) เพื่อเก็บสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณไว้สำหรับแจกจ่าย และเป็น
หลักประกันในความต่อเนื่องในการส่งกำลังน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันอุปกรณ สำหรับหน่วยใช้ใน
กองทัพบก ซึ่งชนิดและจำนวนปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่แต่ละคลังจะเก็บสะสมในยามปกติ (ระดับ
สะสม) ไว้นั้น จะพิจารณากำหนดจากสถิติความสิ้นเปลืองการใช้น้ำมันของหน่วยใช้ ในพื้นที่
รับผิดชอบของคลังน้ำมันนั้นๆ เป็นเกณฑ์ สำหรับการกำหนดการจัดเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
และน้ำมันอุปกรณเพื่อความมั่นคงทางทหาร หรือระดับสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สำรอง (ระเบียบฯ
ฉบับก่อนๆ เรียกว่า น้ำมันสำรองสงคราม ระเบียบฯ ฉบับปัจจุบันเรียกว่า น้ำมันสำรอง) นั้น
กองทัพบกมีแนวความคิดที่จะกำหนดการวางระดับสะสมสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สำรองสงคราม
มานานแล้ว แต่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นผลได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณการจัดหา
น้ำมันและจำนวนภาชนะสำหรับการจัดเก็บน้ำมันขนาดใหญ่มีไม่เพียงพอ ประกอบกับ
แนวความคิดในการใช้น้ำมันในยามสงครามในอดีต นั้น แบ่งออกเป็น ๒ แนวความคิดคือ แนวคิดที่
เห็นว่าควรต้องมีการจัดเก็บน้ำมันสำรองสงครามเพื่อให้เป็นไปตามหลักความพร้อมรบ แต่อีก
แนวคิดเห็นว่าในสถานการณ์ที่จำกัดด้วยงบประมาณนั้นควรกำหนดให้ใช้วิธีการเรียกเกณฑ์เมื่อ
เกิดสงครามโดยไม่จำเป็นต้องเก็บสะสมน้ำมันสำรองสงครามไว้ แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพบกได้
กำหนด ระดับสะสมสิ่งอุปกรณประเภทที่ ๓ สำรอง ไว้ที่ ๔๕ วันส่งกำลัง ซึ่งเป็นไปตาม
แนวความคิดในการวางแผนสะสมอาวุธยุทธโปกรณ์ เพื่อความพร้อมรบและเตรียมสงคราม ของ
กระทรวงกลาโหม

ต่อมา กองทัพบกได้ยกเลิก ระเบียบกองทัพบกว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๒๔ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ และได้กำหนด ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ขึ้นบังคับใช้แทน ระเบียบฯ ปี ๕๑ ได้ปรับแนวทางในการส่งกำลัง สิ่งอุปกรณประเภทที่ ๓ สายพลาธิการของกองทัพบกใหม่ โดยกำหนดให้คลังน้ำมันกองเชื้อเพลิง กรมพลาธิการทหารบก เก็บสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงเท่าที่จำเป็นในการแจกจ่ายหน่วยใช้ ในเขต กรุงเทพฯ และปริมณฑลเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่มีการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นจำนวนมากไว้ ณ คลังน้ำมันส่วนกลางของกองทัพบก อีกต่อไป กองทัพบก จึงได้ปรับแนวทางในการส่งกำลัง น้ำมันเชื้อเพลิงให้หน่วยคลังกองทัพบกในภูมิภาค ดังนี้

จากเดิม กรมพลาธิการทหารบก จัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงจากภาคเอกชนและนำเข้าเก็บไว้ ณ คลังส่วนกลางและดำเนินการแจกจ่ายต่อไป โดยส่งต่อจากคลังส่วนกลางไปยังคลังส่วนภูมิภาค ของกองทัพบกอีกครั้งตามคำขอเบิกของคลังส่วนภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้มีน้ำมันหมุนเวียนแจกจ่าย ให้กับหน่วยใช้ในพื้นที่ขอการสนับสนุนจากคลังส่วนภูมิภาค นั้นๆ

แนวทางใหม่ กรมพลาธิการทหารบก จัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงจากภาคเอกชนโดยมีคำสั่งซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง ตามชนิดและจำนวนที่คลังส่วนภูมิภาคของกองทัพบกขอเบิก และสั่งให้ผู้ขาย ภาคเอกชน นำน้ำมันเชื้อเพลิงจากคลังของภาคเอกชน ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ส่งให้ ณ คลังส่วน ภูมิภาคของกองทัพบกโดยตรง ต่อไป

สำหรับ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะสงคราม หรือในภาวะไม่ ปกติอื่นๆ นั้น ยังมีได้มีการพิจารณากำหนดแนวทางในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับการจัดซื้อ น้ำมันเชื้อเพลิงจัดส่งโดยตรงจากคลังน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนนั้น สอดคล้องกับแนวความคิด เรื่องการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติโดยภาคเอกชน และในปัจจุบัน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่หลายฉบับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ พระราชบัญญัติการค่าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ พระราชบัญญัติการค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมัน เชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๑๖ และ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนด ชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖ ที่ผู้วิจัยได้พิจารณา เห็นว่ากฎหมายดังกล่าวมาแล้วนั้น มีบทบัญญัติที่เกื้อกูลต่อการใช้ประโยชน์จากการสำรอง น้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในกรณีที่กองทัพบกจำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะที่ไม่ปกติ ได้ ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะจัดทำเป็น โครงการวิจัย เรื่องการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน ในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ความเป็นไปได้ ในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกเพื่อความมั่นคง
๒. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา และผลกระทบ ของกองทัพบกในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบในภาวะไม่ปกติ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
๓. เพื่อเสนอแนะ แนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย ในโครงการวิจัยการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติโดยภาคเอกชน จำกัดขอบเขตเฉพาะการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการ รวบรวมวรรณกรรม หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการจดบันทึก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกเพื่อความมั่นคง
๒. ทำให้ทราบ ปัญหาและผลกระทบ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้
๓. ได้ข้อเสนอแนะ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน

คำจำกัดความ

ภาวะไม่ปกติ	หมายถึง ภาวะในระหว่างเวลาที่ประเทศมีภัย ทั้งภัยอันเกิดจากธรรมชาติและ/หรือ ภัยอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ อันทำให้กระทบต่อความสงบเรียบร้อย หรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ หรือทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน และรวมถึงการรบ การสงคราม
น้ำมันเชื้อเพลิง	หมายถึง ก๊าซปิโตรเลียมเหลว น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอื่นที่ใช้หรืออาจใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นสิ่งหล่อลื่น ก๊าซธรรมชาติ น้ำมันดิบ หรือสิ่งอื่นที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการกลั่นหรือผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวข้างต้น และให้หมายความรวมถึงสิ่งอื่นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นสิ่งหล่อลื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นน้ำมันเชื้อเพลิง
ผู้ค้าน้ำมัน	หมายถึง ผู้กระทำการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงโดยซื้อนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด เพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวมถึงผู้กลั่นหรือผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงด้วย แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
ปริมาณการค้าประจำปี	หมายถึง ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรซื้อ กลั่น ผลิต หรือได้มาในปีหนึ่ง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงปริมาณที่จัดหามาเพื่อการสำรองตามกฎหมาย
สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓	สายพลาธิการ หมายถึง น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซเชื้อเพลิง และน้ำมันอุปกรณ์ที่อยู่ ☐ ในความรับผิดชอบ ในการส่งกำลังของกรมพลาธิการทหารบก ซึ่งใช้ ☐ เกี่ยวกับ ยานยนต์ เครื่องจักรกล เครื่องให้ ☐ แสงสว่าง และเครื่องให้ความร้อน
อัตราน้ำมัน	หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กองทัพบกกำหนดไว้เป็นอัตราประจำให้หน่วยเบิกจ่ายได้เป็นการแน่นอน
เครดิตน้ำมัน	หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กองทัพบกหรือหน่วยบังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบกกำหนดให้หน่วยใช้เฉพาะงาน เป็นครั้งคราวให้หน่วยเบิกจ่ายได้ตามความจำเป็น แต่ไม่เกินจำนวนที่กำหนด

วันส่งกำลัง	หมายถึง จำนวนสิ่งอุปกรณ์ที่ประมาณว่าจะต้องใช้สิ้นเปลืองในหนึ่งวัน โดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ในการปฏิบัติที่ผ่านมาแล้ว ตามสถานการณ์ในแบบเดียวกัน เป็นหลักการในการประมาณการ
น้ำมันสำรอง	หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม และให้หมายรวมถึงน้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมัน ที่ผู้ค้าน้ำมันจะต้องมีสำรองไว้ตามพระราชบัญญัติการค้า น้ำมัน พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งอาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้น แต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”
ตำบลส่งกำลัง	หมายถึง ที่ตั้งและที่ปฏิบัติงานทางการส่งกำลังของเจ้าหน้าที่ระดับกองทัพอากาศขึ้นไป เพื่อสะสม เก็บรักษาและแจกจ่ายสิ่งอุปกรณ์
หน่วยใช้	หมายถึง หน่วยที่ได้รับประโยชน์จากการใช้สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๑ สายพลาธิการ โดยเฉพาะหมายถึงหน่วยที่ได้รับอัตราหรือเครดิตที่มีสิทธิในการเบิกนำไปใช้ราชการได้
หน่วยสนับสนุนโดยตรง	หมายถึง หน่วยที่มีหน้าที่แจกจ่ายสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๑ สายพลาธิการสนับสนุนให้แก่หน่วยใช้หรือผู้ใช้โดยตรง
หน่วยสนับสนุนทั่วไป	หมายถึง หน่วยที่มีหน้าที่แจกจ่ายสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๑ สายพลาธิการให้แก่หน่วยสนับสนุนโดยตรงอีกต่อหนึ่ง และทำหน้าที่สนับสนุนโดยตรงให้แก่หน่วยใช้ในที่ตั้งเดียวกัน

บทที่ ๒

แนวความคิด ทฤษฎี การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อความมั่นคง ของกองทัพบก

แนวความคิด ทฤษฎี และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคง

๑. สมมุติฐาน และแนวความคิดในการปฏิบัติ การระดมสรรพกำลังของ กองทัพไทย

แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี ๒๕๕๖) ได้กำหนดสมมุติฐาน
แนวความคิดในการปฏิบัติตามแผนระดมสรรพกำลัง ตลอดจนขั้นตอนในการปฏิบัติในการส่ง
กำลังบำรุงไว้ สรุปได้ ดังนี้

๑.๑ สมมุติฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) เพื่อให้ประเทศชาติ
มีความพร้อมและเป็นหลักประกันความอยู่รอด รวมทั้งเป็นพื้นฐานขยายขอบเขตกิจกรรม
เตรียมพร้อมที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดห้วงระยะเวลาความปลอดภัย
ขั้นต่ำไว้ที่ ๔๕ วัน

๑.๒ แนวความคิดในการปฏิบัติการระดมสรรพกำลัง

การระดมสรรพกำลังในการส่งกำลังบำรุง เป็นการระดมทรัพยากรใน ๗
ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านน้ำ ด้านคมนาคม ด้านสื่อสาร ด้านแพทย์และสาธารณสุข ด้าน
อุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต และด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน มาสนับสนุนกองทัพในการปฏิบัติ
ภารกิจป้องกันประเทศในภาวะไม่ปกติได้อย่างเพียงพอและทันเวลา การกำหนดขั้นตอนการระดม
สรรพกำลังในการส่งกำลังบำรุงในภาวะไม่ปกติจะต้องมีให้น้อยที่สุดที่จะกระทำ ได้โดยไม่ผิด
ระเบียบหรือกฎหมาย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการปฏิบัติ การระดมสรรพกำลังโดย
อาศัยอำนาจเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์
ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ ควรกระทำเป็นวิธีสุดท้าย หรือกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่
การปฏิบัติการทางทหารเท่านั้น และให้นำการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงในยามปกติมาใช้
ให้มากที่สุดที่จะทำได้โดยการเตรียมพร้อมปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ ทั้งนี้ ได้แบ่งการปฏิบัติออกเป็น ๓
ขั้น คือ

๑.๒.๑ ชั้นเตรียมการ

ในชั้นการเตรียมการ ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับด้านการส่งกำลังบำรุงไว้ ดังนี้

๑.๒.๒.๑ ในการกำหนดความต้องการให้ยึดถือกำลังรบยามปกติ ในอัตราเต็มก่อนวันระดมสรรพกำลัง และระดับยุทธโศปกรณ์ในกระแสนการส่งกำลังตามแผนการส่งกำลังบำรุงยามสงคราม ประกอบอัตราสิ้นเปลืองเป็นมูลฐานสำหรับการกำหนดความต้องการขั้นต้น

๑.๒.๒.๒ รวบรวมความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นเร่งด่วนก่อนวันระดมสรรพกำลัง เสนอให้กระทรวงกลาโหม เพื่อประสานขอรับการสนับสนุนจาก ส่วนราชการ พลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน

๑.๒.๒.๓ การกำหนดระดับสะสมสิ่งอุปกรณ์ทางทหาร ให้ยึดถืออนุมติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ท้ายหนังสือ สม.ลับมาก ด่วนมาก ฉบับ กห รับที่ ๑๖๗๗/๒๒ ลง ๑๓ กันยายน ๒๕๒๒ เรื่องแนวความคิดในการวางแผนสะสมอาวุธยุทธโศปกรณ์เพื่อความพร้อมรบและเตรียมสงคราม

๑.๒.๒ ชั้นระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ

ในชั้นระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับด้านการส่งกำลังบำรุงไว้ ดังนี้

๑.๒.๒.๑ ระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุง เพื่อให้มีความพร้อมรบตามกำหนดเวลา โดยนำระบบการส่งกำลังบำรุงยามปกติมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร

๑.๒.๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารและกระทรวงที่รับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ จะต้องประสานการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดในเรื่อง ความต้องการทางทหารและการจัดส่งทรัพยากรในการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุง เพื่อให้สามารถสนับสนุนทรัพยากรสนองความต้องการทางทหารในภาวะไม่ปกติ ได้อย่างต่อเนื่อง เพียงพอ และทันเวลา

๑.๒.๓ ชั้นการส่งมอบ

ในชั้นการส่งมอบ ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับด้านการส่งกำลังบำรุงไว้ ดังนี้

๑.๒.๓.๑ ทรัพยากรที่ได้รับมอบนำไปปฏิบัติการทางทหาร ประเภท ทรัพยากรถาวรหรือทรัพยากรที่ยังมีอายุใช้ราชการได้ต่อไป เมื่อจบภารกิจหรือหมดความจำเป็นให้

รับส่งคืน แก่หน่วยส่งมอบทรัพยากรในทันที แต่จะต้องผ่านการดำเนินการวิธีระบบส่งกำลังของเหล่าทัพจนเป็นอันสิ้นสุดแล้ว เว้นแต่จะมีการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือ หรือผู้มีอำนาจเป็นอย่างอื่น

๑.๒.๓.๒ หน่วยรับมอบทรัพยากร จะต้องส่งคืนทรัพยากรไปยังหน่วยส่งมอบทรัพยากรนั้นๆ พร้อมทั้งหลักฐานการส่งคืน การรายงานขออนุมัติจำหน่าย รายงานสถานภาพ ราคาประเมิน ค่าเสียหาย เป็นต้น

๒. แนวความคิด ทฤษฎี การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก

กองทัพบก ได้มีคำสั่งกองทัพบก ที่ ๔๘๗/๒๕๔๓ เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยได้กำหนดหลักการการส่งกำลังบำรุง และกองทัพบกได้กำหนดรูปแบบของการสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ ดังนี้

๒.๑ หลักการส่งกำลังบำรุง

๒.๑.๑ การรวมการสนับสนุน หมายถึง การรวมขีดความสามารถในการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงของหน่วยสนับสนุนทั้งปวง ไปสนับสนุนหน่วยทางยุทธวิธี ให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบ

๒.๑.๒ การสนับสนุนจากข้างหลังไปข้างหน้า หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงที่อยู่ในเขตหลังหรือใกล้กับฐานการกำลังบำรุง จะต้องให้การสนับสนุนแก่หน่วยที่อยู่ใกล้พื้นที่การรบตามลำดับ รวมทั้งหมายถึงการสนับสนุน จะกระทำจากหน่วยเหนือไปยังหน่วยรองด้วย เพื่อเป็นการปลดเปลื้องภาระงานด้านการส่งกำลังบำรุงของหน่วยรองให้มากที่สุด

๒.๑.๓ ความเชื่อถือได้ หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงจะต้องมีขีดความสามารถ ซึ่งทำให้หน่วยรับการสนับสนุนมีความมั่นใจได้ว่าจะได้รับการสนับสนุนได้ตามเวลาและสถานที่ที่ได้วางแผนไว้ ในการนี้จำเป็นต้องมีแหล่งสนับสนุนสำรอง และแผนสำรองไว้ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นจะต้องป้องกันแหล่งสนับสนุนของตนจากการสูญหาย จากสาเหตุต่างๆ ตลอดจนการใช้อย่างไม่ประหยัด

๒.๑.๔ ความง่าย ความยุ่งยากสลับซับซ้อน เกี่ยวกับระบบการส่งกำลังบำรุงจะต้องมีน้อยที่สุด ระบบการส่งกำลังบำรุงที่ดีควรหลีกเลี่ยงแบบพิมพ์ที่ต้องกรอกข้อความต่างๆ โดยที่ไม่ได้นำข่าวสารที่กรอกนั้นมาใช้ประโยชน์ ต้องไม่ผ่านสายงานและเจ้าหน้าที่มาก ตลอดจนต้องไม่มีการขออนุมัติกันหลายลำดับชั้น ความง่ายนี้ยังหมายรวมถึงการใช้สิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันได้หลายๆ รายการ สามารถใช้งานถอดประกอบและซ่อมบำรุงได้โดยง่ายอีกด้วย

๒.๑.๕ การทันเวลา การส่งกำลังบำรุงจะต้องมีและใช้ได้ปริมาณที่
ต้องการ ณ เวลาและสถานที่ที่กำหนด เฉพาะเรื่องเวลานั้นต้องให้มีความพอดีโดยไม่ล่าช้าแต่ไม่ควร
ก่อนเวลามากนัก

๒.๑.๖ การได้ส่วนสัมพันธ์ การจัดหน่วยส่งกำลังบำรุงต้องให้เหมาะสม
กับความต้องการในการสนับสนุน ไม่น้อยเกินไป จนทำให้ส่วนดำเนินกลยุทธ์ต้องเสียภารกิจทาง
ยุทธการเพราะขาดการสนับสนุนที่เพียงพอ การจัดงานของหน่วยส่งกำลังบำรุงเองต้องได้ส่วน
สัมพันธ์กันด้วย เช่น ต้องมีเจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงให้สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งกำลัง หรือต้องมีหน่วย
ส่งกลับทางการแพทย์ให้สัมพันธ์กับหน่วยรักษาพยาบาล เป็นต้น

๒.๑.๗ อำนาจหน้าที่ ถึงแม้ความรับผิดชอบทางการส่งกำลังบำรุงจะเป็น
ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาแต่เพียงผู้เดียวก็ตาม แต่สมควรมอบอำนาจหน้าที่ให้กับ
ผู้บังคับหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุง ให้เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จ และมี
ความอ่อนตัวพอสมควร โดยไม่ถูกแทรกแซงจากบุคคลอื่นๆ ด้วย

๒.๑.๘ ความปลอดภัย การสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงต้องไม่ถูก
ขัดขวางอย่างรุนแรงด้วยการกระทำของข้าศึก และด้วยข้อห้ามจากมาตรการรักษาความปลอดภัย
ของฝ่ายเดียวกัน

๒.๑.๙ การประหยัด หมายถึงการ ใช้กำลังพล สิ่งอุปกรณ์ การบริการและ
สิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งกำลังบำรุงเท่าที่จำเป็น ให้คุ้มค่าที่สุดโดยคำนึงถึงฐานะทาง
เศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ จะต้องพึงเล็งในเรื่องการปรนนิบัติบำรุงและซ่อมบำรุงสิ่งอุปกรณ์
ต่างๆ ให้สามารถใช้สิ่งอุปกรณ์นั้นๆ ให้คงสภาพได้นานที่สุด

๒.๒ แนวความคิดในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก

๒.๒.๑ ใช้ระบบการส่งกำลังบำรุงระบบเดียวกันทั้งในยามปกติและใน
ยามสงคราม ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๒.๒.๒ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันแต่อาจจะมีการแตกต่างกัน
บ้าง ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของที่ตั้งสภาพภูมิประเทศ ลมฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่เผชิญหน้า
หน่วยนั้นๆ

๒.๒.๓ มอบความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงให้แก่กองทัพภาค
เป็นหน่วยดำเนินการสนับสนุนหน่วยใช้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้มากที่สุด โดยการกระจายสิ่งอุปกรณ์
การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ออกไปยังสถานที่ตั้งการส่งกำลังบำรุงในส่วนภูมิภาค

๒.๒.๔ จัดและเตรียมการให้มีสิ่งอุปกรณ์อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลาด้วยการจัดหาตามปกติ และยึดถือนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับกิจการอุตสาหกรรมทหารของกระทรวงกลาโหมเป็นหลัก

๒.๒.๕ จัดและเตรียมให้มีการสะสมสิ่งอุปกรณ์สำรองสงครามที่จำเป็นไว้ รวมทั้งเตรียมการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุงไว้ให้พร้อม

๒.๒.๖ จัดและเตรียมให้มีการบริการสิ่งก่อสร้างการสาธารณูปโภค รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งปวงให้สามารถสนองความต้องการแก่หน่วยต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน

๒.๒.๗ จัดให้มีหน่วยส่งกำลังบำรุงอย่างเพียงพอและให้ได้ส่วนสัมพันธ์กับหน่วยกำลังรบ โดยการปรับปรุงเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยส่งกำลังบำรุงที่มีอยู่แล้ว และจัดตั้งหน่วยส่งกำลังบำรุงขึ้นใหม่ตามความจำเป็น

๒.๒.๘ พัฒนาระบบการส่งกำลังบำรุงให้เหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ

๒.๓ หลักการส่งกำลัง ถือเป็นหัวใจของความสำเร็จ ได้แก่

๒.๓.๑ เพียงพอ หมายถึง จำนวนสิ่งอุปกรณ์ที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปจนเป็นภาระในการเก็บรักษา หรือการเคลื่อนย้าย นำไป และต้องไม่น้อยจนขาดแคลนไม่พอใช้ ซึ่งต้องอาศัยการประมาณการตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๒ ต่อเนื่อง หมายถึง ความสามารถในการให้การสนับสนุนตั้งแต่ก่อน ระหว่างและ หลังการปฏิบัติการ ด้วยการรักษาระดับตามความต้องการของหน่วยปฏิบัติให้ได้ โดยต้องดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อรักษาระดับในส่วนที่จำเป็นอย่างน้อยที่สุดไว้ได้ตลอดเวลา ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความประหยัด การสนองตอบต่อความต้องการ และความอ่อนตัว

๒.๓.๔ ทันเวลา หมายถึง จะต้องมิและใช้ได้ ในปริมาณที่ต้องการ ณ เวลาและสถานที่ที่กำหนด เฉพาะเรื่องเวลานั้นต้องให้มีความพอดีโดยไม่ล่าช้าแต่ไม่ควรก่อนเวลามากนัก

๒.๔ รูปแบบการสะสมน้ำมันเชื้อเพลิง

๒.๔.๑ น้ำมันตามอัตราพิภค หมายถึง จำนวนน้ำมันขั้นต่ำที่หน่วยจำเป็นต้องมีสำหรับเติมเต็มถังเชื้อเพลิงของยานยนต์ทุกคัน และยุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่ในหน่วย รวมทั้งน้ำมันเติมเต็มถังอะไหล่ตามอัตราของยานยนต์ และภาชนะบรรจุในอัตราของหน่วย เพื่อให้ปฏิบัติการได้ในห้วงระยะเวลาหนึ่ง ตามที่กองทัพบกกำหนด

๒.๔.๒ น้ำมันในระดับสะสมยามปกติ หมายถึง น้ำมันที่สำรองไว้เพื่อไว้ใช้ยามปกติ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติการกิจ โดยมีการหมุนเวียนใช้และจัดหาเพิ่มเติมเพื่อรักษาระดับ ตามระยะเวลาที่กำหนด

๒.๔.๓ น้ำมันสำรอง หมายถึง น้ำมันที่สำรองไว้ตั้งแต่ยามปกติเพื่อไว้ใช้ในยามไม่ปกติ หรือยามสงคราม ในห้วงระยะเวลาที่กำหนด

๒.๕ หลักการคำนวณหาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะต้องใช้ใน ๑ วันส่งกำลัง

จากคำจำกัดความ “ วันส่งกำลัง ” ที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการส่งกำลังบำรุงสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ที่กำหนดไว้ หมายถึง “ จำนวนสิ่งอุปกรณ์ที่ประมาณว่าจะต้องใช้สิ้นเปลืองในหนึ่งวัน โดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ในการปฏิบัติที่ผ่านมาแล้ว ตามสถานการณ์ในแบบเดียวกัน เป็นหลักการในการประมาณการ ” โดยการคำนวณหาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะต้องใช้ใน ๑ วันส่งกำลัง นั้น มีหลักการในการคำนวณ ดังนี้

๒.๕.๑ การคำนวณหา “ วันส่งกำลัง ” ในภาวะปกติ ได้กำหนดไว้ในระเบียบฯ โดยให้คำนวณหาปริมาณความต้องการวันส่งกำลังจาก เกณฑ์ความสิ้นเปลืองของการใช้ยานพาหนะ หรือการใช้ยุทโธปกรณ์ นั้นๆ ดังนี้

๒.๕.๑.๑ ยานพาหนะ มีสูตรคำนวณหาปริมาณความต้องการน้ำมัน โดย ผลคูณของ ระยะทาง (กิโลเมตร) จำนวนเที่ยวต่อวัน จำนวนยานพาหนะ (ยานพาหนะชนิดเดียวกัน)หารด้วยเกณฑ์ความสิ้นเปลืองการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของยานพาหนะ (กิโลเมตรต่อลิตร)

๒.๕.๑.๒ ยุทโธปกรณ์ มีสูตรคำนวณหาปริมาณความต้องการน้ำมัน โดย ผลคูณของ ชั่วโมงการทำงานต่อวัน จำนวนยุทโธปกรณ์ (ยุทโธปกรณ์ชนิดเดียวกัน) เกณฑ์ความสิ้นเปลืองการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของยุทโธปกรณ์ (ลิตรต่อชั่วโมง)

๒.๕.๒ การคำนวณหา “ วันส่งกำลัง ” ในภาวะไม่ปกติ นั้น ได้ศึกษาจากเอกสารการวิจัย เรื่องความต้องการและแนวทางในการเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก เพื่อป้องกันประเทศ ทั้งในภาวะปกติและสงคราม โดย พันเอกวิวรรณ สุชาติ (ชั้นยศในขณะนั้น) นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง หลักสูตรประจำ ชุดที่ ๔๖ ซึ่งได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการคำนวณหาจำนวนวันส่งกำลังในภาวะไม่ปกติ (สงคราม) ของกองทัพบกไทย และของกองทัพบกสหรัฐไว้ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวความคิดในการคำนวณหา “ วันส่งกำลัง ” ในภาวะไม่ปกติ ของกองทัพบกไว้ ดังนี้

๒.๕.๒.๑ กองทัพบกไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ความสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะสงครามไว้ ในคู่มือการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ปี พ.ศ.๒๕๒๑ โดยมี

มาตรฐานมาจาก FM-101-10 และ FM-101-10-1/2 ของกองทัพบกสหรัฐ ได้กำหนดเกณฑ์การใช้ยานพาหนะและยุทโธปกรณ์แต่ละประเภทของกองทัพบกไทยในภาวะสงคราม ดังนี้

ตารางที่ ๒-๑

เกณฑ์ความสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยุทโธปกรณ์กองทัพบก ปี ๒๕๒๑

รายการ	เกณฑ์การใช้งาน/วัน	หมายเหตุ
ยานยนต์สายพานและกิ่งสายพาน	๔๐ ก.ม./คัน/วัน	การคิดอัตราความสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงให้ยึดถือตามระเบียบหรือคำสั่ง ที่กองทัพบกกำหนดไว้
ยานยนต์รับ	๓๐ ก.ม./คัน/วัน	
ยานยนต์ขนส่งและธุรการ	๕๐ ก.ม./คัน/วัน	
อากาศยานทุกประเภท	๔ ช.ม./เครื่อง/วัน	
เรือลำเลียงและขนส่งตามลำน้ำ	๑๒ ช.ม./ลำ/วัน	
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและแสงสว่าง	๘ ช.ม./เครื่อง/วัน	
เครื่องให้ความร้อนประกอบเลี้ยง	๖ ช.ม./เครื่อง/วัน	
เครื่องมือ ยกขน-ขนถ่าย	๑๒ ช.ม./เครื่อง/วัน	
เครื่องมือก่อสร้าง	๑๐ ช.ม./เครื่อง/วัน	
เครื่องมืออื่นๆ	๘ ช.ม./เครื่อง/วัน	

แต่อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบัน กองทัพบกได้มีการปรับเปลี่ยนประเภท ชนิด ของยานพาหนะและยุทโธปกรณ์ ที่ใช้เป็นรุ่นใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากที่มีใช้อยู่เดิมเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังมีการปรับอัตราการจัดหน่วยและยุทโธปกรณ์แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะจัดทำคู่มือในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ขึ้นใหม่ให้ทันสมัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการคำนวณหาปริมาณความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิง หรือ “ วันส่งกำลัง ” ในภาวะไม่ปกติ ได้อย่างใกล้เคียงกับความต้องการที่แท้จริง ต่อไป

๒.๕.๒.๒ กองทัพบกสหรัฐ ใช้คู่มือ FM 101-10-1/2 เป็นคู่มือการประมาณการการส่งกำลังของกองทัพบกสหรัฐ โดยการคำนวณหาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นมีการคำนวณอยู่หลายวิธี ดังนี้

วิธีที่ ๑ ใช้ตารางข้อมูลในการคำนวณ โดยใช้จำนวนกำลังพลเป็นตัวแปรใน ๑ เดือน กำลังพล ๑,๐๐๐ คน จะใช้สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ แต่ละชนิด เป็น

จำนวนเท่าใดแต่ตารางข้อมูลนี้ กำหนดประเภทของน้ำมันทำความสะอาดและน้ำมันหล่อลื่นอาวุธ ประจำกาย มิใช่ น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับยานพาหนะและยุทธโปกรณ์

วิธีที่ ๒ ใช้ตารางข้อมูลในการคำนวณ โดยใช้ ยุทธโปกรณ์เป็นตัวแปร ตารางที่ให้มากำหนดความสัมพันธ์ของยุทธโปกรณ์แต่ละชนิด ซึ่งหาก จะคำนวณหาจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการสำรองสงคราม จะต้องใช้ร่วมกับตารางข้อมูลที่ กำหนดการใช้ยุทธโปกรณ์ในแต่ละวันไว้ และได้กำหนดรายละเอียดแยกเป็นพื้นที่ที่ทำการรบไว้

วิธีที่ ๓ ใช้ตารางข้อมูลในการคำนวณ โดยคำนวณเป็น หน่วยและ มีตัวแปรที่สำคัญคือพื้นที่การรบ ซึ่งกองทัพสหรัฐได้กำหนดองค์ประกอบต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการคำนวณ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสัมพันธ์ของน้ำมันเชื้อเพลิงไว้อย่างละเอียด

๒.๕.๒.๓ แนวความคิดในการคำนวณหา “ วันส่งกำลัง ” ในภาวะ ไม่ปกติ ของกองทัพบก พันเอกวิวรรธน์ สุชาติ ได้เสนอแนวความคิดในการคำนวณหา วันส่งกำลัง โดยมีหลักพื้นฐานในการคำนวณ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นการประมาณการการใช้งานของ ยานพาหนะและยุทธโปกรณ์แต่ละชนิดว่าจะต้องใช้งานวันละเท่าใด ในพื้นที่การรบแบบใด

ส่วนที่ ๒ เป็นการกำหนดหน่วยที่จะทำการรบ มีหน่วย ประเภทใดบ้าง และในแต่ละหน่วยนั้นมีการใช้ยานพาหนะและยุทธโปกรณ์ชนิดใดบ้าง จำนวน เท่าใด

ส่วนที่ ๓ เป็นอัตราความสัมพันธ์ หรือความต้องการ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของยานพาหนะ และยุทธโปกรณ์ในแต่ละชนิด

๒.๕.๒.๔ จำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่กองทัพบกควรมีสำรองไว้ เพื่อการสงคราม ๔๕ วันส่งกำลัง นั้น พันเอกวิวรรธน์ สุชาติ ได้นำเสนอตัวเลขไว้ คือสำรองน้ำมัน เบนซิน จำนวน ๑๖.๒๘ ล้านลิตร สำรองน้ำมันดีเซล จำนวน ๕๓.๗๒ ล้านลิตร และสำรองน้ำมัน อากาศยาน จำนวน ๑๔.๘๐ ล้านลิตร

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ของกองทัพบก

๑. ความเป็นมา ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท

๓ สายพลาธิการ

กองทัพบกได้ประกาศใช้ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันระเบียบฯ ฉบับนี้ได้แก้ไขปรับปรุงมาจาก ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ฉบับเดิม ปี พ.ศ.๒๕๒๔ ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ สอดคล้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลง การจัดหน่วยและอัตรา ยุทธวิธี โครงสร้าง และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความเป็นมาของระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ดังนี้

๑.๑ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๐๔

ความเป็นมาของระเบียบฯ ฉบับนี้ มีไว้เพื่อให้หน่วยต่างๆ ในกองทัพบกได้มีหลักปฏิบัติในการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ โดยกล่าวถึง หลักการส่งกำลังพื้นฐาน เริ่มจาก กล่าวทั่วไป คำจำกัดความ (ซึ่งมีไม่มากเท่าระเบียบฯ ฉบับปัจจุบัน) ความต้องการ การจัดหา การเก็บรักษา การแจกจ่าย การรายงาน การควบคุมและการตรวจ ทุกหัวข้อจะเป็นไปในลักษณะกว้างๆ ไม่ได้ลงรายละเอียดในการปฏิบัติมากนัก (ส่วนใหญ่เป็นการแปลมาจากหลักการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ของกองทัพประเทศสหรัฐอเมริกา)

๑.๒ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๒๔

ระเบียบฯ ฉบับนี้ ได้ยกเลิกระเบียบฯ ฉบับปี พ.ศ.๒๕๐๔ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๔ ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้เพื่อกำหนดความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาในระดับต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในเรื่อง ความต้องการ การจัดหา การเก็บรักษา การจ่าย การจำหน่ายส่งคืน การรายงาน การควบคุม และการตรวจเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งกองทัพบก ระเบียบฯ ฉบับนี้ ได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน

๑.๓ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๑

ระเบียบฯ ฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมจาก ระเบียบกองทัพบกฯ ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ พ.ศ.๒๕๒๔ ในบางข้อเพื่อให้ระเบียบฯ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีปัญหามูลเหตุจาก ภาชนะบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงขนาด ๒๐๐ ลิตร ที่ กรมพลธิการทหารบก ได้แจกจ่ายให้หน่วยใช้มี ๒ ประเภท คือ ถังน้ำมันประเภทที่ ๑ ถังบรรจุน้ำมันขนาด ๒๐๐ ลิตร ใช้บรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน น้ำมันเบนซิน และน้ำมันดีเซล เป็นถังบรรจุน้ำมันที่ได้จัดหาและขึ้นบัญชีคุมไว้เป็นถังน้ำมันที่มีขนาดหนา เพื่อบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงจ่ายให้หน่วยใช้และได้ลงหลักฐานการจ่ายยืมไว้ ซึ่งหน่วยใช้จะต้องส่งถังน้ำมันคืนกรมพลธิการทหารบก ส่วนถังน้ำมันประเภทที่ ๒ คือ ถังน้ำมันอุปกรณขนาด ๒๐๐ ลิตร ที่ได้มาพร้อมกับการจัดหาน้ำมันอุปกรณเป็นถังน้ำมันที่มีขนาดบาง กรมพลธิการทหารบก ไม่ได้ขึ้นยอดบัญชีคุมไว้ แต่ได้ลงหลักฐานการจ่ายยืมไว้และจะตัดยอดเมื่อหน่วยใช้ส่งคืน กรณีดังกล่าว กรมพลธิการทหารบก ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าถังน้ำมันอุปกรณขนาด ๒๐๐ ลิตรนั้นเป็นผลพลอยได้มาจากการจัดซื้อน้ำมันอุปกรณ และไม่ได้ขึ้นบัญชีคุมไว้ หากจะกำหนดให้หน่วยใช้ส่งคืนเช่นเดียวกับถังน้ำมันเชื้อเพลิงก็กระทำไม่ได้ เนื่องจากถังน้ำมันอุปกรณเป็นถังขนาดบาง เมื่อหน่วยใช้ส่งคืนมาจึงเกิดการชำรุดใช้งานไม่ได้ และไม่คุ้มค่ากับการขนส่งคืน ดังนั้น จึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบฯ โดยหน่วยใช้ไม่ต้องส่งคืนถังน้ำมันอุปกรณขนาด ๒๐๐ ลิตร และให้หน่วยใช้ดำเนินการจำหน่ายได้เอง ฉะนั้น กองทัพบกฯ ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลธิการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๑ จึงเป็นการแก้ไขเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ การส่งคืนภาชนะบรรจุน้ำมันอุปกรณขนาด ๒๐๐ ลิตร เท่านั้น

๑.๔ ระเบียบกองทัพบกฯ ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลธิการ พ.ศ.๒๕๕๑

เนื่องจาก การส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลธิการ มีปัญหาในทางปฏิบัติ ที่สะสมกันมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้การส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลธิการเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาที่ผ่านๆ มาเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้า ปัญหาจึงเกิดขึ้นซ้ำๆ ตลอดมา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นไปด้วยความรอบคอบ กรมพลธิการทหารบก จึงได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยคณะทำงานได้เสนอความเห็นว่าการแก้ปัญหาระบบการส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ โดยการจัดหาและจัดส่งโดยตรงจากคลังน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้ขายในส่วนภูมิภาคได้ แต่ได้เสนอหลักการนี้เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นเท่านั้น เนื่องจากน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นมีปริมาณการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นจำนวนมาก สำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานนั้น ยังคงใช้ระบบเดิมคือการจัดหาและนำเข้าเก็บรักษาไว้ ณ คลังน้ำมันของกรมพลธิการทหารบก และแจกจ่ายให้หน่วยใช้ผ่านหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังในพื้นที่ต่อไป สำหรับรายละเอียดในการพิจารณากำหนดแนวทาง

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ ในเรื่องอื่นๆ เมื่อคราวการพิจารณากำหนด ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ในครั้งนั้น มีดังนี้

๑.๔.๑ การกำหนดเกี่ยวกับการวางระดับสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ในการเก็บสะสมยามปกติใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับ ปริมาณการใช้ คลังเก็บรักษา การขนส่ง การ จัดหาโดยวิธีการส่งจ่ายจากคลังของบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการเบิกและ จัดส่งมีจำนวนวันที่ลดน้อยลง โดยได้กำหนดระดับสะสมสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ในยามปกติใหม่ คือ น้ำมันระดับปฏิบัติการ ๓๐ วันส่งกำลัง น้ำมันระดับปลอดภัย ๑๕ วันส่งกำลัง และเวลาในการเบิกและส่ง ๑๕ วันส่งกำลัง โดยมีที่มาจากวันที่ขออนุญาตรับการสนับสนุนได้แจ้ง วิทยุในการเบิกสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ถึงกรมพลาธิการทหารบก ไม่เกิน ๒ วัน กรม พลาธิการทหารบกดำเนินการทางธุรการในเรื่องการออกใบสั่งซื้อใช้ระยะเวลาไม่เกิน ๘ วัน และอีก ๕ วันที่เหลือเป็นระยะเวลาให้คลังน้ำมันของ บริษัทปตท.จำกัด (มหาชน) สาขา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ใกล้เคียงกับหน่วยรับการสนับสนุนจัดส่งน้ำมันเชื้อเพลิงให้โดยตรง ณ หน่วยรับการสนับสนุน รวมระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ วันส่งกำลัง

๑.๔.๒ การกำหนดข้อมูลอัตราและเครดิตของสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ให้กับหน่วยใช้ต่างๆ เพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นมูลฐานการอ้างอิงในการเบิกจ่าย สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ได้ร่วมกันพิจารณาจัดทำเพื่อความชัดเจน และประกาศให้ทราบล่วงหน้าก่อนเริ่มต้นปีงบประมาณต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยส่งกำลัง สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ได้มีเวลาในการวางแผนการส่งกำลังให้เป็นไปด้วยความ ถูกต้อง ซึ่งการกำหนดอัตราและเครดิตการใช้สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการของหน่วยล่าช้า จะทำให้หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังมีความยุ่งยากในการส่งรองจ่าย และส่งจ่ายเพิ่มเติมใน ภายหลัง

๑.๔.๓ การกำหนดระบบการควบคุมทางบัญชี ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขจัด ให้มีการควบคุมทางบัญชีสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ไว้ ๓ แผนงานแยกจากกัน คือ แผนงานปกติ แผนงานป้องกันประเทศ และแผนงานสำรองสงคราม เพื่อให้เกิดความง่ายต่อการ ควบคุม และการตรวจสอบระหว่างหน่วยงานทางบัญชีกับหน่วยงานคลัง

๑.๔.๔ การกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหา สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการไว้เป็นยอดรวม เพื่อรองรับการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ทดแทนให้แก่หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้กรมพลาธิการ ทหารบก สามารถออกใบสั่งซื้อและจัดส่งสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ไปให้หน่วย

สนับสนุนทางการส่งกำลังได้ตามเวลาที่กำหนด และทำให้ระบบการส่งกำลังเป็นไปอย่างเพียงพอ ต่อเนื่อง ทันเวลา

๒. การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ ๓ สายพลาศิการ ของกองทัพบกในภาวะปกติ

ระบบการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาศิการ เป็นไปตามระเบียบ กองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังบำรุงสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาศิการ โดยจะขอกล่าวสรุปการ ปฏิบัติ ตามวงรอบของการส่งกำลัง ดังนี้

๒.๑ ประเภทน้ำมัน

เพื่อความสะดวกสำหรับการอ้างอิงในการเสนอความต้องการและการ แจกจ่าย จึงให้แบ่งน้ำมันของกองทัพบกออกเป็น ๓ ประเภท ตามลักษณะของการกำหนดมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ในการเบิกจ่าย ดังต่อไปนี้.-

๒.๑.๑ น้ำมันประเภท ๑ หมายถึง น้ำมันที่กองทัพบกกำหนดให้หน่วย ต่าง ๆ ทำการเบิกจ่าย เพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานประจำในรูปของ “อัตราน้ำมัน”

๒.๑.๒ น้ำมันประเภท ๒ หมายถึง น้ำมันที่กองทัพบกกำหนดให้หน่วย ต่าง ๆ ทำการเบิกจ่ายเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานพิเศษเฉพาะครั้งคราว ในรูปของ “เครดิต” หรือ ในรูปของเครดิตรวมเป็นส่วนกลางสำหรับงานที่คาดไม่ถึง

๒.๑.๓ น้ำมันประเภท ๓ หมายถึง น้ำมันที่กองทัพบกกำหนดให้หน่วย ต่าง ๆ ทำการเบิกจ่ายเพื่อการสะสม เก็บรักษาไว้สำหรับการรองจ่ายใช้งาน หรือสำหรับเป็นน้ำมัน สำรอง

๒.๒ ความต้องการ

โดยทั่วไป ความต้องการสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาศิการ เกิดขึ้นจาก การกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ของหน่วยใช้ ส่วนจำนวนสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาศิการนั้น สามารถคำนวณได้จาก อัตรายุทธโธปกรณ์ อัตราสินเปลืองในการใช้งานการปรนนิบัติบำรุง และ จำนวนวันในการปฏิบัติการกิจของหน่วยใช้ ปัจจุบันความต้องการสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สาย พลาศิการ สำหรับหน่วยใช้ทั่วไปตามปกติจะจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

๒.๒.๑ น้ำมันธุรการประจำเดือน จัดเป็นน้ำมันประเภท ๑ เพื่อใช้ ปฏิบัติงานประจำ เรียกว่า “อัตราน้ำมันธุรการประจำเดือน” สำหรับหน่วยที่จัดตั้งใหม่หรือหน่วยเก่า แต่ไม่เคยมีน้ำมันประเภทนี้เลยสามารถเสนอความต้องการได้ หรือมีเหตุผลที่จะขอแก้ไข เปลี่ยนแปลงอัตราได้เช่นกัน โดยปฏิบัติตามคำชี้แจงของกองทัพบก (หนังสือ กบ.ทบ.ที่ กท ๐๔๐๔/ ๒๓๓๐ ลง ๓ มิ.ย.๓๔ เรื่อง คำชี้แจงเกี่ยวกับการเสนอขอแก้ไข หรือขอกำหนดอัตรา สป.๓ ธุรการ ประจำเดือน) ซึ่งจะกำหนดขอบเขตของงานธุรการของหน่วยไว้ ๑๒ หัวข้อ พร้อมจำนวนเที่ยวใน

การประมาณการไว้อย่างชัดเจน และกรมพลธิการทหารบกได้ใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาตรวจสอบด้วย การเสนอความต้องการน้ำมันธุรการประจำเดือน ให้หน่วยใช้เสนอตามสายการบังคับบัญชาไปยังกองทัพบก (ผ่านกรมพลธิการทหารบก) ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี และกรมพลธิการทหารบก จะพิจารณาตรวจสอบและรวบรวมเสนอขออนุมัติต่อกองทัพบก ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เว้นหน่วยที่จัดตั้งใหม่สามารถเสนอความต้องการน้ำมันธุรการประจำเดือน ได้ตลอดทั้งปี

๒.๒.๒ น้ำมันประเภท ๒ จัดเป็นน้ำมันประเภท ๒ และมีชื่อเรียกตรงตัวว่า “เครดิตน้ำมันประเภท ๒” เพื่อใช้ปฏิบัติเฉพาะงาน ยึดถือหลักเกณฑ์ตามที่กองทัพบกกำหนด ซึ่งทุกๆ ปีงบประมาณ กรมพลธิการทหารบก จะยกร่างคำสั่งกองทัพบกกำหนดเครดิตน้ำมันประเภท ๒ ให้กับหน่วย ส่วนหน่วยที่ยังมิได้กำหนดเครดิตไว้ หากมีความจำเป็นในการใช้งานสามารถเสนอความต้องการตามสายการบังคับบัญชาไปยังกองทัพบก (ผ่านกรมพลธิการทหารบก) ได้

๒.๒.๓ น้ำมันฝัก จัดเป็นน้ำมันประเภท ๒ เรียกว่า “เครดิตน้ำมันฝัก” ซึ่งได้แก่ ภารกิจการฝึกตามวงรอบประจำปี และการฝึกพิเศษต่างๆ ตามที่กรมยุทธศึกษากองทัพบกกำหนด และกรมยุทธศึกษาจะเป็นหน่วยพิจารณาความเหมาะสมและควบคุมเครดิตน้ำมันฝักของหน่วยใช้ต่างๆ โดยที่กรมพลธิการทหารบกจะจ่ายน้ำมันฝักให้กับหน่วยใช้ตามที่ กรมยุทธศึกษากองทัพบกได้สั่งจ่าย

๒.๒.๔ น้ำมันลงเครื่อง จัดเป็นน้ำมันประเภท ๒ เรียกว่า “เครดิตน้ำมันลงเครื่อง” เพื่อใช้สำหรับยานพาหนะและเครื่องจักรกล กรมพลธิการทหารบกรับผิดชอบในการรวบรวมและเสนอความต้องการ โดยใช้คำสั่งกำหนดอัตราสิ้นเปลืองยานพาหนะและเครื่องจักรกลประเภทต่างๆ สถานภาพ และสถิติการเบิก-จ่ายประจำปี เป็นมูลฐานการเสนอความต้องการ

๒.๒.๕ น้ำมันปรนนิบัติบำรุง จัดเป็นน้ำมันประเภท ๒ เรียกว่า “น้ำมันปรนนิบัติบำรุง” เพื่อใช้สำหรับการปรนนิบัติบำรุงยานพาหนะและเครื่องจักรกล ตามวงรอบการใช้งาน ซึ่งกำหนดไว้ตามคำสั่งกำหนดอัตราสิ้นเปลืองฯ ประเภทต่างๆ ซึ่งกรมพลธิการทหารบกจะรับผิดชอบในการเสนอความต้องการน้ำมันปรนนิบัติบำรุง เฉพาะการปรนนิบัติบำรุงในชั้นหน่วยใช้เท่านั้น สำหรับการปรนนิบัติบำรุงในชั้นที่สูงกว่ากรมฝ่ายยุทธบริการที่รับผิดชอบยุทธโศภณกรรมสายงานนั้นๆ จะเป็นผู้รวบรวมและเสนอความต้องการ

๒.๒.๖ น้ำมัน รับ-ส่งนักเรียน, สาธารณูปโภค, ขนขยะ, วัสดุสิ่งปฏิกูล และรถตัดหญ้า จัดเป็นน้ำมันประเภท ๒ เรียกชื่อตรงตัวตามลักษณะการใช้งานนั้นๆ ในทุกปีงบประมาณ กรมพลธิการทหารบกจะยกร่างคำสั่งกองทัพบกเพื่อกำหนดเป็นเครดิตน้ำมันประเภทนี้ให้กับหน่วยต่างๆ เพื่อใช้เป็นมูลฐานในการเสนอความต้องการ แต่อย่างไรก็ตามหาก

สภาพและปริมาณของความต้องการใช้เปลี่ยนแปลงไป หน่วยใช้สามารถขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง เกรดดินน้ำมันได้ โดยเสนอความต้องการตามสายการบังคับบัญชาไปยังกองทัพบก (ผ่านกรม พลาธิการทหารบก) ได้ตามความจำเป็น

๒.๒.๗ น้ำมันตามอัตราพิกัด จัดเป็นน้ำมันประเภท ๓ เรียกว่า “น้ำมัน ตามอัตราพิกัด” มีไว้สำหรับเติมให้เต็มถังเชื้อเพลิงของยานยนต์ทุกคันที่มีอยู่ในหน่วย (เว้นรถจักรยานยนต์) รวมทั้งน้ำมันเติมเต็มถังอะไหล่ตามอัตราของยานยนต์นั้นๆ ด้วย (แต่ให้เบิก-จ่ายได้เฉพาะเติมถังยานยนต์เท่านั้น) เพื่อให้พร้อมที่จะออกปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อได้รับคำสั่ง โดย หน่วยสามารถสำรองใช้น้ำมันไปก่อนได้ แต่ต้องเบิกทดแทนตามภารกิจนั้นๆ ให้เต็มอัตราพิกัด อยู่เสมอ ในกรณีที่หน่วยใช้ได้รับยานพาหนะมาใหม่หน่วยสามารถเบิกน้ำมันอัตราพิกัดได้ตามชนิด และจำนวนความสิ้นเปลืองที่กำหนดไว้ในคำสั่งของกองทัพบกจากหน่วยสนับสนุนโดยตรงได้ ทั้งนี้ ส่วนการรวบรวมเสนอความต้องการทดแทนนั้นกรมพลาธิการทหารบกเป็นผู้รับผิดชอบเป็น ส่วนรวม ทั้งนี้ ยึดถืออนุมัติหลักการของกองทัพบก (หนังสือ กบ.ทบ.ด่วนมาก ที่ กท ๐๔๐๔/ ๒๐๐๓ ลง ๒ ก.ค.๖๖ เรื่อง ขออนุมัติหลักการ การเบิก-จ่าย-เรียกคืน และการรายงานการควบคุม น้ำมันตามอัตราพิกัด)

๒.๒.๘ น้ำมันตามโครงการ หรือกลุ่มงานอื่นๆ ตามโครงสร้างการ จัดทำงบประมาณประจำปี นอกเหนือจากน้ำมันประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว หน่วยใช้สามารถ เสนอความต้องการได้ตาม ระเบียบ คำสั่ง อนุมัติหลักการของแต่ละ แผนงาน งาน หรือกลุ่มงาน ประจำปี โดยมีหน่วยงานและกรมฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ความเห็นชอบความต้องการ ก่อนการเสนอขออนุมัติจากกองทัพบก เช่น

๒.๒.๘.๑ งานการตรวจวินัยทหารนอกหน่วย - กรมสารวัตร ทหารบก - กรมกำลังพลทหารบก

๒.๒.๘.๒ งานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - กรมข่าว ทหารบก

๒.๒.๘.๓ งานฝึกศึกษาตามวงรอบประจำปี - กรมยุทธศึกษา ทหารบก - กรมยุทธการทหารบก

๒.๒.๘.๔ งานถวายความปลอดภัยและรักษาความปลอดภัยบุคคล - กรมยุทธการทหารบก

๒.๒.๘.๕ งานธุรการเพื่อการทรงชีพ - กรมพลาธิการทหารบก - กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก

๒.๒.๘.๖ งานอาคารและสิ่งก่อสร้าง - กรมยุทธโยธาทหารบก - กรม
ส่งกำลังบำรุงทหารบก

๒.๒.๘.๗ งานเผยแพร่กิจการของกองทัพบก - กรมกิจการพล
เรือนทหารบก

๒.๑.๘.๘ งานกิจการสายแพทย์ - กรมแพทย์ทหารบก - กรมส่ง
กำลังบำรุงทหารบก

๒.๓ การจัดหา

๒.๓.๑ ภายหลังจากการที่หน่วยใช้เสนอความต้องการตามสายการบังคับ
บัญชาผ่านหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาความต้องการ และกองทัพบกได้อนุมัติ
ความต้องการนั้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็ความต้องการตามแผนงานประจำปี หรือแผนงานระหว่างปี กรม
พลธิการทหารบก จะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาทั้งหมดเป็นส่วนรวมสนับสนุนทั้งกองทัพบก
(อาจมียกเว้นเป็นบางกรณีตามเหตุผลและความจำเป็นของหน่วยใช้) สำหรับการจัดหาสิ่งอุปกรณ์
ประเภท ๓ สายพลธิการ จะดำเนินการโดยวิธีการจัดซื้อเป็นหลักซึ่งจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม
หลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑.๑ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/
๐๑๘๐ ลง ๒๕ ต.ค.๔๑ เรื่อง การจัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียมโดยแจ้งให้
ยึดถือตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ที่กำหนดว่าในการจัดซื้อน้ำมัน
เชื้อเพลิงจำนวนตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ลิตร ขึ้นไป ต้องสั่งซื้อโดยตรงจาก ปตท. หรือองค์กรใดที่ได้รับ
สิทธิพิเศษในการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่นตามมติคณะรัฐมนตรี

๒.๓.๑.๒ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๔/
๓๒๔๑ ลง ๒๕ ธ.ค.๔๕ โดยแจ้งว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕
เห็นชอบตามมติคณะกรรมการพิจารณาสหสิทธิพิเศษของหน่วยงานและรัฐวิสาหกิจตามที่
กระทรวงการคลังเสนอ โดยให้ บริษัทบางจากปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) ได้รับสิทธิพิเศษเกี่ยวกับ
เรื่องการจัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ เช่นเดียวกับที่ บริษัท ปตท. จำกัด
(มหาชน) ได้รับ (แต่การจัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงจากบริษัทบางจากปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน)นั้นยัง
ไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นทางการ)

๒.๓.๒ การจัดหา สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลธิการ เป็นส่วนรวมของ
กรมพลธิการทหารบก จะแตกต่างกันออกไปตามชนิดน้ำมัน ดังนี้

๒.๓.๒.๑ น้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้น จัดซื้อจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และจัดส่งโดยคลัง ปตท. สาขาภูมิภาค ซึ่งมีที่ตั้งกระจายครอบคลุมทั่วประเทศ เป็นการ จัดซื้อเพื่อทดแทนระดับสะสมให้กับตำบลส่งกำลังต่างๆ ที่ขอเบิกเมื่อถึงจุดเบิก

๒.๓.๒.๒ น้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน จัดซื้อจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) แต่เนื่องจากข้อจำกัดของ ปตท. ในการจัดส่ง จึงไม่สามารถจัดส่งโดยคลัง ปตท. สาขาภูมิภาค เช่นเดียวกับน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นได้ โดยการจัดซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานจะ บรรจุถึงขนาด ๒๐๐ ลิตร (ซื้อน้ำมันอากาศยานพร้อมถัง)

๒.๓.๒.๓ น้ำมันอุปกรณ์ จัดซื้อจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นส่วนใหญ่ เว้นน้ำมันอุปกรณ์เฉพาะบางรายการที่ ปตท. ไม่สามารถจัดส่งให้ได้ จึงจะดำเนินการ จัดซื้อจากผู้ค้าน้ำมันรายอื่นๆ การจัดซื้อน้ำมันอุปกรณ์จะเป็นการจัดซื้อเพื่อทดแทนระดับสะสม ให้กับตำบลส่งกำลังต่างๆ

๒.๔ การเก็บรักษา จัดแบ่งตามประเภทหน่วยเก็บรักษา ซึ่งมี ๒ ระดับ ดังนี้

๒.๔.๑ การเก็บรักษาในระดับหน่วยใช้ สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สาย พลาธิการ ที่หน่วยใช้ต้องเก็บรักษา คือ น้ำมันตามอัตราพิกัด ที่ต้องเก็บไว้ในถังเชื้อเพลิงของ ยานพาหนะ เพื่อให้ยานพาหนะนั้นพร้อมออกปฏิบัติการได้ทันที และรวมไปถึงน้ำมันตามอัตรา หรือเครดิตต่างๆ ของหน่วย ที่หน่วยมีความจำเป็นในการขอเบิกรับเป็นก้อน เพื่อทำการจ่าย ณ ที่ตั้ง หน่วยใช้นั้น

๒.๔.๒ การเก็บรักษาในระดับหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลัง (ตำบล ส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ) มีหน้าที่ต้องเก็บรักษาน้ำมันตามเกณฑ์สะสม และ/ หรือนอกเกณฑ์สะสมตามที่ กองทัพบกกำหนด และต้องเก็บรักษาน้ำมันในระดับสะสมให้เพียงพอ ต่อการแจกจ่ายอยู่เสมอ ในปัจจุบันมีน้ำมันตามเกณฑ์สะสม ณ ตำบลส่งกำลังต่างๆ ดังนี้

๒.๔.๒.๑ สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ (เชื้อเพลิง ภาคพื้น) ยามปกติ เดิมกำหนดไว้ ๔๕ วันส่งกำลัง ปัจจุบันปรับเป็น ๓๐ วันส่งกำลัง เวลาเบิกและ จัดส่ง ๑๕ วันส่งกำลัง ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๑๖๔/๔๕ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๕ เรื่อง การวางระดับ สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ เชื้อเพลิงภาคพื้นยามปกติ โดยมีแนวคิด ในการปรับระดับสะสมมาจากการรวมเอาสถานภาพ สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ คงคลัง ทุกแผนงานมาวางระดับใหม่ ตำบลส่งกำลังใดขาดระดับ กรมพลาธิการทหารบก จะจัดหาไปวาง ระดับให้จนครบ เมื่อมีการเบิก-จ่าย ตำบลส่งกำลังจะต้องรักษาระดับสะสมโดยการเบิก ณ จุดเบิก เท่านั้น (มิใช่เบิกทดแทนตามอัตรา/เครดิต แต่ละงานเหมือนในอดีตที่เคยปฏิบัติ) สำหรับแนวทาง

ปฏิบัติยังคงยึดถือคำสั่งเจ้ากรมพลาธิการทหารบก ครั้งที่ ๑/๒๕๔๑ เรื่อง การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ (เชื้อเพลิงภาคพื้น)

๒.๔.๒.๒ สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ (เชื้อเพลิงอากาศยาน) ยามปกติ ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๑๒๑๖/๔๓ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เรื่อง การวางระดับสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ (เชื้อเพลิงอากาศยาน) ยามปกติ กำหนดเกณฑ์สะสม ๖๐ วันส่งกำลัง เวลาเบิกและจัดส่ง ๓๐ วันส่งกำลัง การรักษาระดับเช่นเดียวกับน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้น คือ เบิก ณ จุดเบิก

๒.๔.๒.๓ น้ำมันอุปกรณ์ ยังคงยึดถือคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ ๕๓๗/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๘ เรื่อง การวางระดับสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ในการสะสมเก็บรักษายามปกติ โดยคิดคำนวณจำนวนน้ำมันอุปกรณ์ที่ต้องวางระดับไว้ประมาณร้อยละ ๑ - ๓ ตามสัดส่วนของจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับน้ำมันอุปกรณ์รายการที่มีการใช้น้อย กรมพลาธิการทหารบก จะพิจารณาวางนอกเกณฑ์สะสม และเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๕ การเบิกจ่าย

๒.๕.๑ หน่วยใช้ สามารถเบิกจ่ายน้ำมันทุกประเภทในอัตราหรือเครดิตที่ได้รับอนุมัติ

๒.๕.๒ หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังในระดับต่างๆ สามารถสั่งจ่ายน้ำมันในระดับให้แก่หน่วยใช้ ตามอัตราหรือเครดิต และสั่งจ่ายน้ำมันในระดับให้หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังที่ต่ำกว่าเพื่อทดแทนระดับ (เฉพาะน้ำมันอุปกรณ์) ตลอดจนจ่ายยืมให้หน่วยใช้ได้ไม่เกิน ๒ ใน ๓ ของยอดน้ำมันที่อยู่ในระหว่างการรายงานเสนอความต้องการ (ในทางปฏิบัติจะต้องมี อนุมัติหลักการในระดับกองทัพบกที่มอบหมายให้หน่วยปฏิบัติการกิจ และการรายงานเสนอความต้องการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การรายงานเสนอความต้องการสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ นั้น จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทัพบก) ซึ่งเมื่อได้รับหลักฐานอนุมัติความต้องการนั้นแล้ว ให้นำมาบันทึกเครดิต พร้อมหักใช้หนี้ปลดเปลื้องการยืมต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถจ่ายยืมให้กับหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังในพื้นที่ใกล้เคียงได้ เช่น กรณีเกิดความขาดแคลนน้ำมันในระดับ ส่วนการใช้หนี้ หน่วยยืมต้องแยกเรื่องเบิกใช้หนี้ยืม โดยให้หน่วยจ่ายส่งน้ำมันให้แก่หน่วยให้ยืม

๒.๕.๓ การรองจ่ายน้ำมันในระดับสะสมให้กับหน่วยใช้ที่ได้รับมอบภารกิจจากกองทัพบก โดยมีอนุมัติความต้องการในระดับกองทัพบกอย่างถูกต้อง ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องสามารถใช้อุบัติการณ์นั้น เป็นหลักฐานในการบันทึกอัตรา/เครดิต และเบิกจ่ายสิ่ง

อุปกรณ์ประเภท ๓ ได้ โดยไม่ต้องรอให้กรมพลาธิการทหารบก แจ้งการบันทึกอัตรา/เครดิตนั้นอีก การทดแทนการรองจ่าย กรมพลาธิการทหารบกจะจ่ายทดแทนให้ตามจำนวนเบิก ส่วนการติดตาม การขอรับการสนับสนุนงบประมาณทดแทนการรองจ่ายนั้น เป็นหน้าที่ของกรมพลาธิการทหารบก

๒.๖ การจำหน่าย

การจำหน่ายสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ ๖ ของระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ โดยได้กำหนดให้การดำเนินกรรมวิธีจำหน่ายสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ นั้น ให้เป็นไปตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการจำหน่ายสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น จึงขอกล่าวเฉพาะในประเด็นที่สำคัญ โดยสรุป ดังนี้

๒.๖.๑ การจำหน่ายเป็นสูญ อันเนื่องมาจากการระเหยหายเป็นสภาวะธรรมชาติของน้ำมันเชื้อเพลิง ที่เป็นของเหลวและเป็นสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สามารถระเหยหายได้มากน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการประกอบกัน เช่น ชนิดน้ำมัน อุณหภูมิ ขนาดและพื้นที่ตั้งของภาชนะบรรจุ โดยระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดเกณฑ์ไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๒.๖.๑.๑ น้ำมันที่สูญเสียนั้นเนื่องมาจากการระเหยหายในระหว่างเดือน ตามผลการวัดปริมาณประจำเดือนในถังขนาดใหญ่ (ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลิตรขึ้นไป) ของตำบลส่งกำลังที่มีระดับสะสม อันเป็นการสอบทานเพื่อปรับบัญชีน้ำมันประจำเดือน

๒.๖.๑.๒ เกณฑ์ระเหยหายปกติ ที่ยอมให้ปรับบัญชีโดยไม่ต้องขออนุมัติจำหน่าย ดังนี้

๒.๖.๑.๒.๑ น้ำมันแก๊สโซลีนยานยนต์ และน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน ไม่เกินร้อยละ ๑.๐๐ ต่อเดือน

๒.๖.๑.๒.๒ น้ำมันเชื้อเพลิงอื่นๆ เช่น น้ำมันดีเซล น้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานเครื่องยนต์ไอพ่น เป็นต้น ไม่เกินร้อยละ ๐.๕๐ ต่อเดือน

๒.๖.๑.๒.๓ น้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิดที่เก็บในถังเก็บซึ่งใช้ประกอบเครื่องสูบน้ำมันประจำที่ ณ สถานีคลังน้ำมัน ไม่เกินร้อยละ ๐.๒๕ ต่อเดือน

๒.๖.๑.๓ กรณีระเหยหายเกินเกณฑ์ตามข้อ ๒.๕.๑.๒ หน่วยจะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อรายงานขออนุมัติจำหน่าย ตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการจำหน่ายสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น ทั้งนี้ ต้องตั้งสมมติฐานในขั้นต้นว่าการระเหยหายเกินเกณฑ์เป็นสิ่งผิดปกติ การตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็เพื่อให้เกิดกระบวนการสำรวจตรวจสอบหาสาเหตุของความผิดปกตินั้น ซึ่งอาจมีผู้ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหรือไม่ก็ได้ ในขั้นตอนการ

สอบสวนอาจใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ดังนั้น ในทางปฏิบัติของขั้นตอนนี้ ต้องแยกออกจากขั้นตอนการปรับบัญชีคุมสิ่งอุปกรณประเภท ๓ ประจำเดือน หมายความว่า ตำบลส่งกำลังสามารถปรับบัญชีตามยอดระเหยหายจริงได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องรอกการอนุมัติจำหน่ายในยอดเกินเกณฑ์ของเดือนนั้น เพราะจะกระทบต่อการสอบทานในวงรอบของเดือนถัดไป ซึ่งจะทำให้ยอดน้ำมันคลาดเคลื่อน หรือผิดเพี้ยนไปจากข้อเท็จจริง แต่หากเมื่อได้รับอนุมัติให้จำหน่ายน้ำมันในส่วนที่เกินเกณฑ์แล้ว ไม่ต้องนำน้ำมันจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้จำหน่ายมาปรับยอดซ้ำอีก แต่ในกรณีที่ผลการจำหน่ายจะต้องมีผู้รับผิดชอบชดใช้เป็นชนิดและจำนวนน้ำมันเท่าใด ก็ให้รับน้ำมันจำนวนนั้นคืนเข้าในระบบการส่งกำลัง แล้วรายงานผลให้กรมพลาธิการทหารบกทราบ

๒.๖.๒ การจำหน่ายมีซาก ในกรณีที่สิ่งอุปกรณประเภท ๓ เสื่อมสภาพจากผลการตรวจสอบคุณภาพ ของกองวิทยาการกรมพลาธิการทหารบก โดยหน่วยที่เก็บรักษา หรือหน่วยใช้ จะจัดเก็บตัวอย่างนำส่งให้ตรวจสอบวิเคราะห์ในกรณีที่สงสัย หรือการจัดเก็บตัวอย่างตามวงรอบที่กำหนด นั้น ให้ดำเนินการขออนุมัติจำหน่ายตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การจำหน่ายสิ่งอุปกรณที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น

๒.๗ การรายงาน การควบคุม และการตรวจ

๒.๗.๑ การรายงานและการควบคุมทางบัญชี ทุกหน่วยที่มีสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ ในความครอบครอง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหน่วยใช้ หรือหน่วยสนับสนุนจะต้องมีหน้าที่รายงานสถานภาพน้ำมันในครอบครองของหน่วย เป็นประจำทุกเดือนผ่านตามรายงานส่งกำลัง จนถึงกองทัพบก (ผ่านกรมส่งกำลังบำรุงกองทัพบก) พร้อมทั้งจัดทำบัญชีคุมเพื่อการควบคุมเป็นไปด้วยความ ถูกต้อง ครบถ้วน

๒.๗.๒ การควบคุมอัตราและเครดิต ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อัตราหรือเครดิตสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ เกิดมาจากการกิจของหน่วย และประมาณการความต้องการน้ำมันเพื่อตอบสนองต่อการกิจนั้น เสนอเป็นความต้องการจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติ โดยทั่วไปจะอนุมัติในรูปแบบของ อนุมัติหลักการ หรือคำสั่งกองทัพบก เพื่อกำหนดเป็นอัตราหรือเครดิต เพื่อทำการเบิก-จ่ายน้ำมันต่อไป

๒.๗.๓ การรายงานสถานภาพสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ ของหน่วยสนับสนุนที่เป็นตำบลส่งกำลังสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ จะต้องตรวจสอบให้มีชนิดและจำนวนน้ำมันให้ถูกต้องตรงบัญชีคุมของกรมพลาธิการทหารบก ภายในสัปดาห์แรกของเดือนตุลาคมของทุกปี โดยสถานภาพสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลาธิการ ของตำบลส่งกำลังจะต้องเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในระดับสะสม และหากไม่ถูกต้องตรงกันให้ตำบลส่งกำลังดำเนินการ ดังนี้

๒.๗.๓.๑ กรณีมีสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ มากกว่าระดับสะสม แสดงว่าหน่วยใช้รับสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ไปไม่หมดหรือไม่มีความจำเป็นในการใช้แล้ว ให้ปรับเป็นน้ำมันในระดับสะสมทั้งหมด โดยกรมพลาธิการทหารบก สงวนสิทธิ์ในการยกเว้นสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ บางชนิดหรือบางประเภทได้ ตามนโยบายของกองทัพบก

๒.๗.๓.๒ กรณีมีสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ น้อยกว่าระดับสะสม ให้ตำบลส่งกำลังแต่งตั้งกรรมการขึ้นตรวจสอบข้อเท็จจริง และหากสรุปผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น เป็นการขาดหายจากสาเหตุความผิดปกติใดๆ ก็จะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาผู้รับผิดชอบชี้แจงต่อไป

๒.๗.๔ การโอนอัตราหรือเครดิต

๒.๗.๔.๑ การโอนอัตราหรือเครดิตระหว่างตำบลส่งกำลังสามารถกระทำได้ โดยหน่วยใช้ระดับกองพลหรือเทียบเท่าประสานการปฏิบัติกับ หน่วยตำบลส่งกำลังที่เป็นหน่วยโอน และหน่วยตำบลส่งกำลังที่เป็นหน่วยรับโอน แล้วจึงแจ้งให้ กรมพลาธิการทหารบก ทราบเพื่อจัดการปรับแก้ไขอัตราหรือเครดิตนั้นๆ ต่อไป

๒.๗.๔.๒ การโอนอัตราหรือเครดิตไปใช้ในปีงบประมาณถัดไปสามารถกระทำได้ที่จำเป็นเฉพาะในกรณี ดังนี้

๒.๗.๔.๒.๑ กรณีภารกิจของหน่วยใช้ปฏิบัติข้ามปีงบประมาณ ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างระยะเวลาการดำเนินงานตามแผนงาน หรือโครงการนั้นๆ หรือการขยายแผนการปฏิบัติตามที่กองทัพบก อนุมัติให้ดำเนินการ

๒.๗.๔.๒.๒ กรณีอัตราและเครดิตคงเหลือ เนื่องจาก การเบิกสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลาธิการ จำกัดด้วยปริมาณ การขนส่ง ขนาดของรถบรรทุก น้ำมัน (เฉพาะหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลัง)

๓. การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ ๓ สายพลาธิการ ของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการในภาวะไม่ปกติ สามารถนำระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับใช้ได้โดยอนุโลม ทั้งนี้ในระเบียบฯ ได้มีจุดมุ่งหมายให้ใช้ระเบียบฯ ได้ทั้งในภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ หรือในยามสงคราม ดังนี้

๓.๑ การกำหนดความต้องการ

๓.๑.๑ การพิจารณาความต้องการ

๓.๑.๑.๑ กรมชลประทานทหารบก มีหน้าที่ในการพิจารณาความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงของหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก เป็นส่วนรวมโดยพิจารณาจาก อัตราเกณฑ์การจ่ายน้ำมัน เกณฑ์ความสิ้นเปลืองน้ำมัน และความต้องการเพิ่มเติมทั้งสิ้นที่รวบรวมจากหน่วยรับการสนับสนุน แล้วเสนอต่อกองทัพบก เพื่อพิจารณาอนุมัติและจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้ กรมชลประทานทหารบกดำเนินการจัดหา ต่อไป

๓.๑.๑.๒ กองทัพบก จะกำหนดอัตราและเกณฑ์การจ่ายน้ำมันให้หน่วยใช้ เว้นแต่หน่วยที่ได้รับภารกิจเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ และน้ำมันที่ตั้งไว้ให้ไม่เพียงพอ จึงจะพิจารณาความต้องการในครั้งคราว นั้น

๓.๑.๒ การเสนอความต้องการ

๓.๑.๒.๑ น้ำมันที่กำหนด อัตรา เครดิต และเกณฑ์การจ่ายให้แล้ว ไม่ต้องเสนอความต้องการ ให้ทำการเบิกได้ตามสายการส่งกำลัง

๓.๑.๒.๒ น้ำมันที่มีได้กำหนดอัตรา เครดิต และเกณฑ์การจ่ายไว้ ให้เสนอความต้องการไปตามสายการบังคับบัญชา จนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติล่วงหน้า ก่อนกำหนดการใช้อย่างน้อย ๖๐ วัน ในกรณีเร่งด่วนให้เสนอความต้องการทางวิทยุราชการทหารได้ทันที

๓.๑.๒.๓ การขออนุมัติความต้องการ กองทัพบก เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติความต้องการ

๓.๒ การจัดหา

๓.๒.๑ ให้เบิกตามสายส่งกำลัง โดยดำเนินการวิธีตามแบบธรรมเนียมที่กำหนด

๓.๒.๒ การซื้อ เมื่อมีเหตุขัดข้องทำให้ไม่สามารถเบิกน้ำมันตามสายการส่งกำลังได้ ให้ดำเนินการจัดซื้อจากท้องถิ่นได้ตามความจำเป็นโดยปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และแบบธรรมเนียมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จะต้องได้รับอนุมัติจากกองทัพบกก่อน

๓.๓ การรับ

๓.๓.๑ หน่วยคลังในสายการส่งกำลังบำรุง และหน่วยใช้ ขอเบิกน้ำมันจากหน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลัง โดยจัดทำเอกสารในการเบิกรับตามระเบียบฯ ที่กำหนด

๓.๔ การเก็บรักษา

๓.๔.๑ หน่วยคลังในสายการส่งกำลัง เก็บรักษาน้ำมันตามระดับสะสมตามที่ กองทัพบกกำหนด

๓.๔.๒ หน่วยใช้ เก็บรักษาน้ำมันไว้เท่าที่จำเป็น ตามที่กองทัพบกกำหนด (โดยปกติคือน้ำมันตามอัตราปกติเดิมเต็มถัง)

๓.๕ การจ่าย

๓.๔.๑ ถ้าหน่วยใช้ตั้งอยู่ในรัศมีโดยรอบจากคลังสนับสนุน ในระยะ ๕๐ กิโลเมตร ให้ใช้ยานพาหนะของหน่วยใช้ไปรับ ณ ที่ตั้งคลังสนับสนุน

๓.๔.๒ ถ้าหน่วยใช้ตั้งอยู่นอกรัศมี ๕๐ กิโลเมตร คลังสนับสนุนจะจัดส่งน้ำมันไปให้ถึงหน่วยใช้

๓.๔.๓ น้ำมันที่รับมาก่อน ต้องจ่ายก่อน

๓.๖ การตรวจ (หากสถานการณ์ทางการรบเอื้ออำนวยให้กระทำได้)

๓.๖.๑ การตรวจทางการบังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทำการตรวจด้วยตนเอง หรือตั้งผู้แทนไปทำการตรวจ โดยมีความมุ่งหมายในการตรวจเพื่อความพร้อมรบของหน่วยใช้ และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นไปตามระเบียบฯ และคำสั่งฯ ที่กำหนดไว้หรือไม่

๓.๖.๒ การตรวจทางเทคนิคให้ กรมพลธิการทหารบก จัดเจ้าหน้าที่ออกทำการตรวจ และให้คำแนะนำทางเทคนิคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการส่งกำลัง สิ่งอุปกรณ์ ประเภท ๓ สายพลธิการ ตามห้วงเวลาที่กำหนด

๓.๗ การควบคุมคุณภาพน้ำมัน

หน่วยซึ่งเก็บรักษาน้ำมัน ต้องทำการตัดตัวอย่างน้ำมัน ส่งไปให้หน่วยทดสอบ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำมันตามกำหนดเวลา

๓.๘ การรายงาน

๓.๘.๑ หน่วยสนับสนุนโดยตรง ให้รายงานสถานภาพน้ำมันประจำวันตามสายการส่งกำลังโดยปิดรายงานเวลา ๑๘๐๐

๓.๘.๒ หน่วยสนับสนุนตามสายงานปกติ ให้รายงานสถานภาพน้ำมันตามระเบียบการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ ประเภท ๓ สายพลธิการ ที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น

บทที่ ๓

การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทย

แนวทาง และแผนงานการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ ของประเทศไทย

๑. แนวทาง และแผนงานการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ เห็นชอบตามมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยรับทราบเหตุผล ความจำเป็นและแนวทางการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ของประเทศในเบื้องต้นและเห็นชอบในหลักการให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ และมอบหมายให้กระทรวงพลังงานดำเนินการศึกษาในรายละเอียดเพื่อจัดตั้งการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ของประเทศต่อไป

กระทรวงพลังงาน กำหนดแนวทางการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ ออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่

๑.๑ ภาคเอกชน ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะ โดยต้องสำรองไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของปริมาณการค้าประจำปี ซึ่งปัจจุบัน มีอัตราสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน อยู่ที่ร้อยละ ๕ โดยได้พิจารณาให้เพิ่มอัตราสำรองตามกฎหมายเป็นร้อยละ ๖ จะทำให้ประเทศไทย มีน้ำมันสำรองตามกฎหมายจากเดิม ๓๖ วันของความต้องการใช้ในประเทศ หรือประมาณ ๒๓.๓ ล้านบาร์เรล เป็น ๔๓ วันของความต้องการใช้ในประเทศ หรือประมาณ ๒๘ ล้านบาร์เรล

๑.๒ ภาครัฐ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยไม่มีการสำรองน้ำมันอื่นนอกเหนือไปจากการสำรองของภาคเอกชน แต่จากภาวะความผันผวนของราคาน้ำมันตลาดโลก จึงจำเป็นต้องมีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ควรเพิ่มเติมการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงภาครัฐโดยจัดตั้งองค์กรเพื่อกำกับดูแล และบริหารจัดการน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งจัดหาแหล่งเงินทุน

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิง

๒.๑ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๑

พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๔ โดยพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๑ ได้ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๒ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๒๑ ที่ใช้สำหรับควบคุมเกี่ยวกับการค้าน้ำมันมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของการประกอบกิจการค้าน้ำมันในปัจจุบันสมควรปรับปรุงบทบัญญัติให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น โดยกำหนดควบคุมผู้ค้าน้ำมันเป็น ๓ ระดับ คือ ผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ ผู้ค้าน้ำมันรายย่อย และสถานบริการน้ำมัน และผ่อนคลายมาตรการควบคุมบางอย่างให้เข้มงวดน้อยลง เช่น การจัดตั้งสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สามารถยื่นคำขอเพื่อจดทะเบียนต่ออธิบดีได้ ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้ต้องขออนุญาตจากอธิบดี สำหรับผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงก็เพียงแค่แจ้งต่ออธิบดีเท่านั้น และปรับปรุงอำนาจของรัฐมนตรีบางประการที่เป็นเรื่องในรายละเอียดเปลี่ยนเป็นอำนาจของอธิบดี เพื่อให้การควบคุมดูแลมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มมาตรการควบคุมผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ให้เข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อใช้ควบคุมการค้าน้ำมันและการปลอมปนน้ำมัน รวมทั้งปรับปรุงมาตรการบางอย่างให้สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะโทษปรับที่ยังต่ำไปเนื่องจากกิจการค้าน้ำมันเป็นกิจการที่ทำรายได้สูงมาก สมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

โดยมี บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในมาตรา ๒๐ ดังนี้

“ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดที่อธิบดีกำหนดไว้ทุกขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ ไม่ต่ำกว่าอัตราที่อธิบดีกำหนดซึ่งต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของปริมาณการค้าประจำปี

เพื่อประโยชน์ในการสำรวจน้ำมันตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ ซึ่งมีได้ทำการค้าตลอดทั้งปี เมื่อเริ่มทำการค้าในระหว่างปี กำหนดปริมาณการค้าประจำปี โดยคิดตามอัตราเฉลี่ยของปริมาณการค้าน้ำมันรายเดือนในช่วงระยะเวลาที่จะทำการค้านั้นคูณด้วยสิบสองเสมือนหนึ่งว่าทำการค้าตลอดทั้งปี

ในกรณีที่อธิบดีมิได้ให้ความเห็นชอบหรือกำหนดปริมาณการค้าประจำปีของผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ รายใดก่อนเวลาที่เริ่มต้นปี ให้ผู้ค้าน้ำมันรายนั้นเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามปริมาณที่เคยเก็บอยู่ในปีที่ผ่านมาไปก่อนจนกว่าอธิบดีจะได้ออกความเห็นชอบหรือกำหนดปริมาณการค้าประจำปีของผู้ค้าน้ำมันดังกล่าว

สถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีก่อน หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นขอความเห็นชอบและเงื่อนไขที่ผู้ได้รับความเห็นชอบต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนดในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ การป้องกันและแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งการกำหนดและควบคุมคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง อธิบดีมีอำนาจผ่อนผันการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดตามวรรคนี้ได้ ”

๒.๒ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐

ต่อมา ได้มีพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ ออกมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐ โดยพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของ มาตรา ๒๐ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๗ และให้ใช้ข้อความแทน ดังนี้

“ มาตรา ๒๐ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะ ในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ทั้งนี้การกำหนดอัตราน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของปริมาณการค้าประจำปี ”

ดังนั้น ณ ปัจจุบันนี้ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศไทย ยังคงเป็นไปตามกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับนี้ โดยที่รายละเอียดของ การกำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ให้เป็นไปตามประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน ที่ได้กล่าวถึงในข้อต่อไป

๒.๓ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖

ประกาศฉบับนี้ ได้กำหนดเกี่ยวกับ ชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๒.๓.๑ ให้ผู้ค้าน้ำมันที่มีปริมาณการค้าแต่ละชนิด หรือรวมกันทุกชนิดปี ละตั้งแต่หนึ่งแสนเมตริกตันขึ้นไป สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามชนิดและอัตราที่กรมธุรกิจพลังงานได้ กำหนดไว้ท้ายประกาศ ฯ ดังนี้

ตารางที่ ๓-๑

ชนิดและอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง แนวนโยบายประกาศกรมธุรกิจพลังงาน
เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖

ชนิดน้ำมันเชื้อเพลิง	น้ำมันเชื้อเพลิง ที่ผลิต ในราชอาณาจักร ร้อยละ	น้ำมันเชื้อเพลิง ที่นำเข้ามา ในราชอาณาจักร ร้อยละ
๑. น้ำมันดิบและวัตถุดิบ ได้แก่		
๑.๑ น้ำมันดิบ	๖	๖
๑.๒ น้ำมันเรสซิเดิว	๖	๖
๑.๓ น้ำมันแวกซ์ ดิสทิลเลต	๖	๖
๒. น้ำมันสำเร็จรูป		
๒.๑ กลุ่มที่ ๑ ได้แก่		
๒.๑.๑ น้ำมันเบนซิน	๖	๑๒
๒.๑.๒ น้ำมันแก๊สโซฮอล์/ น้ำมันเบนซินพื้นฐาน	๖	๑๒
๒.๑.๓ เอทานอล	๖	๑๒
๒.๒ กลุ่มที่ ๒ ได้แก่		
๒.๒.๑ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	๖	๑๒
๒.๒.๒ น้ำมันไบโอดีเซล	๖	๑๒
๒.๓ กลุ่มที่ ๓ ได้แก่		
๒.๓.๑ น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับอากาศยาน	๖	๑๒
เจทเอ ๑		
๒.๓.๒ น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบิน	๖	๑๒
ไอพ่น เจ.พี. ๕		
๒.๓.๓ น้ำมันก๊าด	๖	๑๒
๒.๔ กลุ่มที่ ๔ ได้แก่ น้ำมันเตา	๖	๑๒

๒.๕ กลุ่มที่ ๕ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับ เครื่องบิน ออกแทน ๑๐๐/๑๓๐	๑๐	๑๐
๒.๖ กลุ่มที่ ๖ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับ เครื่องบินไอพ่น เจ.พี. ๘	๑๐	๑๐
๒.๗ กลุ่มที่ ๗ ได้แก่ น้ำมันหล่อลื่น สำหรับ เครื่องบินทหาร	๒๐	๒๐
๒.๘ กลุ่มที่ ๘ ได้แก่ น้ำมันหล่อลื่นอื่น นอกจาก กลุ่มที่ ๗	๕	๑๐

๒.๓.๒ น้ำมันเชื้อเพลิงดังต่อไปนี้ ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมา
คำนวณปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง ตามตารางข้างต้น คือ

๒.๓.๒.๑ น้ำมันเชื้อเพลิงที่จำหน่ายให้แก่ผู้ค้าน้ำมันรายอื่นซึ่ง
ตรงกับปริมาณแจ้งซื้อ

๒.๓.๒.๒ น้ำมันเชื้อเพลิงที่ส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ

๒.๓.๒.๓ น้ำมันเชื้อเพลิงที่จำหน่ายเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบใน
อุตสาหกรรมปิโตรเคมี หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

๒.๓.๒.๔ น้ำมันดิบและวัตถุดิบที่ใช้ในการกลั่นเป็นน้ำมัน
เชื้อเพลิงเพื่อส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ หรือเพื่อจำหน่ายเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปิโตร
เคมี หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

๒.๓.๒.๕ น้ำมันดิบและวัตถุดิบที่อุตสาหกรรมกลั่น
น้ำมันหล่อลื่น หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ใช้ในการกลั่นได้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่น้ำมันเชื้อเพลิง

๒.๓.๒.๖ น้ำมันดิบและวัตถุดิบที่ใช้ในการกลั่นเป็นน้ำมัน
เชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายไปอย่างวัตถุดิบในอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน และน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นเป็นชนิดที่
ต้องสำรองตามตารางท้ายประกาศ

๒.๓.๓ การเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดในแต่ละวัน ผู้ค้าน้ำมัน
จะเก็บไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ ของปริมาณที่มีหน้าที่ต้องเก็บสำรองก็ได้ แต่ทั้งนี้เมื่อคำนวณปริมาณ
ที่เก็บสำรองแต่ละชนิดเฉลี่ยในแต่ละเดือนต้องไม่น้อยกว่าอัตราที่ประกาศกำหนด และการเก็บ
น้ำมันสำรองแต่ละชนิดในแต่ละวันดังกล่าวให้รวมถึงน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีคุณภาพไม่เป็นตามกำหนด
คุณลักษณะและคุณภาพแต่ได้รับหนังสือรับรองการให้ความเห็นชอบให้มีไว้เพื่อจำหน่ายได้ด้วย

๒.๓.๔ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผลิตจากโรงกลั่นน้ำมันในประเทศ และจำหน่าย จ่ายโอน จากเขตปลอดอากรสำหรับการประกอบ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกี่ยวกับ ปิโตรเลียม หรือปิโตรเคมีที่เป็นของเหลว ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเข้ามาในประเทศ ให้ใช้อัตราสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผลิตในราชอาณาจักร

ในกรณีเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และจำหน่าย จ่ายโอน จากเขตปลอดอากรดังกล่าวเข้ามาในประเทศ ให้ใช้อัตราสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร

๒.๓.๕ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิด จะสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในกลุ่มเดียวกันตามตารางท้ายประกาศ ทดแทนกันได้

๒.๓.๖ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กำหนดตามตารางท้ายประกาศ ผู้ค้าน้ำมันอาจเลือกเก็บสำรองน้ำมันสำเร็จรูป หรือน้ำมันองค์ประกอบ แทนน้ำมันดิบที่มีหน้าที่ต้องสำรอง หรืออาจเลือกเก็บสำรองน้ำมันดิบ หรือน้ำมันองค์ประกอบ แทนน้ำมันสำเร็จรูปที่มีหน้าที่ต้องสำรอง ได้ในอัตราส่วนแทนกัน ๑ ต่อ ๑ ของ ร้อยละ ๒๐ ของปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิด ที่มีหน้าที่ต้องสำรองตามกฎหมาย ทั้งนี้ น้ำมันองค์ประกอบที่เก็บแทนดังกล่าวต้องเป็น องค์ประกอบชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดของน้ำมันสำเร็จรูปชนิดนั้นๆ

หากผู้ค้าน้ำมันประสงค์จะเลือกเก็บแทนปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่มีหน้าที่ต้องสำรอง มากกว่าร้อยละ ๒๐ ของปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง ให้ผู้ค้าน้ำมันเก็บแทนได้ตามสูตรการกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง หรือสูตรการผสมน้ำมันองค์ประกอบเป็นน้ำมันสำเร็จรูปที่ได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน และผ่านการตรวจสอบลักษณะและคุณภาพแล้ว ทั้งนี้ การเลือกเก็บน้ำมันดิบแทนน้ำมันสำเร็จรูปที่ต้องสำรองดังกล่าวต้องไม่เกิน ร้อยละ ๖๐ ของปริมาณน้ำมันสำเร็จรูปแต่ละชนิดที่ต้องสำรอง

การเลือกสำรองข้างต้นให้ผู้ค้าน้ำมันปฏิบัติ ดังนี้

๒.๓.๖.๑ ยื่นขอความเห็นชอบเก็บแทนกันเป็นการล่วงหน้า ต่อกรมธุรกิจพลังงาน โดยต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ ชนิด ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิง ระยะเวลา หมายเลขถัง และคลังน้ำมันที่จะใช้เก็บ ทั้งนี้ ถังเก็บน้ำมันและคลังน้ำมันดังกล่าวจะต้องเป็นสถานที่ที่ได้รับความเห็นชอบให้ใช้เป็นสถานที่เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงด้วย

๒.๓.๖.๒ ต้องรายงานปริมาณคงเหลือของน้ำมันเชื้อเพลิงที่เก็บแทนเสมือนเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง ตามแบบแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บน้ำมันสำรองตาม กำหนดของกระทรวงพาณิชย์

๒.๓.๖.๓ หากประสงค์จะเปลี่ยนแปลงชนิดน้ำมันเชื้อเพลิงที่เก็บ
แทน ให้แจ้งล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อกรมธุรกิจพลังงานก่อนวันที่จะเปลี่ยนแปลง

๒.๔ พระราชกำหนด แก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.
๒๕๑๖

พระราชกำหนด แก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.
๒๕๑๖ ประกาศใช้โดยเหตุผลที่เกิดวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันโลก เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๖ มีราคาที่สูงขึ้น
โดยลำดับ น้ำมันที่จะหาซื้อได้มีปริมาณลดน้อยลงและจะก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง
ภายในประเทศ ฉะนั้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขและ
ป้องกันภาวะการดังกล่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ โดยให้อำนาจนายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการกำหนด
มาตรการต่างๆ ได้โดยฉับพลัน ไม่จำเป็นต้องให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ แยกปฏิบัติการตาม
กฎหมายที่มีอยู่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดฉบับนี้ขึ้น และพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ยังคงมีผล
บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

พระราชกำหนดฯ มีบทบัญญัติไว้ เพียง ๑๑ มาตรา ในส่วนที่เป็น
สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้ ได้แก่ มาตรา ๓ ดังนี้

มาตรา ๓ “ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและป้องกันการขาดแคลนน้ำมัน
เชื้อเพลิง นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อกำหนดมาตรการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) การผลิต การจำหน่าย การขนส่ง การมีไว้ในครอบครอง การสำรอง
และการส่งออกนอกราชอาณาจักรและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร
ซึ่งน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด
- (๒) การผลิตหรือการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น
- (๓) การใช้ น้ำมันเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น หรือการดำเนิน
กิจการที่ต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น เช่น
 - (ก) กำหนดวันเวลาและเงื่อนไขการดำเนินกิจการโรงงาน
 - (ข) กำหนดวันเวลาในการเปิดและปิดและเงื่อนไขในการดำเนิน
กิจการของโรงมหรสพ โรงภาพยนตร์ สถานบริการ ภัตตาคาร
หรือสถานบันเทิงอื่นๆ
 - (ค) กำหนดวันเวลาและเงื่อนไขในการใช้ยานพาหนะไม่ว่าจะเป็น
ยานพาหนะที่ใช้ในกิจการสาธารณะหรือยานพาหนะส่วนบุคคล
 - (ง) การใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารในการโฆษณาและในสถานที่อื่นๆ
- (๔) การปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคณะกรรมการ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นปฏิบัติการแทนได้ โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ได้

การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในภาคเอกชน

๑. การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในภาคเอกชน

๑.๑ ความเป็นมา และเหตุผลของการกำหนดปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน เริ่มมีมาตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๐๘ และพระราชบัญญัติฯ ฉบับต่อๆ กันมา โดยยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเดิมซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ ตามลำดับ (พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ มีบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ แต่เพียงบางมาตราเท่านั้น) โดยที่การกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องทำการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เป็นชนิดและจำนวนเท่าใดนั้น ให้เป็นไปตามประกาศกำหนดของอธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน (เดิมเป็นประกาศของกรมทะเบียนการค้ากระทรวงพาณิชย์ แต่ภายหลังจากจัดตั้งกระทรวงพลังงานแล้วจึงได้โอนเป็นประกาศของกรมธุรกิจพลังงานกระทรวงพลังงาน) โดยที่ประกาศฯ ที่ออกตามพระราชบัญญัติฯ ทั้ง ๓ ฉบับ จะกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องจัดให้มีน้ำมันสำรองไม่น้อยกว่าอัตราร้อยละ ๕ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทั้งปีมาโดยตลอด แต่เคยมีการปรับลดปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้ค้าน้ำมันจะต้องสำรองลงบ้างเป็นการชั่วคราวเมื่อครั้งที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตค่าเงินบาท เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๐ โดยได้ประกาศกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องจัดให้มีน้ำมันสำรองเพียงไม่น้อยกว่าอัตราร้อยละ ๓ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทั้งปีเท่านั้น และเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔ ก็ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงประกาศฯ ปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้ค้าน้ำมันกลับมาอยู่ในเกณฑ์เดิมคือจะต้องจัดให้มีน้ำมันสำรองไม่น้อยกว่าอัตราร้อยละ ๕ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทั้งปี จนกระทั่งมีการแก้ไขประกาศฯ ฉบับล่าสุดคือ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องสำรองน้ำมันไว้ไม่น้อยกว่าอัตราร้อยละ ๖ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทั้งปี ซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

๑.๑.๒ เหตุผลของการกำหนดปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

การกำหนดปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในอัตราร้อยละ ๕ นั้น มีเหตุผลอ้างอิงจากการสมมุติว่า ผู้อุปโภคน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศควรต้องมีหลักประกันว่าจะมีน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพียงพอต่อเนื่องในระยะหนึ่งที่ยอมรับได้หากเกิดวิกฤติการณ์ใดๆ ที่เป็นเหตุทำให้การจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงจากแหล่งผลิตน้ำมันของโลกต้องหยุดชะงักลง ซึ่งได้ข้อยุติของผู้ที่เกี่ยวข้องที่พิจารณาในขณะนั้นว่าควรยึดถือระยะเวลาในการจัดหาน้ำมันจากแหล่งภายนอกประเทศจนกระทั่งน้ำมันเชื้อเพลิงถึงมือผู้อุปโภค เป็นระยะเวลาเฉลี่ย ๑๘ วัน (เวลาสำหรับการขนส่ง ๑๕ วัน และเวลาในการกลั่นน้ำมัน ๓ วัน) และระยะเวลาเฉลี่ย ๑๘ วันนี้เองเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสัดส่วนของจำนวนวันใน ๑ ปี (๓๖๕ วัน) และเมื่อกำหนดเป็นร้อยละแล้วจะประมาณที่ร้อยละ ๕ อันเป็นที่มาของการประกาศกำหนดปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในอัตรา ร้อยละ ๕ นั้นเอง

และต่อมาปรากฏว่ามีสถานการณ์ความไม่แน่นอนหรือความผันผวนของการผลิตและการค้าน้ำมันโลก จึงทำให้กรมธุรกิจพลังงานได้เห็นความสำคัญของการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองเพื่อเป็นหลักประกันความต่อเนื่องของผู้บริโภค กรมธุรกิจพลังงานจึงได้ร่วมหารือกับผู้ค้าน้ำมันเพื่อเพิ่มระดับปริมาณที่จะต้องทำการสำรองไว้ แต่เนื่องจากการสำรองน้ำมันของภาคเอกชนนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยความพร้อมของผู้ค้าน้ำมันเอง โดยเฉพาะในเรื่องพื้นที่คลังเก็บรักษาและค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ดังนั้นข้อยุติในขณะนั้นจึงได้เพิ่มอัตรการสำรองน้ำมันในอัตราร้อยละ ๖ ตามประกาศของกรมธุรกิจพลังงานฯ ในฉบับปัจจุบัน

๑.๒ ผู้ค้าน้ำมันที่ต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ เป็นผู้มีหน้าที่ต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมาย โดยที่พระราชบัญญัติฯ ได้บัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “ ผู้ค้าน้ำมัน หมายความว่า ผู้กระทำการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยซื้อ นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด เพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวมถึงผู้กลั่นหรือผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงด้วย แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ”

มาตรา ๗ ได้บัญญัติไว้ว่า “ ผู้ใดเป็นผู้ค้าน้ำมันที่มีปริมาณการค้าแต่ละชนิดหรือรวมกันทุกชนิดปีละตั้งแต่หนึ่งแสนเมตริกตันขึ้นไป หรือเป็นผู้ค้าน้ำมันชนิดก๊าซปิโตรเลียมเหลวแต่เพียงชนิดเดียวที่มีปริมาณการค้าปีละตั้งแต่ห้าหมื่นเมตริกตันขึ้นไป ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี _____ ”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้ค้าน้ำมันที่ต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด (เว้นแต่การได้รับสัมปทานตามกฎหมาย) ที่มีปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิดในปริมาณปีละตั้งแต่หนึ่งแสนเมตริกตันขึ้นไป จะต้องมีหน้าที่ในการสำรองน้ำมันให้เป็นไปตามประกาศกำหนดของอธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน

๑.๓ ปริมาณและวิธีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

สำหรับปริมาณและวิธีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ได้กำหนดรายละเอียดไว้ในประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖ โดยมีข้อกำหนดไว้ ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นในบทที่ ๓ นี้

๑.๔ สถานที่ตั้งคลังเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

สถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ มาตรา ๒๐ วรรคสี่ ได้กำหนดให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมธุรกิจพลังงานได้ประกาศกำหนด ซึ่งเป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นขอความเห็นชอบสถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง และเงื่อนไขที่ผู้ได้รับความเห็นชอบต้องปฏิบัติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ลง ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๕ โดยมีข้อกำหนดโดยสรุป ดังนี้

๑.๔.๑ การยื่นขอความเห็นชอบสถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับหมายเลขถัง ชนิด ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิง ระยะเวลา และสถานที่ที่จะใช้เก็บสำรอง

๑.๔.๒ สถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องเป็นสถานที่หรือที่ดังต่อไปนี้

๑.๔.๒.๑ เป็นคลังหรือเป็นสถานที่เก็บน้ำมันที่มีทางสำหรับรถยนต์เข้าออกได้สะดวก,มีถังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงตั้งอยู่บนบกในลักษณะถาวรและตรวจสอบปริมาณน้ำมันได้สะดวก, มีที่รับจ่ายและลานจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

๑.๔.๒.๒ เป็นท่อส่งน้ำมันดิบในทะเลจากท่อนหรือแท่นรับน้ำมันที่ผูกโยงติดกับพื้นใต้ทะเลมาถึงจุดรับชายฝั่งที่มีเครื่องบังคับเปิดปิด และมีจุดสำหรับเก็บตัวอย่างน้ำมันเชื้อเพลิง

๑.๔.๒.๓ เป็นท่อส่งน้ำมันเชื้อเพลิงของบริษัทที่ดำเนินการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ

๑.๔.๒.๔ เป็นเรือบรรทุกน้ำมันที่เรือสูบน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นเก็บในคลังน้ำมัน หรืออยู่ระหว่างเดินทางในน่านน้ำไทยเพื่อลำเลียงน้ำมันเชื้อเพลิงไปเก็บในคลังน้ำมัน โดยต้องระบุท่าเรือที่จะทำการสูบน้ำมันด้วย

๑.๔.๓ ในกรณีสถานที่ที่ขอความเห็นชอบเป็นคลังน้ำมันที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงร่วมกับผู้ค้าน้ำมันรายอื่น ให้ผู้ขอความเห็นชอบระบุหมายเลขถัง ความจุถัง และสิทธิการใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในส่วนของตนด้วย

๑.๔.๔ ในกรณีที่มีสถานที่ที่ใช้เก็บน้ำมันหลายแห่ง ต้องจัดทำบัญชีปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือแยกตามชนิดน้ำมัน และแยกตามสถานที่ที่ใช้เก็บแต่ละแห่ง และรายงานให้กรมธุรกิจพลังงานทราบได้ในเวลาอันควร

๑.๔.๕ การเก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงต้องแจ้งรายละเอียดเป็นรายปีก่อนถึงปีต่อไป การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในระหว่างปีเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง หรือการเปลี่ยนแปลงชนิดของน้ำมันเชื้อเพลิง หรือการยกเลิกสถานที่ที่ใช้เก็บที่ได้รับความเห็นชอบไว้แล้ว ให้แจ้งกรมธุรกิจพลังงานทราบก่อนทุกครั้ง

๑.๕ ความเพียงพอในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กฎหมายกำหนด

ปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กรมธุรกิจพลังงานได้ประกาศกำหนดไว้ตามตารางในอัตราสำรองของน้ำมันแต่ละชนิดนั้น เป็นเพียงหลักประกันว่าผู้อุปโภคน้ำมันภายในประเทศจะมีน้ำมันเชื้อเพลิงใช้ได้อย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจากการคำนวณอัตราร้อยละของน้ำมันที่จะต้องสำรองไว้ตามประกาศฯ แล้ว ณ ปัจจุบันจะเทียบเท่ากับปริมาณการใช้ น้ำมันทั้งประเทศจำนวน ๔๓ วันเท่านั้น และตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยยังไม่เคยปรากฏการณ์ขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงจนถึงขั้นวิกฤติด้านพลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิงเลย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามมาตรฐานของสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency) หรือที่เราเรียกกันว่า IEA ซึ่งกำหนดการสำรองน้ำมันไว้ที่ ๙๐ วัน และในบางประเทศเช่นประเทศญี่ปุ่นมีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ถึง ๑๕๐ วัน โดยจัดแบ่งเป็นการสำรองในภาครัฐจำนวน ๘๕ วัน และการสำรองในภาคเอกชนจำนวน ๖๕ วัน ดังนั้น การที่กรมธุรกิจพลังงานได้ประกาศกำหนดให้ภาคเอกชนสำรองน้ำมันไว้ที่ ๔๓ วัน นั้น มิใช่หลักประกันว่าปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้น จะเป็นเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยในด้านพลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิงได้ตามมาตรฐานสากล

๑.๖ ปัญหาและอุปสรรคในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน

การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชนนั้น นอกจากจะเป็นการสำรองโดยความต้องการของภาคเอกชนเองเพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินการทางธุรกิจของผู้ค้าน้ำมันแล้ว ประเทศต่างๆ ก็มีกฎหมายภายในแต่ละประเทศที่กำหนดให้ภาคเอกชนจะต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้บริโภคภายในประเทศของตนจะมีพลังงานประเภทน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ใช้ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็แล้วแต่ลักษณะของการประมาณสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติต่างๆ ขึ้นในแต่ละประเทศ เช่นประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ถึง ๑๕๐ วัน โดยจัดแบ่งเป็นการสำรองในภาครัฐ จำนวน ๘๕ วัน และการสำรองในภาคเอกชน จำนวน ๖๕ วัน ทั้งนี้ ก็เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีสถิติของการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งใหญ่ๆ บ่อยครั้ง เช่นภัยจากแผ่นดินไหว หรือ ภัยจากคลื่นสึนามิ เป็นต้น ในปัจจุบันสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency) หรือ IEA ได้กำหนดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงมาตรฐานไว้ที่ไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในประเทศไทยนั้น มีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๖.๑ ปัญหาคลังที่เก็บน้ำมันสำรองของภาคเอกชนที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน มีไม่เพียงพอ ทั้งนี้ เนื่องจากคลังเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษสามารถระวังป้องกันการเกิดอัคคีภัย และจะต้องมีที่ตั้งในที่โปร่งเพื่อลดอันตรายจากการระเหยหาย ซึ่งการจัดตั้งคลังน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นใหม่นี้ ก็จะต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการขนส่ง นอกจากนี้ยังจะต้องผ่านการตรวจสอบเรื่องปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอีกด้วย ดังนั้นการจัดตั้งคลังขึ้นใหม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก จึงไม่อาจดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

๑.๖.๒ ปัญหาค่าใช้จ่ายที่จะต้องมีเพิ่มขึ้นในการดูแลรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ซึ่งจะแปรผันตามปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้ค้าน้ำมันจะต้องจัดเก็บสำรองไว้ตามกฎหมาย และในที่สุดภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ เหล่านี้ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของราคาขายน้ำมันเชื้อเพลิงที่ประชาชนผู้บริโภคจะต้องรับภาระในลำดับสุดท้าย และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้น การที่จะกำหนดให้ภาคเอกชนสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ตามกฎหมายนั้น จึงต้องพิจารณาให้มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องปริมาณที่จะต้องสำรองไว้กับเรื่องความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ด้วย

**๒. สถิติปริมาณการใช้ และการจำหน่าย น้ำมันเชื้อเพลิงในภาคเอกชน ใน
รอบ ๕ ปีที่ผ่านมา**

๒.๑ สถิติ ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงทั้งประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง
ปี พ.ศ.๒๕๕๖ (ตามตารางที่ ๓-๒)

๒.๒ สถิติ ปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงแยกรายผู้ค้าน้ำมัน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.
๒๕๕๒ ถึง ปี พ.ศ.๒๕๕๖ (ตามตารางที่ ๓-๓-๑ ถึง ๓-๓-๔)

การใช้ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ในกองทัพบก

๑. การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก

๑.๑ ที่มาและแนวคิดในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

จากหลักการส่งกำลังของกองทัพบก “ เพียงพอ ต่อเนื่อง ทันเวลา ” น่าจะเป็นตัวบ่งบอกถึงเป้าประสงค์ที่กองทัพบกต้องการให้ระบบการส่งกำลังสามารถตอบสนองต่อความสำเร็จของภารกิจในทุกสถานการณ์ได้ และหลักประกันของความสำเร็จประการหนึ่งก็คือระบบการสำรองนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการสำรองเพื่อใช้ในยามสงคราม หรือการสำรองเพื่อใช้ในยามปกติ ซึ่งหากย้อนไปในอดีตเท่าที่จะสามารถสืบค้นเอกสาร ได้พบว่า กองทัพบกได้เคยมีการกำหนดให้มีระบบการสะสมสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๑ และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ก็ได้มีคำสั่ง ทบ.(เฉพาะ)ที่ ๔๒๗/๑๖ ลง ๒๗ เม.ย.๑๖ เพื่อปรับระดับสะสมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น ซึ่งในห้วงปี พ.ศ.๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ เกิดวิกฤตน้ำมันขาดแคลนทั่วโลก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ เพื่อความมั่นคง

ปี พ.ศ.๒๕๒๑ กองทัพบกได้กำหนดแผน ทบ.๑๐ และมีอนุมัติหลักการเพิ่มเติมเพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องสะสมสิ่งอุปกรณ์สำรองสงคราม โดยให้ กรมพลธิการทหารบก ดำเนินการสะสมน้ำมันสำรองสงครามจำนวน ๖๐ วัน มูลฐานการคำนวณความต้องการคิดจากยอดกำลังพลจำนวน ๑๘๘,๐๐๐ นาย ส่วนแผนป้องกันประเทศ แผนเชิงเหตุ ของกองทัพบกจะกำหนดให้สะสมน้ำมัน ณ ตำบลส่งกำลัง จำนวน ๔๕ วันส่งกำลัง โดยไม่เคยมีการประมาณการความต้องการน้ำมันตามแผน ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาทบทวนโดยละเอียดและกำหนดความต้องการน้ำมันตามแผนให้สมบูรณ์

ตารางที่ ๓-๔

ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสงคราม ตามแผน ทบ. ๑๐ (พ.ศ.๒๕๒๑)

ลำดับ	รายการ	นับ	เกณฑ์สะสม	ความต้องการ	หมายเหตุ
๑	แก๊สโซลีนยานยนต์ธรรมดา	ลิตร	๖๐ วัน	๑๒,๒๓๖,๕๖๓	
๒	แก๊สโซลีนยานยนต์ ๕๑/๕๖	ลิตร	๖๐ วัน	๑,๘๘๔,๘๐๐	
๓	น้ำมันดีเซล	ลิตร	๖๐ วัน	๓,๗๓๓,๕๗๑	
๔	แก๊สโซลีนอากาศยาน ๑๑๕/๑๔๕	ลิตร	๖๐ วัน	๕,๑๐๐,๐๐๐	
๕	เจ.พี.๔	ลิตร	๖๐ วัน	๓,๑๐๐,๐๐๐	
	ฯลฯ				

จากการค้นคว้าข้อมูลพบว่า แนวคิดในการคำนวณหรือประมาณการความต้องการสิ่งการอุปกรณนั้น กองทัพบกได้ยึดถือรูปแบบจากคู่มือราชการสนามของกองทัพสหรัฐ จากผลการปฏิบัติการในยุทธบริเวณภาคแปซิฟิก ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานในคู่มือการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ว่าด้วย ข้อมูลการส่งกำลังบำรุง พ.ศ.๒๕๒๑ และนับตั้งแต่แผน ทบ.๑๐ ปี ๒๕๒๑ จึงถือเป็นการกำหนดน้ำมันสำรองสงคราม เพื่อเตรียมไว้ใช้ในยามสงครามอย่างเป็นทางการเป็นต้นมา โดยริเริ่มให้มีการสำรองน้ำมันไว้ตั้งแต่ยามปกติ แม้อุบัติการณ์การวิเคราะห์ภัยคุกคาม และสถานการณ์การสู้รบในระดับที่ต้องใช้กองกำลังทหารขนาดใหญ่อาจไม่เกิดขึ้น แต่กองทัพบกยังคงมีความจำเป็นต้องเตรียมกำลังทางบก เพื่อเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เป็นต้นว่า ภัยธรรมชาติ ภัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น การลักลอบเข้าเมือง ยาเสพติด ความขัดแย้งในแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่สถานการณ์ที่เรียกว่า “ภาวะไม่ปกติ”

นอกจากการกำหนด ระดับสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสงครามตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กองทัพบกยังต้องกำหนดให้มีระดับสะสมในยามปกติด้วย โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๓ เป็นต้นมา (เท่าที่มีหลักฐานอ้างอิง) และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับยุทธโศปกรณ์ที่เข้าประจำการใหม่ และยุทธโศปกรณ์เก่าที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือปลดประจำการไป ประกอบกับสถิติการใช้น้ำมันย้อนหลังอย่างน้อย ๓ ปี หาค่าเฉลี่ยเป็นปี และวันส่งกำลัง เพื่อให้ได้จำนวนน้ำมัน (ลิตร) ใน ๑ วัน หรือเรียกว่า ๑ วันส่งกำลัง และจำนวนน้ำมัน ๑ วันส่งกำลัง ของแต่ละพื้นที่ตำบลส่งกำลังอาจไม่เท่ากัน เนื่องจากปัจจัย จำนวนหน่วยใช้ ชนิดและจำนวนยุทธโศปกรณ์ ตลอดจนภารกิจที่แตกต่างกันไปของแต่ละพื้นที่นั่นเอง ส่วนจะสะสมเป็นกี่วันส่งกำลัง

นั้น มีปัจจัยสำคัญประกอบการพิจารณา ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดหาหรือจัดส่ง เพื่อสามารถรักษา ระดับสะสมได้ตามที่กำหนด ชีตความสามารถในการเก็บรักษา ภาชนะบรรจุ หากต้องการสำรอง สะสมจำนวนมาก ก็จะเป็นภาระที่ต้องสร้างคลังเก็บให้เพียงพอ ซึ่งต้องพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย ความคุ้มค่ากับการเสื่อมสภาพ หรืออัตราการระเหยหาย แต่จำนวนเกณฑ์สะสมควรจะต้องเท่ากัน เช่น ๔๕ วันส่งกำลังเท่ากันในทุกตำบลส่งกำลัง ทั้งนี้ เพื่อให้ง่ายในการวางระบบการส่งกำลัง และการดำเนินการตามวงรอบการส่งกำลัง เป็นต้น

จนถึงปัจจุบันกองทัพบก เคยมีการปรับระดับสะสมมาแล้ว รวมทั้งสิ้น ๗ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ คำสั่งกองทัพบก(เฉพาะ)ที่ ๔๖๓/๐๓ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๐๓

ครั้งที่ ๒ คำสั่งกองทัพบก(เฉพาะ)ที่ ๔๒๗/๐๖ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๐๖

ครั้งที่ ๓ คำสั่งกองทัพบก(เฉพาะ)ที่ ๕๗๗/๓๘ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๘ และปรับแก้ ระเบียบกรมพลธิการทหารบก ว่าด้วยการส่งจ่ายน้ำมันจากคลัง ปตท.ส่วนภูมิภาค ครั้งที่ ๑ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๘

ครั้งที่ ๔ ปรับแก้ ระเบียบกรมพลธิการทหารบก ว่าด้วยการส่งจ่ายน้ำมัน จากคลัง ปตท.ส่วนภูมิภาค ครั้งที่ ๒ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๕ และมีการปรับระดับสะสมให้ สอดคล้องด้วย

ครั้งที่ ๕ คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ)ที่ ๒๐๕/๔๑ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ และปรับวิธีการการส่งจ่ายน้ำมันจาก ปตท.ส่วนภูมิภาค และขยายการปฏิบัติทุกตำบลส่ง กำลัง กำหนดระดับสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้น ยามปกติ เกณฑ์สะสม ๔๕ วัน

ครั้งที่ ๖ คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ)ที่ ๑๒๑๖/๔๓ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ กำหนดระดับสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน ยามปกติ เกณฑ์สะสม ๖๐ วันส่งกำลัง

ครั้งที่ ๗ คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ)ที่ ๑๑๖๔/๔๕ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดระดับสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้น ยามปกติ เกณฑ์สะสม ๓๐ วัน

๑.๒ วิธีการสำรอง จำนวน และสถานที่เก็บน้ำมันสำรองของกองทัพบก

๑.๒.๑ น้ำมันสำรองสงคราม กองทัพบกยึดถือปรัชญาความต้องการตามแผน ทบ.๑๐ เป็นมาตรฐานในการจัดหาน้ำมันให้ครบถ้วนตามชนิดและจำนวน สถานที่เก็บคือ กองคลัง เชื้อเพลิง กรมพลธิการทหารบก

๑.๒.๒ น้ำมันในระดับสะสมยามปกติ ใช้จำนวนน้ำมันที่มีคลังใน ขณะนั้น ทุกตำบลส่งกำลัง ปรับเป็นน้ำมันระดับสะสมยามปกติทั้งหมด หากมีจำนวนน้อยกว่า เกณฑ์สะสมที่กำหนด ให้จัดหาเพิ่มเติมให้ครบ โดยใช้งบประมาณตามแผนงานประจำปี หาก

ราชการใดมีจำนวนเกินกว่าเกณฑ์สะสมที่กำหนดให้เบิกจ่ายไปตามปกติจนยอดน้ำมันเหลือตามที่กำหนด และจะจัดหาเพิ่มเติมเพื่อรักษาระดับ เมื่อจำนวนน้ำมันถูกใช้ไปลดต่ำลงถึงจุดที่ต้องเบิกทดแทน สถานที่เก็บระดับสะสมยามปกติได้แก่ คลังของกรมพลาธิการทหารบก คลังของกองบัญชาการช่วยรบ คลังของมณฑลทหารบก และคลังของจังหวัดทหารบก หากภายหลังเห็นว่าจำนวนน้ำมัน หรือจำนวนเกณฑ์สะสมไม่เหมาะสมก็สามารถรายงานขอปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม ซึ่งขอยกตัวอย่างกรณีของ จังหวัดทหารบกปัตตานี ที่เป็นตำบลส่งกำลังหลักให้กับหน่วยที่ลงไปปฏิบัติการกิจแก้ปัญหาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเกณฑ์สะสมที่กำหนดไว้ ๓๐ วันส่งกำลังไม่เพียงพอ จึงเสนอขออนุมัติปรับเป็น ๔๕ วันส่งกำลัง ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ เป็นต้นมา

๑.๓ การใช้น้ำมันสำรอง

การใช้น้ำมันสำรองสงคราม เป็นอำนาจอนุมัติของผู้บัญชาการทหารบก ในยามสงคราม แต่ในภาวะปกติให้หมุนเวียนใช้เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพระหว่างการเก็บรักษาเท่านั้น ส่วนน้ำมันสำรองยามปกติ หรือ การใช้น้ำมันจากระดับสะสมยามปกติ นั้น เป็นอำนาจของหน่วยเจ้าของอัตรากำลัง และเครดิตน้ำมันนั้นๆ ที่เป็นไปตามภารกิจและผ่านการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนงานประจำปีแล้ว โดยกรมพลาธิการทหารบกจะเป็นหน่วยประกาศอัตรากำลังเครดิตน้ำมันให้ตำบลส่งกำลังทราบ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการแจกจ่ายน้ำมันดังกล่าวให้กับหน่วยใช้ในพื้นที นอกจากนี้ น้ำมันที่สำรองไว้ในยามปกติยังเป็นอำนาจของผู้บัญชาการทหารบก หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ สามารถสั่งให้สำรองจ่ายภารกิจอื่นๆ ที่มีได้มีการกำหนดแผนงาน และความต้องการไว้ล่วงหน้า เช่น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ กรณีเกิดความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมือง เมื่อได้สำรองจ่ายจากน้ำมันในระดับสะสมยามปกติไปแล้ว กรมพลาธิการทหารบกจะเป็นหน่วยรวบรวมเสนอความต้องการขออนุมัติแผนจัดหาทดแทน ซึ่งถือว่าเป็นแผนงานเพิ่มเติมระหว่างปี สะท้อนให้ถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ เพื่อรองรับภารกิจที่ไม่คาดคิดตั้งแต่ยามปกติ

๒. สถิติปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก ที่ผ่านมารอบ ๕ ปี

ข้อมูลจาก กองควบคุมสิ่งอุปกรณ์ กรมพลธิการทหารบก เกี่ยวกับปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก ที่ผ่านมารอบ ๕ ปี ดังนี้

ตารางที่ ๓-๕

สถิติปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบก ที่ผ่านมารอบ ๕ ปี

ลำดับ	รายการ	ปี ๒๕๕๒ (ลิตร)	ปี ๒๕๕๓ (ลิตร)	ปี ๒๕๕๔ (ลิตร)	ปี ๒๕๕๕ (ลิตร)	ปี ๒๕๕๖ (ลิตร)
๑.	แก๊สโซฮอล์ ๙๕	๓,๔๔๖,๐๐๐	๓,๕๓๗,๐๐๐	๒,๐๐๓,๗๖๑	๒,๗๐๑,๐๐๐	๓,๕๕๖,๐๐๐
๒.	แก๊สโซฮอล์ ๙๑	-	-	-	-	๑๕,๑๐๗,๐๐๐
๓.	เบนซิน ๙๑	๑๕,๔๘๐,๐๐๐	๒๒,๓๗๐,๐๐๐	๑๕,๖๑๖,๐๐๐	๑๖,๑๖๐,๐๐๐	-
๔.	ดีเซล	๓๕,๕๑๐,๒๒๔	๕๘,๘๗๒,๗๑๔	๓๖,๗๔๔,๒๘๐	๔๐,๘๗๕,๕๕๕	๔๕,๓๕๖,๑๕๕
๕.	JP - ๘	๕,๕๗๓,๐๐๐	๑๓,๓๔๖,๐๐๐	๑๐,๐๓๕,๐๐๐	๑๐,๘๕๗,๔๐๐	๑๓,๔๐๒,๐๐๐
๖.	๑๐๐ LL	๕๘๑,๐๐๐	๕๗๒,๐๐๐	๓๑๔,๐๐๐	๖๖๒,๐๐๐	๕๐๖,๐๐๐

๓. ข้อมูลเปรียบเทียบ จำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้สำรองจ่ายจากระดับ สะสมยามปกติ และเสนอจัดหาทดแทนเป็นแผนงานระหว่างปี

ข้อมูลจาก กองควบคุมสิ่งอุปกรณ์ กรมพลธิการทหารบก เป็นข้อมูลเปรียบเทียบจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้สำรองจ่ายจากระดับสะสมยามปกติ และเสนอจัดหาทดแทนเป็นแผนงานระหว่างปี ดังนี้

ตารางที่ ๓-๖

ข้อมูลเปรียบเทียบ จำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้สำรองจ่ายจากระดับสะสมยามปกติ

และการเสนอจัดหาทดแทนเป็นแผนงานระหว่างปี

ลำดับ	รายการ	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๕๕	ปี ๒๕๕๖	หมายเหตุ
๑.	แก๊สโซฮอล์ ๙๕	๓,๕๕๘,๐๕๕	๒,๑๒๑,๐๖๘	๒,๒๓๕,๕๑๑	๒,๑๘๕,๖๘๔	แผนงานประจำปี
		๔๔๒,๐๔๔	๑๕๖,๘๗๗	๔๑๕,๒๘๕	๑,๓๓๕,๗๘๘	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	๔,๐๐๐,๑๐๐	๒,๒๗๗,๙๔๕	๒,๖๕๐,๗๙๖	๓,๕๒๑,๔๗๒	
๒.	แก๊สโซฮอล์ ๙๑	-	-	-	๑๔,๓๕๕,๗๑๓	แผนงานประจำปี
		-	-	-	๓,๕๕๐,๐๘๕	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	-	-	-	๑๗,๙๐๕,๗๙๘	
๓.	เบนซิน ๙๑	๑๕,๖๒๑,๕๕๖	๑๔,๔๔๕,๑๕๘	๑๔,๕๓๒,๖๐๑	-	แผนงานประจำปี
		๔,๑๕๕,๕๕๘	๓,๐๘๕,๐๐๑	๔,๒๐๕,๑๕๘	-	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	๒๐,๗๗๗,๑๑๔	๑๗,๕๓๐,๑๕๙	๑๘,๗๓๗,๗๕๙	-	
๔.	ดีเซล	๓๕,๖๔๖,๕๕๔	๒๘,๕๖๗,๕๕๖	๒๘,๔๘๕,๔๕๒	๓๐,๗๘๘,๔๖๑	แผนงานประจำปี
		๑๕,๕๕๒,๑๐๘	๑๐,๗๒๓,๓๒๘	๑๔,๐๕๗,๖๘๓	๑๕,๒๐๘,๒๔๒	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	๕๑,๑๙๘,๖๖๒	๓๙,๒๙๐,๘๘๔	๔๒,๕๔๓,๑๓๕	๔๕,๙๙๖,๗๐๓	
๕.	JP - ๘	๑๐,๔๓๑,๕๖๒	๖,๖๘๕,๓๓๖	๖,๘๕๕,๕๑๖	๔,๕๘๔,๐๔๕	แผนงานประจำปี
		๑,๐๔๑,๔๕๕	๓,๐๔๐,๔๘๐	๑,๗๒๕,๗๓๓	๓,๕๕๑,๐๕๒	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	๑๑,๔๗๓,๐๑๗	๙,๗๒๕,๘๑๖	๘,๕๘๑,๒๔๙	๘,๑๓๕,๐๙๗	
๖.	๑๐๐ LL	๖๒๖,๒๓๑	๔๕๐,๑๕๑	๕๗๐,๑๐๐	๓๑๕,๘๓๕	แผนงานประจำปี
		๑๒๓,๔๗๗	๑๗๓,๓๕๓	๒๐,๐๐๐	๑๐๒,๒๔๘	แผนงานระหว่างปี
	รวม (ลิตร)	๗๔๙,๗๐๘	๖๒๓,๕๐๔	๕๙๐,๑๐๐	๔๑๘,๐๘๓	

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ และความเป็นไปได้ในการใช้ ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

วิเคราะห์ ปัญหา และผลกระทบ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมัน เชื้อเพลิง

๑. ปัญหา

จากหลักการและแนวความคิด ของกองทัพไทยและกองทัพบก ในการจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ เพื่อให้สามารถมีน้ำมันเชื้อเพลิงสนับสนุนในการปฏิบัติการกิจ เพื่อความมั่นคงในภาวะไม่ปกติ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ นั้น นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของ กองทัพไทยและกองทัพบก หรือการสำรองในภาครัฐ ก็ยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรองขึ้นได้ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณของประเทศไทย ที่ยังมีความจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่ไปพัฒนาประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในลำดับแรก ประกอบกับจากการประเมินภัยคุกคามในด้านความมั่นคงในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า ยังไม่ปรากฏแนวโน้มของภัยคุกคามจากสงครามขนาดใหญ่ ดังนั้น การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคงในภาวะไม่ปกติโดยภาครัฐ จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยอย่างน้อย ในระยะเวลาอีก ๑๐ ปี ข้างหน้า ซึ่งจากปัญหาการที่หน่วยงานความมั่นคงของประเทศ ไม่อาจจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นได้นั้น หากมีกรณีใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด จนถึงสถานการณ์ที่เรียกว่า ภาวะไม่ปกติ และกองทัพบกจะต้องปฏิบัติการกิจเพื่อความช่วยเหลือต่อประชาชน หรือเพื่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ หรือในกรณีที่เกิดความขัดแย้งในภูมิภาค จนถึงระดับที่นำไปสู่การทำสงคราม ก็จะมีผลกระทบต่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ในกรณีดังกล่าวได้ โดยได้วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อกองทัพบกไว้ ในหัวข้อต่อไป

๒. ผลกระทบ

จากการที่กองทัพบก ไม่มีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้เพื่อปฏิบัติการกิจในภาวะไม่ปกติ นั้นอาจมีผลกระทบต่อระบบการส่งกำลังบำรุง สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ดังนี้

๒.๑ เกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก

การสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในยามปกติ ณ หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังต่างๆ ในกองทัพบก นั้น มีไว้เพียงเพื่อการปฏิบัติการกิจในยามปกติ เช่นการปฏิบัติงาน ทางธุรการ เพื่อการทรงชีพของหน่วย การฝึกศึกษาตามวงรอบ ฯลฯ เท่านั้น และมีจำนวนสะสมไว้อย่างจำกัด เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ ดังนั้นหากเกิดสถานการณ์ใดๆ ที่ไม่ปกติ และกองทัพบก จำเป็นต้องปฏิบัติการกิจในสภาวะไม่ปกติ นั้น และหากในกรณีที่ร้ายแรงจนทำให้ผู้ค้าน้ำมันภายในประเทศไม่สามารถจัดหา น้ำมันเชื้อเพลิงนำเข้าจากแหล่งภายนอกประเทศได้ จะทำให้เกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงโดยทั่วไป และจะมีผลกระทบต่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบก โดยอาจทำให้การปฏิบัติการกิจของหน่วยทหารมีขอบเขตที่จำกัด ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

๒.๒ ขาดความต่อเนื่องในระบบการส่งกำลังบำรุง

ในยามปกติ แม้ว่าจะมีงบประมาณสามารถจัดหา น้ำมันเชื้อเพลิงได้ตามปกติ แต่กระบวนการในการดำเนินการบริหารจัดการต้องใช้เวลาในระยะหนึ่ง เรียกว่าเวลาในการจัดหาและจัดส่ง น้ำมันเชื้อเพลิงจากระดับสะสมยามปกติจำเป็นต้องถูกสำรองจ่ายไปก่อน แล้วการจัดหาทดแทนจะเกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม หากการจัดหาทดแทนภายหลังนั้นเกิดปัญหา จะส่งผลกระทบต่อภารกิจที่อาจกำลังดำเนินการอยู่ให้หยุดชะงัก เช่น กรณีในอดีตที่ผ่านมา กองทัพบกเคยมีบทเรียนในเรื่องนี้ กล่าวคือ ในช่วงรอยต่อของปีงบประมาณ ที่ต้องรอการส่งจ่ายงบประมาณล่าช้า ไม่เป็นไปตามกำหนดทำให้การปฏิบัติการกิจต้องหยุดชะงักลงช่วงหนึ่ง ซึ่งต้องแก้ปัญหาโดยขอยืม น้ำมันเชื้อเพลิงจากภาคเอกชน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจต่อไปได้ ดังนั้น แม้ว่าในสภาวะไม่ปกติ การจัดหา น้ำมันจากแหล่งภายนอกประเทศอาจดำเนินการต่อไปได้ แต่การปฏิบัติการกิจพิเศษของกองทัพบกจำเป็นต้องใช้น้ำมันพร้อมๆ กันในปริมาณจำนวนมากแล้ว ถ้าหากไม่มีการวางแผนสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ ก็อาจทำให้เกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่องของระบบการส่งกำลังบำรุง สิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ ได้เช่นกัน

๒.๓ การสนับสนุนไม่ทันเวลา

ในการปฏิบัติการทางทหารนั้น ความรวดเร็วในการปฏิบัติเป็นหลักการสำคัญยิ่ง ที่ชี้ขาดชัยชนะในสนามรบ ดังนั้น การสนับสนุนที่ทันเวลาตามความต้องการของหน่วยรับการสนับสนุน จึงเป็นเรื่องที่หน่วยสนับสนุนทางการส่งกำลังทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จของภารกิจของหน่วยทหารที่ปฏิบัติการซึ่งจะต้องประสานสอดคล้องกับการปฏิบัติของหน่วยทหารอื่นๆ ที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้กรอบระยะเวลาเดียวกันด้วย ดังนั้น ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของหน่วยทหารดังกล่าว จะต้องได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ทันเวลา ณ ตำบลที่ต้องการ ซึ่งหากกองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เพื่อใช้ในภาวะไม่ปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติการกิจในการรบเพื่อการป้องกันประเทศ อาจส่งผลให้ภารกิจล้มเหลว มีผลกระทบต่อความมั่นคง และอธิปไตยของประเทศ ในที่สุด

วิเคราะห์ ความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

๑. ความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

๑.๑ ความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกตินั้น ได้วิเคราะห์จากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน อันได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ และประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่องกำหนดชนิดและอัตราหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๖ พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการณ์ขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๖ ตลอดจน แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทยฉบับที่มีผลบังคับใช้ (ผนวก ง- ด้านการส่งกำลังบำรุง) และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีได้พิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การยึด การเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติกัญชก พ.ศ. ๒๕๕๓ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ ทั้งนี้ เนื่องจากขอบเขตในการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของ

ภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกตินั้น เป็นการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง ตั้งแต่เริ่มเกิดภาวะไม่ปกติใดๆ และกองทัพบกได้รับมอบภารกิจให้ปฏิบัติ แต่ไม่ถึงขั้นที่ต้องใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับ การยึด การเกณฑ์ เพื่อการปฏิบัติทางทหารเป็นกรณีพิเศษไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าการวิจัยในเรื่องนี้ มิได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติในการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนไว้เมื่อถึงขั้นที่ประกาศใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ ก็ตาม แต่ปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการ เรียกเกณฑ์ หรือการยึด ตามบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษดังกล่าว

๑.๒ จากการศึกษาวิเคราะห์ บทบัญญัติของกฎหมาย ตามข้อ ๑.๑ พบว่าบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ และประกาศ ที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ โดยหลักการแล้วสนับสนุนแนวความคิดที่ให้กองทัพบก สามารถใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติได้ เพียงแต่อาจต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นรายละเอียดเล็กน้อย เพื่อให้การปฏิบัติตามแนวความคิดนี้เป็น ไปด้วย ความเรียบร้อย และชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจะได้กล่าวถึง แนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ และแนวทางการพิจารณาแก้ไข กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไป

๑.๓ การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ๒ ท่าน ซึ่งได้แก่ คุณสุภกานต์ วิทิวโรดม ผู้อำนวยการสำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง และคุณกฤติมา ชูแสงเลิศวิจิตร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน จากการสัมภาษณ์ ทราบว่าภายใต้ข้อจำกัดงบประมาณของภาครัฐ คาดว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง โดยภาครัฐได้ภายในระยะเวลาอันใกล้นี้ แต่อย่างไรก็ตาม กรมธุรกิจพลังงาน ได้ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้โดยได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันการบริโภคน้ำมันเชื้อเพลิงของประชาชนภายในประเทศ และเพื่อการใช้งานน้ำมันเชื้อเพลิงของหน่วยงานทางด้านความมั่นคงของประเทศ ในภาวะไม่ปกติต่างๆ รวมถึงในภาวะการสงครามด้วย ซึ่งได้จัดทำไว้ในรูปแบบของ กฎหมาย และประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน สำหรับในเรื่องของการฝึกซ้อมความเข้าใจ เพื่อเตรียมการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนนั้น ได้มีการจัดการฝึกอบรม หน่วยงานของกรมธุรกิจพลังงานและผู้ค้าน้ำมันเป็นประจำทุกๆ ปี แต่ข้อมูลที่ใช้ในการ

ฝึกอบรมโดยเฉพาะความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติของหน่วยงานความมั่นคงนั้น ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน และหากกรมธุรกิจพลังงานได้รับข้อมูลความต้องการที่ชัดเจน รวมทั้งมีการฝึกอบรมเพื่อการเตรียมความพร้อมร่วมกัน จนสามารถกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติไว้โดยเฉพาะ ก็น่าจะเป็นผลดีต่อความมั่นคงด้านพลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิงได้ในระดับหนึ่ง

๑.๔ การทดลองเปรียบเทียบ ข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนกับ ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันสำรองของกองทัพก จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน

๑.๔.๑ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ในบทที่ ๒ ข้อ ๒.๕ และในบทนี้ ข้อ ๒.๑ เกี่ยวกับหลักการคำนวณหา “ วันส่งกำลัง ” และ การประมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพก ในภาวะไม่ปกติ ตามความรุนแรงของสถานการณ์ในระดับต่างๆ นั้น ยังไม่อาจประมาณการให้ได้ จำนวนตัวเลขที่เชื่อถือได้ เพื่อกำหนดปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง ที่กองทัพกจำเป็นต้องมี ไว้ใช้ในภาวะไม่ปกติ ประกอบกับปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชนที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน นั้น ถือเป็นความลับทางราชการ ดังนั้น ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและการเข้าถึงข้อมูล รายละเอียด จึงไม่อาจนำเสนอตัวเลขที่ชัดเจนได้ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ในการปฏิบัติภารกิจของกองทัพก ในภาวะไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงได้ทดลองเปรียบเทียบ ข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนกับ ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันสำรองของกองทัพก เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นที่สำคัญ ๒ ชนิด (น้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว) จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔-๑

ข้อมูลการทดลองเปรียบเทียบน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง และการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง
โดยประมาณ จากกรมธุรกิจพลังงาน และกรมพลัทธิการทหารบก
(ในปี พ.ศ.๒๕๕๖)

ลำดับ	ชนิดน้ำมันเชื้อเพลิง	ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงทั่วประเทศ (การจำหน่าย) ในระยะเวลา ๑ ปี	การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนที่ร้อยละ ๖ ของปริมาณการค้าในรอบ ๑ ปี	การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ๔๕ วันส่งกำลัง จากข้อมูลสมมุติฐานการวิจัย ในปี ๒๕๔๔	การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในระยะเวลา ๑ ปี
๑	น้ำมันเบนซิน	๘,๒๓๓ ล้านลิตร	๔๕๔ ล้านลิตร	๑๖ ล้านลิตร	๒๓ ล้านลิตร
๒	น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	๒๐,๔๐๔ ล้านลิตร	๑,๒๒๔ ล้านลิตร	๕๔ ล้านลิตร	๔๕ ล้านลิตร
	รวม ๒ ชนิด	๒๘,๖๓๗ ล้านลิตร	๑,๖๗๘ ล้านลิตร	๗๐ ล้านลิตร	๖๘ ล้านลิตร

๑.๔.๒ จากข้อมูลตามตารางที่ได้แสดงข้างต้น จะเห็นได้ว่าปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ภาคเอกชนต้องจัดให้มีสำรองไว้ตามกฎหมายนั้น เพียงพอต่อประมาณความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี ๒๕๕๖) แต่อย่างไรก็ตามการประมาณความต้องการดังกล่าวเป็นข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งไม่ทันสมัยประกอบกับ กองทัพบกได้มีการเปลี่ยนอัตราการจัดหน่วยและยุทโธปกรณ์ไปมาก นอกจากนี้ควรที่จะได้วิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับ การใช้หน่วยทหารของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ ที่ความรุนแรงระดับต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้จัดทำเป็น โครงการวิจัย โดยเฉพาะเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ ที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัย ต่อไป

๒. แนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน

ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

แนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน เพื่อปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกตินั้น ผู้วิจัยเห็นได้ศึกษาจากบทบัญญัติกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และแผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทยฉบับที่มีผลบังคับใช้ (ผนวก ง ด้านการส่งกำลังบำรุง) ทั้งนี้ แนวทางในการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนจะเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ ขั้นตอนการปฏิบัติในภาวะไม่ปกติ จนถึงขั้นการระดมสรรพกำลังด้วยการเกณฑ์ และการยึด ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ

๒.๑.๑ กองทัพบก จะต้องประมาณการความต้องการชนิดและปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะต้องใช้ในกรณีเกิดภาวะไม่ปกติขึ้น โดยกองทัพบกอาจจัดแบ่งระดับการปฏิบัติภารกิจตามระดับของความรุนแรงในภาวะไม่ปกติ ออกเป็น ๔ ระดับ คือ

๒.๑.๑.๑ ระดับ ๑ หมายถึง ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๑ (ระดับต่ำ) โดยกองทัพบก ต้องปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบและใช้หน่วยทหารในระดับท้องถิ่นใดๆ ที่เกิดภาวะไม่ปกติ ซึ่งมีขนาดของหน่วยทหารที่ออกปฏิบัติการ โดยรวมมีกำลังไม่เกินกว่าระดับกองทัพภาค

๒.๑.๑.๒ ระดับ ๒ หมายถึง ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๒ โดยกองทัพบก ต้องปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบและใช้หน่วยทหารในระดับท้องถิ่นใดๆ ที่เกิดภาวะไม่ปกติ ซึ่งมีขนาดของหน่วยทหารที่ออกปฏิบัติการ โดยรวมมีกำลังไม่เกินกว่าระดับ ๒ กองทัพภาค

๒.๑.๑.๓ ระดับ ๓ หมายถึง ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๓ โดยกองทัพบก ต้องปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบและใช้หน่วยทหารในระดับท้องถิ่นใดๆ ที่เกิดภาวะไม่ปกติ ซึ่งมีขนาดของหน่วยทหารที่ออกปฏิบัติการ โดยรวมมีกำลังไม่เกินกว่าระดับ ๓ กองทัพภาค

๒.๑.๑.๔ ระดับ ๔ หมายถึง ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๔ (ระดับสูงสุด) โดยกองทัพบก ต้องปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบและใช้หน่วยทหารของกองทัพบกที่มีอยู่ทั้งหมด หรือเป็นการปฏิบัติภารกิจในการทำสงครามเต็มรูปแบบ ตามแผนการป้องกันประเทศ

ซึ่งการประมาณการความต้องการนี้ จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผนระดมสรรพกำลังที่ ๔๕ วัน โดยถือเอายอดกำลังพลและอัตรายุทธโศปกรณ์ต่างๆ ในอัตราเต็มประกอบแผนการป้องกันประเทศขั้นสูงสุด เพื่อให้ได้ชนิดและปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสูงสุดที่กองทัพบกจำเป็นต้องใช้ในภาวะไม่ปกติในระดับต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นั้น

๒.๑.๒ กองทัพบก จะต้องรวบรวมความต้องการชนิดและปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงตาม ข้อ ๒.๑.๑ เสนอให้ กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงานได้รับทราบ เพื่อประกอบการเตรียมการให้การสนับสนุน หรือเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงปริมาณน้ำมันที่ ผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติการค้า น้ำมันเชื้อเพลิง ฯ ต้องทำการสำรองไว้ตามกฎหมายต่อไป (สำหรับในส่วนของเหล่าทัพอื่นๆ หรือส่วนราชการอื่นๆ นั้น คงต้องดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับกองทัพบก)

๒.๑.๓ กองทัพบก จะต้องประสานกับกรมธุรกิจพลังงาน เพื่อให้ทราบถึงที่ตั้งคลังน้ำมันสำรองของภาคเอกชน ของผู้ค้าน้ำมันในแต่ละรายพร้อมทั้งชนิดและปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องทำการสำรองไว้ตามกฎหมาย รวมทั้งเครือข่ายการคมนาคม เพื่อจัดทำแผนการใช้ น้ำมันสำรองของภาคเอกชนให้สอดคล้องกับที่ตั้งหน่วยทหาร ตลอดจนแผนการปฏิบัติการของหน่วยทหารไว้ เพื่อมิให้เกิดความสับสนเมื่อจำเป็นจะต้องใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชน ในภาวะไม่ปกติ ทั้งนี้ ควรที่จะต้องทำการปรับปรุงข้อมูลในเรื่องที่ตั้งคลังน้ำมันสำรองของภาคเอกชน ตลอดจนช่องทางการติดต่อสื่อสารให้ทันสมัยไว้ เป็นประจำทุกๆ ปี

๒.๑.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำแผนการปฏิบัติร่วมกัน และจัดให้มีการฝึกปฏิบัติตามแผน เกี่ยวกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชนขึ้นเป็นประจำในทุกๆ ปี โดยเฉพาะระหว่าง หน่วยงานทางด้านความมั่นคง กรมธุรกิจพลังงาน และผู้ค้าน้ำมัน และแก้ไขปรับปรุงข้อมูลต่างๆ ให้ทันสมัย

๒.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติ ในภาวะไม่ปกติ

๒.๒.๑ เมื่อมีแนวโน้มของสถานการณ์ที่กองทัพบกได้ประมาณสถานการณ์แล้วว่าจะอาจเกิดกรณีภาวะไม่ปกติใดๆ ขึ้น และกองทัพบกจำเป็นต้องปฏิบัติภารกิจในภาวะไม่ปกตินั้น ให้กองทัพบกแจ้งเตือนไปยังกรมธุรกิจพลังงาน โดยตรง เพื่อให้กรมธุรกิจพลังงานได้ดำเนินการประกาศแจ้งให้ผู้ค้าน้ำมันได้เตรียมการ ในการให้การสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองในคลังของผู้ค้าแต่ละรายให้กับหน่วยทหารของกองทัพบก เมื่อเกิดสถานการณ์ในภาวะไม่ปกติขึ้น

๒.๒.๒ เมื่อมีภาวะไม่ปกติใดๆ เกิดขึ้น และกองทัพบกจำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน กองทัพบกจะแจ้งวันเริ่มใช้ ชนิดและปริมาณที่ต้องการใช้น้ำมัน

เชื้อเพลิงสำรองให้กรมธุรกิจพลังงานทราบ ซึ่งจะเป็นไปตามความร้ายแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ภาวะไม่ปกติขึ้น ในระดับที่ ๑ ถึง ระดับที่ ๔ เพื่อกรมธุรกิจพลังงานจะได้ดำเนินการประกาศ กำหนด ให้ผู้ค้าน้ำมันได้ทำการกักน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองในความครอบครองของตนไว้ ตามความต้องการของกองทัพบก และดำเนินการให้การสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองในคลังของผู้ค้าน้ำมันให้แก่หน่วยทหารของกองทัพบก โดยเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ

๒.๒.๓ ในกรณีที่ภาวะไม่ปกตินั้น มีสถานการณ์ร้ายแรงเพิ่มขึ้น กองทัพบก จะต้องแจ้งเตือนกรมธุรกิจพลังงาน เพื่อปรับระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ และหากเกิดสถานการณ์ร้ายแรงจนถึงขั้นการประกาศใช้กฎหมาย การเกณฑ์ การยึด ในเวลาไม่ปกติ ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้วนั้น การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชนในการปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ ก็ยังคงดำเนินการได้ต่อไป เว้นแต่การปฏิบัติต่างๆ ระหว่างกองทัพบกกับผู้ค้าน้ำมันเพื่อการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชนนั้น จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ ต่อไป

๒.๒.๔ ในขั้นตอนการปฏิบัติ เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองภาคเอกชนของกองทัพบก ให้ปฏิบัติตาม กฎหมายและระเบียบ ดังนี้

๒.๒.๔.๑ ก่อนการประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๒.๔.๒ เมื่อประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ ให้ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ ประกอบกับระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยอนุโลม

๓. การพิจารณาแก้ไข กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนเพื่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ เป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการพิจารณาแก้ไข กฎหมาย และประกาศ ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

๓.๑ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๓ และ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

๓.๑.๑ เมื่อศึกษาบทบัญญัติตาม พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๓ และ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติในมาตราใดที่เป็นอุปสรรคต่อแนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนในการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติแต่อย่างใด และเมื่อศึกษาในรายละเอียดจะเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์สนับสนุนต่อการใช้ประโยชน์จากน้ำมันสำรองดังกล่าวในการกิจด้านความมั่นคงของประเทศอีกด้วย บทบัญญัติที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้ได้แก่ มาตราต่างๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑.๑ มาตรา ๘ “ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ การป้องกันและการแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งการกำหนดและควบคุมคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง รัฐมนตรีจะออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการค้าใดๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ผู้ค้าน้ำมัน ตามมาตรา ๗ ปฏิบัติตามก็ได้ ”

๓.๑.๑.๒ มาตรา ๑๖ “ ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ ส่งบัญชีตามแบบและรายการที่กำหนดให้กระทรวงเกี่ยวกับปริมาณและสถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ชื่อ กลั่น ผลิต ได้มา จำหน่ายไปแล้ว และที่เหลืออยู่ในแต่ละเดือนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด

ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๑๐ ส่งบัญชีตามแบบและรายการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเกี่ยวกับปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ชื่อ กลั่น ผลิต ได้มา จำหน่ายไปแล้ว และที่เหลืออยู่ในแต่ละเดือน ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในวันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไป

ในกรณีที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือหรือประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ค้าน้ำมันแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มเติมนอกจากที่ต้องส่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ตามแบบและระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด ”

๓.๑.๑.๓ มาตรา ๒๐ “ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สํารองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสํารองและหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคํานวณปริมาณสํารอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกําหนด ทั้งนี้ การกําหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสํารองต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของปริมาณการคํ้าประจำปี

เพื่อประโยชน์ในการสํารองน้ำมันตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ ซึ่งมีได้ทำการคํ้าตลอดทั้งปี เมื่อเริ่มทำการคํ้าระหว่างปี กําหนดปริมาณการคํ้าประจำปี โดยคิดตามอัตราเฉลี่ยของปริมาณการคํ้าน้ำมันรายเดือนในช่วงระยะเวลาที่จะทำการคํ้านั้นคูณด้วยสิบสอง เสมือนหนึ่งว่าทำการคํ้าตลอดทั้งปี

ในกรณี que อธิบดีมิได้ให้ความเห็นชอบหรือกําหนดปริมาณการคํ้าประจำปีของผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ รายใดก่อนเวลาที่เริ่มต้นปี ให้ผู้ค้าน้ำมันรายนั้นเก็บสํารองน้ำมันเชื้อเพลิงตามปริมาณที่เคยเก็บอยู่ในปีที่ผ่านมาไปก่อนจนกว่าอธิบดีจะให้ความเห็นชอบหรือกําหนดปริมาณการคํ้าประจำปีของผู้ค้าน้ำมันดังกล่าว

สถานที่ที่ใช้เก็บสํารองน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีก่อน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นขอความเห็นชอบ และเงื่อนไขที่ผู้ได้รับความเห็นชอบต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกําหนด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ การป้องกันและการแก้ไขขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งการกําหนดและควบคุมคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง อธิบดีมีอำนาจผ่อนผันการปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กําหนดตามวรรคสี่ได้ ”

๓.๑.๒ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการคํ้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ ได้กําหนดให้อธิบดีกรมธุรกิจพลังงานมีอำนาจประกาศกําหนดในเรื่องชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสํารอง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคํานวณปริมาณสํารอง โดยกําหนดปริมาณที่จะประกาศกําหนดให้มีการสํารองอัตราน้ำมันเชื้อเพลิงได้สูงสุดต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของปริมาณการคํ้าประจำปีของผู้ค้าน้ำมันแต่ละรายนั้น หากปรากฏว่าปริมาณจากการคํานวณความต้องการใช้น้ำมันสํารองของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติมีความต้องการมากกว่าปริมาณที่อธิบดีได้ประกาศกําหนดให้ผู้ค้าน้ำมันต้องสํารองไว้แล้ว (ปัจจุบันกําหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ ของปริมาณการคํ้าประจำปี) ก็อาจมีความจำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติการคํ้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคแรก

จากเดิม “ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุก
ขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง และหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ทั้งนี้ การ
กำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองต้องไม่เกิน ร้อยละสามสิบ ของปริมาณการค้า
ประจำปี ”

แก้ไขเป็น “ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้
ทุกขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง และ
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศ
กำหนด ทั้งนี้ การกำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองต้องไม่เกิน ร้อยละ _ _ _ ของ
ปริมาณการค้าประจำปี ”

สำหรับจำนวนเหมาะสมที่จะต้องพิจารณาแก้ไขนั้น คงต้องขึ้นอยู่กับปริมาณความจำเป็นที่ต้องสำรองขั้นต่ำที่สุด เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำมันสำรองทั้ง
ประเทศ ซึ่งคงต้องพิจารณาในเรื่องความคุ้มค่าในด้านงบประมาณของภาคเอกชน อันจะเป็น
ผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนของการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง และต่อราคาของน้ำมันเชื้อเพลิงใน
ท้องตลาด อีกด้วย

๓.๒ การแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณน้ำมันสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๖

จากการศึกษา ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณน้ำมันสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๖
เห็นว่าประกาศทั้งฉบับไม่มีข้อความใดที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนในการ
ปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติแต่อย่างใด แต่ในเรื่องของชนิดและอัตราสำรอง
น้ำมันเชื้อเพลิงตามตารางท้ายประกาศฯ ซึ่งกำหนดชนิดและอัตราให้ผู้ค้าน้ำมันจะต้องสำรองไว้นั้น
อาจจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับชนิดและจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้บริโภครวมทั้งประเทศ
ซึ่งรวมถึงชนิดและจำนวนน้ำมันสำรองในส่วนที่กองทัพบกจะต้องใช้ในภาวะไม่ปกติด้วย โดยที่
พระราชบัญญัติการค้า น้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ให้อำนาจอธิบดีสามารถที่จะปรับระดับในการสำรอง
น้ำมันได้ถึงอัตราไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของปริมาณการค้า น้ำมันของผู้ค้าน้ำมันแต่ละราย

๓.๓ การแก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์
ประเภทที่ ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๓.๓.๑ แก้ไขเพิ่มเติมคำจำกัดความในระเบียบฯ ข้อ ๔.๓๑ ดังนี้

ข้อความเดิม “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้น แต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

แก้เป็น “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม และให้หมายรวมถึงน้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมันที่ต้องมีสำรองไว้ ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันที่มีผลใช้บังคับ อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้นแต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

๓.๓.๒ แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯ ในหมวดที่ ๘ ข้อกำหนดอื่นๆ โดยเพิ่มข้อ ๕๘ ดังนี้

“ ข้อ ๕๘ การใช้น้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมัน ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบนี้ โดยอนุโลม ”

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

แผนยุทธศาสตร์ เพื่อความมั่นคงทางด้านพลังงานของประเทศไทย กระทรวงพลังงาน ได้ประกาศกระทรวงพลังงาน เรื่องยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ กำหนดยุทธศาสตร์ด้านพลังงานของประเทศไทย และเฉพาะยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างความมั่นคงและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านพลังงานของประเทศไทย โดยมีกลยุทธ์หลักประการหนึ่ง คือ พัฒนาระบบรองรับสภาวะฉุกเฉินป้องกันแก้ไขขาดแคลนพลังงาน อาทิ การเพิ่มน้ำมันสำรองเชิงยุทธศาสตร์เป็น ๕๐ วัน (ณ ปัจจุบัน ๔๓ วัน) และ กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน ได้กำหนดเป้าหมายในการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เป็น ๒ ส่วน คือ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาครัฐ และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชน ซึ่ง ณ ปัจจุบัน จากข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาครัฐ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยจึงคงมีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชนเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันจะต้องมีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ในคลังที่เก็บน้ำมันของตนเองไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงของตนในแต่ละปี กรมธุรกิจพลังงาน ได้คำนวณปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชนดังกล่าว จะมีไว้ใช้บริโภคได้ ๔๓ วัน (ปริมาณการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงทั้งประเทศ)

หลักการ การส่งกำลังบำรุงทางทหารที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเพียงพอ ต่อเนื่อง และทันเวลา และการที่น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นสิ่งอุปกรณประเภท ๓ สายพลานุการ เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบ ดังนั้น หลักการทางทหารในทุกประเทศ ทั่วโลก จึงต้องกำหนดให้มีการสะสมสิ่งอุปกรณไว้ในระดับหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าหน่วยทหารจะสามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบได้โดยมิต้องหยุดชะงักจากปัญหาการขาดแคลนสิ่งอุปกรณนั้นๆ กองทัพอไทยได้ให้ความสำคัญต่อหลักการดังกล่าว โดยได้กำหนดหลักการดังกล่าวไว้ใน แผนระดม

สรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี ๒๕๕๖) สรุปสาระสำคัญได้ว่า การระดมสรรพกำลังในด้านการส่งกำลังบำรุง เป็นการระดมทรัพยากรใน ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านน้ำ ด้านคมนาคม ด้านสื่อสาร ด้านแพทย์และสาธารณสุข ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต และด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน มาสนับสนุนกองทัพในการปฏิบัติการป้องกันประเทศในภาวะไม่ปกติได้อย่างเพียงพอและทันเวลา การกำหนดขั้นตอนการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุงในภาวะไม่ปกติจะต้องมีให้น้อยที่สุดที่จะกระทำได้โดยไม่ผิกระเบียบหรือกฎหมาย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการปฏิบัติ การระดมสรรพกำลัง โดยอาศัยอำนาจเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติกัญช้ายการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ ควรกระทำเป็นวิธีสุดท้าย หรือกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติการทางทหารเท่านั้น และให้นำการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงในยามปกติมาใช้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ โดยการเตรียมพร้อมปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ และกองทัพไทยได้กำหนดสมมุติฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) เพื่อให้ประเทศชาติมีความพร้อม และเป็นหลักประกันความอยู่รอด รวมทั้งเป็นพื้นฐานขยายขอบเขตกิจกรรมเตรียมพร้อมที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดห้วงระยะเวลาความปลอดภัยขั้นต่ำไว้ที่ ๔๕ วัน

สำหรับ ในส่วนของกองทัพบกนั้นได้มีคำสั่ง กองทัพบก ที่ ๔๘๗/๒๕๕๓ เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ และระเบียบ กองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สาย พลธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สรุปสาระสำคัญได้ว่า หลักการส่งกำลังถือเป็นหัวใจของความสำเร็จ ได้แก่ ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง ความทันเวลา และกองทัพบกจะต้องมีการสะสม สิ่งอุปกรณ์ไว้ ทั้งในภาวะปกติ และในภาวะไม่ปกติ (รวมถึงในภาวะสงคราม) สำหรับการสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะปกติในปัจจุบันได้มีการสะสมไว้เพื่อหมุนเวียนแจกจ่ายให้กับหน่วยใช้ ๔๕ วันส่งกำลัง แต่การสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติ หรือการจัดให้มีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองเพื่อให้มีใช้ในภาวะไม่ปกติไปในระยะหนึ่งนั้น กองทัพบกยังไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามในด้านหลักการนั้น กองทัพบกยังคงกำหนดเป็นหลักการไว้ว่า กองทัพบกจะต้องมีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสะสมไว้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบ ในภาวะไม่ปกติใดๆ ได้อย่างเต็มขีดความสามารถ

ภายใต้ข้อจำกัดงบประมาณของภาครัฐ ผู้วิจัยคาดว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาครัฐได้ภายในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๗) แต่เนื่องจากความจำเป็นที่ กองทัพบก จะต้องมีการจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้เพื่อการใช้งานกรณีที่เกิด

ภาวะไม่ปกติด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม อาทิ เช่น การเกิดภัยจากธรรมชาติขนาดใหญ่ อันได้แก่ ภัย อุทกภัย อัคคีภัย ภัยจากแผ่นดินไหว ภัยจากสึนามิ ฯลฯ หรือ ภัยพิบัติ อื่นๆ ที่มีผลต่อความมั่นคง ของประเทศ จนถึงการปฏิบัติกรรบ หรือการทำสงครามเพื่อป้องกันประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจาก กองทัพบกมีภารกิจ ๕ ประการ คือ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษา ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และ การการปฏิบัติภารกิจทางทหารอื่นๆ ที่ มิใช่การสงคราม ดังนั้น จึงได้ศึกษาวิจัย แนวทางความเป็นไปได้ทางด้านหลักการ ตลอดจนวิธีการ ในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนที่มีอยู่ตามกฎหมาย เพื่อการ ปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกในสภาวะไม่ปกติ โดยมีห้วงเวลาการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของ ภาคเอกชน ตั้งแต่เริ่มเกิดภาวะไม่ปกติใดๆ เป็นต้นไป แต่เมื่อถึงขั้นที่ต้องประกาศใช้กฎหมาย ตาม พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับ การยึด การเกณฑ์ เพื่อการปฏิบัติทางทหารเป็นกรณีพิเศษไว้แล้ว การใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนก็อาจปรับเปลี่ยน เฉพาะวิธีการให้เป็นไปตามกฎหมายพิเศษดังกล่าว ต่อไป

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสำรองน้ำมัน เชื้อเพลิงทั้งภาคเอกชนและกองทัพบก ในส่วนของภาคเอกชน ได้แก่ ประกาศกระทรวงพลังงาน เรื่องยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖, พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓, พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐, ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖, พระราชกำหนด แก๊สและ ป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๑๖, สถิติความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ถึง ปี พ.ศ.๒๕๕๖ และในส่วนของกองทัพบก ได้แก่ แผนระดม สรรพกำลังของกองทัพบกไทย (ปี ๒๕๕๖), คำสั่งกองทัพบก ที่ ๔๘๗/๒๕๔๓ เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๓, ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑, สถิติปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในกองทัพบกที่ผ่านมาในรอบ ๕ ปี และ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ เอกสารวิจัยของ วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง เรื่อง ความต้องการและ แนวทางการเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกเพื่อป้องกันประเทศทั้งในภาวะปกติและสงคราม โดย พันเอก วิวรรณ สุชาติ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน สรุปผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

๑. การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคง ณ ปัจจุบัน มีเพียงการสำรวจในภาคเอกชนเท่านั้น ประเทศไทยยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงในภาครัฐได้ เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดในด้านงบประมาณ

๒. ยุทธศาสตร์ของกระทรวงพลังงาน (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ด้านการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดหาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ ได้กำหนดกลยุทธ์หลักไว้ประการหนึ่ง คือ เร่งดำเนินการเพิ่มน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์เป็น ๙๐ วัน (ปัจจุบัน ๓๖ วัน) โดย ณ ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการค้า น้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ พระราชบัญญัติการค้า น้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่องกำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง จะต้องจัดให้มีการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในจำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖ ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงประจำปี และน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองดังกล่าวมีไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้บริโภค น้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศจะมีน้ำมันเชื้อเพลิงบริโภคอย่างต่อเนื่องไปในระยะหนึ่ง แม้ว่าจะเกิดภาวะไม่ปกติใดๆ ขึ้นก็ตาม ซึ่งปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ภาคเอกชนต้องสำรองไว้นี้รวมถึงการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคง ซึ่งหมายรวมถึงการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองดังกล่าวในการปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ หรือภาวะสงคราม

๓. ในส่วนของกองทัพบก นโยบาย แนวความคิด หลักการ หรือ ระเบียบ คำสั่งที่มีอยู่ ซึ่งได้แก่ แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี ๒๕๕๖) คำสั่งกองทัพบก ที่ ๔๘๗/๒๕๔๓ เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๓ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑ ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและบทบัญญัติของกฎหมายตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๑ แต่ในเรื่องของการคำนวณหาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองที่กองทัพบกควรจะต้องมีสำรองไว้จำนวนเท่าใดนั้น ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีการกำหนดไว้แน่ชัด ทั้งนี้ เนื่องจากการคำนวณหาปริมาณดังกล่าวจะต้องมีสมมุติฐานมาจาก ภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนลักษณะการใช้หน่วยทหาร การประกอบกำลัง พื้นที่ปฏิบัติการ นอกจากนี้ข้อมูลที่มีอยู่แต่ในอดีตนั้น ล้าสมัย อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการจัดหน่วยและยุทธโศปกรณ์ โดยจะต้องใช้ข้อมูลและเวลาในการรวบรวมข้อมูลอีกมาก ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงได้แต่พิจารณาเฉพาะในด้านหลักการและ

ความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากน้ำมันสำรองในภาคเอกชน ในภาวะไม่ปกติ ของกองทัพบก หรือกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่งทางกลับกัน ก็คือ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน นั่นเอง

๔. จากปัญหา การที่กองทัพบกไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ ด้วยงบประมาณภาครัฐ จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหาร กล่าวคือ ทำให้เกิดสถานะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ขาดความต่อเนื่องในระบบการส่งกำลังบำรุง และการสนับสนุนไม่ทันเวลา ซึ่งอาจส่งผลให้การกิจล้มเหลว มีผลกระทบต่อความมั่นคง และอธิปไตยของประเทศในที่สุด

๕. การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนตามกฎหมาย เกื้อกูลและสนับสนุนต่อการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ แต่ยังคงขาดการประสานงานและกำหนดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการที่ชัดเจน

กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน ได้ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้โดยได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันการบริโภคน้ำมันเชื้อเพลิงของประชาชนภายในประเทศ และเพื่อการใช้งานน้ำมันเชื้อเพลิงของหน่วยงานทางด้านความมั่นคงของประเทศ ในภาวะไม่ปกติต่างๆ รวมถึงในภาวะการสงครามด้วย ซึ่งได้จัดทำไว้ในรูปแบบของ กฎหมาย และประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน และได้มีการจัดการฝึกอบรม หน่วยงานของกรมธุรกิจพลังงานกับผู้ค้าน้ำมันเป็นประจำทุกๆ ปี แต่ข้อมูลที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยเฉพาะความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติของหน่วยงานความมั่นคงนั้น ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งหากกรมธุรกิจพลังงานได้รับข้อมูลความต้องการที่ชัดเจน รวมทั้งมีการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกันจนสามารถจัดทำเป็นแผนการปฏิบัติไว้โดยเฉพาะ ก็น่าจะเป็นผลดีต่อความมั่นคงด้านพลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิงได้ในระดับหนึ่ง

๖. จากการทดลองเปรียบเทียบ ข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนกับปริมาณความต้องการใช้น้ำมันสำรองของกองทัพบก จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน ปรากฏว่าปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ภาคเอกชนต้องจัดให้มีสำรองไว้ตามกฎหมายนั้น เพียงพอต่อประมาณความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี ๒๕๕๖) แต่อย่างไรก็ตามการประมาณความต้องการดังกล่าวเป็นข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งไม่ทันสมัยประกอบกับ กองทัพบกได้มีการเปลี่ยนอัตราการจัดหน่วยและยุทธโศปกรณ์ไปมาก นอกจากนี้ควรที่จะได้วิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับ การใช้หน่วยทหารของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ ที่ความรุนแรงระดับต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้จัดทำ

เป็นโครงการวิจัยโดยเฉพาะเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความ ต้องการ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงใน การกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ ที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันสมัย ต่อไป

๗. กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ ของภาครัฐที่มีอยู่นั้น สนับสนุนเกื้อกูลต่อการที่ หน่วยงานด้านความมั่นคงจะสามารถใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมัน เชื้อเพลิงของภาคเอกชนได้ เพียงแต่ในรายละเอียดของขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ นั้น ยังไม่มีการ กำหนดเป็นแผนการปฏิบัติไว้ และยังไม่เคยมีการฝึกปฏิบัติการเพื่อซักซ้อมให้มีความเข้าใจ ที่ตรงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (หน่วยงานที่จำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง - กรมธุรกิจ พลังงาน - หน่วยงานของผู้ค้าน้ำมัน)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภาวะไม่ปกติ ของกองทัพบก หรือ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม และบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่มีอยู่มีความ ประสานสอดคล้อง ผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะไว้เป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การกำหนดขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ และ ส่วนที่ ๒ การแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ส่วนที่ ๑ การกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ

เห็นควรกำหนด ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติในการใช้ประโยชน์จากการสำรอง น้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน เพื่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ โดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ ขั้นตอนการปฏิบัติในภาวะไม่ปกติ จนถึงขั้นการระดมสรรพ กำลังด้วยการเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 ดังนี้

๑.๑ ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ

๑.๑.๑ กองทัพบก ควรจัดทำฐานข้อมูลการส่งกำลังบำรุง โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่จะต้องใช้ในกรณีเกิดภาวะไม่ปกติ เพื่อการคำนวณหาปริมาณและ ชนิดน้ำมันที่จำเป็นต้องสำรองไว้ ตามมาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผน ระดมสรรพกำลังที่ ๔๕ วัน โดยถือเอายอดกำลังพล และอัตรายุทธโศภกรณ์ต่างๆ ในอัตราเต็ม ประกอบแผนการป้องกันประเทศขั้นสูงสุด เพื่อให้ได้ชนิดและปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสูงสุดที่ กองทัพบกจำเป็นต้องใช้ในภาวะไม่ปกติ

๑.๑.๒ กองทัพบก ควรแจ้งชนิดและปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง เสนอให้ กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงปริมาณน้ำมันที่ ผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงฯ ต้องทำการสำรองไว้ตามกฎหมายต่อไป (สำหรับในส่วนของเหล่าทัพอื่นๆ หรือส่วนราชการอื่นๆ นั้น คงต้องดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับกองทัพบก)

๑.๑.๓ กองทัพบก ควรประสานกับ กรมธุรกิจพลังงาน เพื่อให้ทราบถึงที่ตั้งคลังน้ำมันสำรองของภาคเอกชนในแต่ละราย พร้อมทั้งชนิดและปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องทำการสำรองไว้ตามกฎหมายรวมทั้งเครือข่ายการคมนาคม เพื่อกำหนดแผนการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนให้สอดคล้องกับที่ตั้งหน่วยทหาร ตลอดจนกำหนดแผนการใช้น้ำมันสำรองของหน่วยทหารไว้ เพื่อมิให้เกิดความสับสน เมื่อจำเป็นจะต้องใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชน ในภาวะไม่ปกติ

๑.๑.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำแผนการปฏิบัติร่วมกัน และจัดให้มีการฝึกปฏิบัติตามแผน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนขึ้นเป็นประจำในทุกๆ ปี โดยเฉพาะระหว่าง หน่วยงานทางด้านความมั่นคง กรมธุรกิจพลังงาน และผู้ค้าน้ำมันที่ต้องทำการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ตามกฎหมาย และแก้ไขปรับปรุงข้อมูลต่างๆ ให้ทันสมัย

๑.๒ ขั้นตอนปฏิบัติในภาวะไม่ปกติ

๑.๒.๑ เมื่อมีแนวโน้มของสถานการณ์ อาจเกิดกรณีภาวะไม่ปกติใดๆ ขึ้นให้กองทัพบก แจ้งเตือนไปยังกรมธุรกิจพลังงาน โดยตรง เพื่อให้กรมธุรกิจพลังงานได้ดำเนินการประกาศ แจ้งให้ผู้ค้าน้ำมันได้เตรียมการให้การสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง

และเพื่อให้การเสนอความต้องการ การใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชน เป็นไปด้วยความเหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจ และเพื่อให้กรมธุรกิจพลังงานได้จัดสรรน้ำมันสำรองที่เหลือให้กับส่วนอื่นๆ ได้ กองทัพบก อาจจัดแบ่งระดับการปฏิบัติภารกิจตามระดับของความรุนแรงในภาวะไม่ปกติ ออกเป็น ๔ ระดับ คือ

ระดับ ๑ - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๑ (ระดับต่ำ)

ระดับ ๒ - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงเกินกว่าระดับ ๑

ระดับ ๓ - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่เกินกว่า

ระดับ ๓

ระดับ ๔ - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ ๔

(ระดับสูงสุด)

ซึ่งการประมาณการความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงในระดับต่างๆ นี้ จะต้องถือเอายอดกำลังผลและอัตรายุทธโศภณณ์ต่างๆ ของหน่วยทหารที่ออกปฏิบัติการกิจนั้นๆ

๑.๒.๒ เมื่อเกิดภาวะไม่ปกติ กองทัพบก จะแจ้งวันเริ่มใช้ ชนิด และปริมาณต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองให้กรมธุรกิจพลังงานทราบ ตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดภาวะไม่ปกติขึ้น เพื่อให้กรมธุรกิจพลังงาน ประกาศกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันทำการกักน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ตามความต้องการของกองทัพบก โดยเป็นไปตามแผนการปฏิบัติที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ

๑.๒.๓ ในกรณีที่ภาวะไม่ปกตินั้น มีสถานการณ์ร้ายแรงเพิ่มขึ้น กองทัพบก จะต้องแจ้งเตือนกรมธุรกิจพลังงาน เพื่อปรับระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ และเมื่อจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ แล้ว การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ก็ยังคงดำเนินการได้ต่อไป เว้นแต่ รายละเอียดของการปฏิบัติต่างๆ จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐

๑.๒.๔ ในขั้นตอนการปฏิบัติ เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองภาคเอกชนของกองทัพบก ให้ปฏิบัติตาม กฎหมายและระเบียบ ดังนี้

๑.๒.๔.๑ ก่อนการประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๑.๒.๔.๒ เมื่อประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ ให้ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ ประกอบกับระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยอนุโลม

๒. ส่วนที่ ๒ การแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ

เพื่อให้การใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนเพื่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ เป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัย ได้จัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการพิจารณาแก้ไข กฎหมาย และประกาศ ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ.๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ ในมาตรา ๒๐ วรรคแรก ดังนี้

จากเดิม “ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง และหลักเกณฑ์ วิธีการ

และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ทั้งนี้ การกำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองต้องไม่เกิน ร้อยละสามสิบ ของปริมาณการค้าประจำปี ”

แก้ไขเป็น “ ให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา ๗ สำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะในสถานที่เก็บตามวรรคสี่ โดยชนิดและอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ทั้งนี้ การกำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองต้องไม่เกิน ร้อยละ _____ ของปริมาณการค้าประจำปี ”

จำนวนร้อยละที่เหมาะสม ที่จะต้องพิจารณาแก้ไขนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณความจำเป็นที่ต้องสำรองขั้นต่ำที่สุด เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำมันสำรองทั้งประเทศ โดยพิจารณาในเรื่องความคุ้มค่าในด้านงบประมาณของภาคเอกชน อันจะเป็นผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนการค้าและราคาของน้ำมันเชื้อเพลิงในท้องตลาด

๒.๒ แก้ไขเพิ่มเติม ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตราหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณน้ำมันสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖

แม้ว่า ประกาศฯ ทั้งฉบับไม่มีข้อความใดที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากน้ำมันสำรองของภาคเอกชน ในการปฏิบัติการของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ แต่ในเรื่องของชนิดและอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามตารางท้ายประกาศฯ ซึ่งกำหนดชนิดและอัตราให้ผู้ค้าน้ำมันจะต้องสำรองไว้ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖ นั้น อาจจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับชนิดและจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้บริโภคริโภคทั้งประเทศ ซึ่งรวมถึงชนิดและจำนวนน้ำมันสำรองด้านความมั่นคงในส่วนของกองทัพบกจะต้องใช้ในภาวะไม่ปกติด้วย โดยที่พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ.๒๕๔๓ ได้ให้อำนาจอธิบดีสามารถที่จะปรับระดับในการสำรองน้ำมันได้ถึงอัตราไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของปริมาณการค้าน้ำมันของผู้ค้าน้ำมันแต่ละราย

๒.๓ แก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนี้

๒.๓.๑ แก้ไขเพิ่มเติมคำจำกัดความในระเบียบฯ ข้อ ๔.๓.๑ ดังนี้

ข้อความเดิม “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้น แต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

แก้เป็น “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม และให้หมายรวมถึงน้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมัน ที่ต้องมีสำรองไว้ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันที่มีผลใช้บังคับ อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้นแต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

๒.๓.๒ แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯ ในหมวดที่ ๘ ข้อกำหนดอื่นๆ โดยเพิ่ม
เป็นข้อ ๕๕ ดังนี้

“ ข้อ ๕๕ การใช้น้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติ
การค้าน้ำมัน พ.ศ.๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบนี้ โดยอนุโลม ”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมธุรกิจพลังงาน, กระทรวงพลังงาน. พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓
กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ :
สำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง, ๒๕๕๖

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารการวิจัย

วิวรรณ สุชาติ, พันเอก “ ความต้องการและแนวทางการเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกเพื่อ
ป้องกันประเทศ ทั้งในภาวะปกติและสงคราม ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยการทัพบก
สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, ๒๕๔๔.

กฎหมาย

- “ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๐๔ ตอนที่
๒๓๐ ฉบับพิเศษ, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐, หน้า ๑.
- “ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๔๓ ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๗ ตอนที่
๑๑๑ก, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓, หน้า ๑๔.
- “ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๐ ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔
ตอนที่ ๖๘ ก, ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐, หน้า ๓๔.
- “ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ
คำนวณปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖ ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๐
ตอนพิเศษ ๕๐ ง, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖, หน้า ๓๔.
- “ ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นขอความเห็นชอบ
สถานที่ที่ใช้เก็บสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง และเงื่อนไขที่ผู้ได้รับความเห็นชอบต้องปฏิบัติ
พ.ศ. ๒๕๔๕ ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๕ ง, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๕,
หน้า ๑๓.

ระเบียบ

กองทัพบก, “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๔”. ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๔.

กองทัพบก, “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๑”. ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๑.

กองทัพบก, “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท ๓ สายพลาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๑”. ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑.

สัมภาษณ์

กฤติมา ชูแสงเลิศวิจิตร, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักบริการธุรกิจและการ
สำรองน้ำมันเชื้อเพลิง กรมธุรกิจพลังงาน. สัมภาษณ์. ๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

สุภกานต์ วิทิตวโรดม, ผู้อำนวยการสำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
กรมธุรกิจพลังงาน. สัมภาษณ์. ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ภาคผนวก

ผนวก ก

ประกาศกระทรวงพลังงาน เรื่องยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน
(พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๖๐)

ผนวก ข

พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓

ผนวก ค

พระราชบัญญัติการค้ำนำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

ผนวก ง

ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่องกำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๕๖

ผนวก จ

พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง

พ.ศ.๒๕๑๖

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลโท สิริศักดิ์ วรเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	๒๖ มกราคม ๒๕๐๐
การศึกษาก่อนเข้ารับราชการ	โรงเรียน โยธินบูรณะ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๕ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๒๖
การศึกษาหลังเข้ารับราชการ	หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารพลาธิการ รุ่นที่ ๔๖ หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารพลาธิการ รุ่นที่ ๒๓ หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๖๖ หลักสูตรนายทหารปลัดบัญชา รุ่นที่ ๖ หลักสูตรการจัดงานส่งกำลังบำรุง รุ่นที่ ๓๘ หลักสูตรการพัฒนาสัมพันธ์การบริหารงานส่งกำลัง และการ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รุ่นที่ ๘
ประวัติการทำงานโดยย่อ	๒๕๒๒ ผู้บังคับกองส่งกำลัง ส่วนแยกพลาธิการสนับสนุน โดยตรงที่ ๑ กรมผสมที่ ๕ ๒๕๒๔ ศึกษาราชการผู้บังคับกองร้อย โรงเรียนทหารพลาธิการ กรมพลาธิการทหารบก ๒๕๒๘ ประจำแผนก กรมพลาธิการทหารบก ๒๕๓๐ ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ๒๕๓๑ ประจำแผนก สำนักงานประสานการวิจัยและ พัฒนาการทางทหาร กองทัพบก ๒๕๓๓ ประจำแผนก กรมพลาธิการทหารบก ๒๕๓๔ ผู้บังคับกองพัน โรงเรียนทหารพลาธิการ กรมพลาธิการทหารบก

- ๒๕๓๔ หัวหน้าแผนก กรมพลธิการทหารบก
- ๒๕๓๕ รองผู้อำนวยการกอง กรมพลธิการทหารบก
- ๒๕๔๒ หัวหน้ากอง กรมพลธิการทหารบก
- ๒๕๔๖ ผู้อำนวยการกอง กรมพลธิการทหารบก
- ๒๕๕๒ รองผู้บัญชาการ โรงเรียนทหารพลธิการ
- ๒๕๕๕ เสนาธิการ กรมพลธิการทหารบก
- ๒๕๕๖ รองเจ้ากรมพลธิการทหารบก

ตำแหน่งปัจจุบัน

เจ้ากรมพลธิการทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง การตำรอน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติโดยภาคเอกชน

ผู้วิจัย พลโท สิทธิศักดิ์ วรเจริญ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

ตำแหน่ง เจ้ากรมพลธิการทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักการ ทางการส่งกำลังบำรุงทางทหาร ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเพียงพอ ต่อเนื่อง และทันเวลา กองทัพในทุกประเทศทั่วโลก จึงต้องกำหนดให้มีการสะสมสิ่งอุปกรณ์ไว้ใน ระดับหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าหน่วยทหารจะสามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบได้ โดยมีต้อง หยุดชะงักจากปัญหาการขาดแคลนสิ่งอุปกรณ์นั้นๆ

กองทัพไทย ได้กำหนดหลักการดังกล่าวไว้ใน แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี 2556) สรุปสาระสำคัญได้ว่า การระดมสรรพกำลังในด้านการส่งกำลังบำรุง เป็นการระดม ทรัพยากรใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านน้ำ ด้านคมนาคม ด้านสื่อสาร ด้านแพทย์และ สาธารณสุข ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต และด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน มาสนับสนุน กองทัพในการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศในภาวะไม่ปกติได้อย่างเพียงพอและทันเวลา การ กำหนดขึ้นตอนการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุงในภาวะไม่ปกติ จะต้องมีให้น้อยที่สุดที่ จะกระทำได้โดยไม่ฝืดกระเปียบหรือกฎหมาย การระดมสรรพกำลังโดยอาศัยอำนาจเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติกัญชยการศึกษา พ.ศ.2457 และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 ควรกระทำเป็นวิธีสุดท้าย หรือกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติการทางทหารเท่านั้น และให้นำการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงในยามปกติมาใช้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ โดยการ เตรียมพร้อมปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ และกองทัพไทยได้กำหนดสมมุติฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) ไว้ที่ 45 วัน เพื่อให้ประเทศชาติมีความพร้อม และเป็นหลักประกันความอยู่รอด

คำสั่ง กองทัพบก ที่ 487/2543 เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และความ รับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วย การส่งกำลังสิ่ง อุปกรณ์ประเภท 3 สายพลธิการ พ.ศ.2551 ซึ่งมีผลบังคับในปัจจุบัน สรุปสาระสำคัญได้ว่า หลักการส่งกำลังถือเป็นหัวใจของความสำเร็จ ได้แก่ ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง ความทันเวลา และกองทัพบก จะต้องมีสะสมสิ่งอุปกรณ์ไว้ทั้งในภาวะปกติ และในภาวะไม่ปกติ (รวมถึงใน ภาวะสงคราม) สำหรับการสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะปกตินั้น ปัจจุบันได้มีการสะสมไว้เพื่อ หมุนเวียนแจกจ่ายให้กับหน่วยใช้ที่ 45 วันส่งกำลัง แต่การสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติ

นั้น กองทัพบกยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพบกยังคงกำหนดเป็นหลักการไว้ว่า กองทัพบกจะต้องมีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสะสมเพื่อรองรับภารกิจในภาวะไม่ปกติไว้ที่ ๔๕ วันส่งกำลัง เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบได้อย่างเต็มขีดความสามารถ

จากการที่ กองทัพบกไม่มีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ หากเกิดภาวะไม่ปกติใดๆ ซึ่งรวมถึงในภาวะสงครามด้วยนั้น อาจทำให้มีผลกระทบรุนแรงต่อความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของชาติได้ ประกอบกับยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน ของกระทรวงพลังงาน และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น สนับสนุนต่อแนวทางการจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศเพื่อการใช้บริโภคในภาวะไม่ปกติของประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านความมั่นคง

ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อศึกษาแนวทางในการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในการเตรียมความพร้อมทางการส่งกำลังบำรุง สนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในกรณีที่เกิดภาวะไม่ปกติขึ้นโดยการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดแนวทางและขั้นตอนในการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป และถ้าหาก กองทัพบก สามารถมีแนวทางในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองจากภาคเอกชนได้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ก็อาจกล่าวได้เช่นเดียวกับชื่อเรื่องของการวิจัยว่าเป็น “ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน และการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก
2. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา และผลกระทบ ของกองทัพบกในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบในภาวะไม่ปกติ ในกรณีที่กองทัพบกไม่มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
3. เพื่อเสนอแนะ แนวทางการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในโครงการวิจัย การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติโดยภาคเอกชน จำกัดขอบเขตเฉพาะการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับยานพาหนะ และยุทธโศปกรณ์ภาคพื้นของกองทัพบก เท่านั้น

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมวรรณกรรม หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ตลอดจนการสัมภาษณ์ โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. การศึกษา แผนยุทธศาสตร์ เพื่อความมั่นคงทางด้านพลังงานของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ.2557 - 2561) ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความมั่นคงและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านพลังงานของประเทศไทย โดยมีกลยุทธ์หลักประการหนึ่ง คือ พัฒนาระบบรองรับสถานะฉุกเฉินป้องกันแก้ไขขาดแคลนพลังงาน อาทิ การเพิ่มน้ำมันสำรองเชิงยุทธศาสตร์เป็น 90 วัน (ณ ปัจจุบัน 43 วัน) และ กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน ได้กำหนดเป้าหมายในการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เป็น 2 ส่วน คือ การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาครัฐ และการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชน แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐ การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาครัฐ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยจึงคงมีการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชนเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 โดยให้อำนาจ อธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมัน ต้องสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ไม่เกิน ร้อยละ ๓๐ ของปริมาณการค้าประจำปี ซึ่งปัจจุบันประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2556 กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันจะต้องมีน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ในคลังที่เก็บน้ำมันของตนเองไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6 ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงของตนในแต่ละปี

กรมธุรกิจพลังงาน ได้คำนวณปริมาณการค้าสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยภาคเอกชนดังกล่าว จะมีไว้ใช้บริโภคได้ 43 วัน ของปริมาณการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงทั้งประเทศ

2. การศึกษา หลักการ การส่งกำลังบำรุงทางทหาร

แผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี 2556) การระดมสรรพกำลังในด้านการส่งกำลังบำรุง เป็นการระดมทรัพยากรใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านน้ำ ด้านคมนาคม ด้านสื่อสาร ด้านแพทย์และสาธารณสุข ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน เพื่อ

สนับสนุนกองทัพในการปฏิบัติการป้องกันประเทศในภาวะไม่ปกติได้อย่างเพียงพอ และ
ทันเวลา การกำหนดขั้นตอนการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุงจะต้องมีให้น้อยที่สุด
ที่จะกระทำได้โดยไม่ฝืดกระเปียบหรือกฎหมาย การระดมสรรพกำลังโดยอาศัยอำนาจเกณฑ์ตาม
พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530
ควรกระทำเป็นวิธีสุดท้าย หรือกระทำเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติการทางทหารเท่านั้น
และให้นำการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุงในยามปกติมาใช้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ โดยการ
เตรียมพร้อมปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ โดยกองทัพไทยได้กำหนดสมมุติฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ
(Safety Standard) ไว้ที่ ๔๕ วัน เพื่อให้ประเทศชาติมีความพร้อม และเป็นหลักประกันความอยู่รอด
รวมทั้งเป็นพื้นฐานขยายขอบเขตกิจกรรมเตรียมพร้อมที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสั่ง กองทัพบก ที่ 487/2543 เรื่อง กำหนดภารกิจ นโยบาย แนวความคิด และ
ความรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่ง
อุปกรณ์ประเภท 3 สายพลาธิการ พ.ศ.2551 สรุปสาระสำคัญได้ว่า หลักการส่งกำลังถือเป็นหัวใจ
ของความสำเร็จ ได้แก่ ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง ความทันเวลา และกองทัพบกจะต้องมีการ
สะสม สิ่งอุปกรณ์ไว้ ทั้งในภาวะปกติ และในภาวะไม่ปกติ (รวมถึงในภาวะสงคราม) สำหรับการ
สะสมน้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะปกตินั้น ปัจจุบันได้มีการสะสมไว้เพื่อหมุนเวียนแจกจ่ายให้กับหน่วย
ใช้ 45 วันส่งกำลัง แต่การสะสมน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการปฏิบัติการในภาวะไม่ปกตินั้น กองทัพบก
ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณเช่นเดียวกัน

แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพบกยังคงกำหนดเป็นหลักการไว้ว่า กองทัพบกจะต้องมี
น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองสะสมไว้ที่ 45 วันส่งกำลัง เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบในภาวะ
ไม่ปกติใดๆ ได้อย่างเต็มขีดความสามารถ

3. การศึกษา วิเคราะห์ห้วงทฤษฎีของกฎหมาย ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ได้แก่
พระราชบัญญัติการค้ำน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2543 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550
ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ
คำนวณ ปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2556 พระราชกำหนด แก้ไขและป้องกันภาวะการขาด
แคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2516 และในส่วนของกองทัพบก ได้แก่ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการ
ส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภท 3 สายพลาธิการ พ.ศ.2551 และ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการ
ทหาร พ.ศ.2530

พบว่า กฎหมาย ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เกื้อกูล และสนับสนุนต่อการ
ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ

4. ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง

ได้สัมภาษณ์ คุณสุภกานต์ วิทิตว โรคม ผู้อำนวยการสำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง และ คุณกฤติมา ชูแสงเลิศวิจิตร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักบริการธุรกิจและการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน

สรุปได้ว่า กรมธุรกิจพลังงาน ได้ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ เพื่อเป็นหลักประกันการบริโภคน้ำมันเชื้อเพลิงของประชาชนภายในประเทศ และเพื่อการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของหน่วยงานทางด้านความมั่นคงของประเทศ ในภาวะไม่ปกติต่างๆ รวมถึงในภาวะการสงครามด้วย ซึ่งได้จัดทำไว้ในรูปแบบของ กฎหมาย และประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน และได้มีการจัดการฝึกอบรม หน่วยงานของกรมธุรกิจพลังงานกับผู้ค้าน้ำมันเป็นประจำทุกๆ ปี

แต่ข้อมูลที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยเฉพาะความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาวะไม่ปกติของหน่วยงานความมั่นคงนั้น ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งหากกรมธุรกิจพลังงานได้รับข้อมูลความต้องการที่ชัดเจน รวมทั้งมีการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกันจนสามารถจัดทำเป็นแผนการปฏิบัติไว้โดยเฉพาะ ก็น่าจะเป็นผลดีต่อความมั่นคงด้านพลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิงได้ในระดับหนึ่ง

5. การทดลองเปรียบเทียบ ข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนกับปริมาณความต้องการใช้น้ำมันสำรองของกองทัพบก จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน

การเปรียบเทียบข้อมูลเท่าที่มีอยู่ เพื่อให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ในการปฏิบัติการของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยได้เปรียบเทียบข้อมูลปริมาณน้ำมันสำรองที่มีอยู่ในภาคเอกชนกับปริมาณความต้องการใช้น้ำมันสำรองของกองทัพบก เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นที่สำคัญ 2 ชนิด (น้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว) โดยใช้ข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ.2556 ดังนี้

ข้อมูลโดยประมาณ จากกรมธุรกิจพลังงาน และกรมพลาสติกทหารบก
(ในปี พ.ศ.2556)

ลำดับ	ชนิดน้ำมันเชื้อเพลิง	ความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงทั่วประเทศ (การจำหน่าย) ในระยะเวลา 1 ปี	การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนที่ ร้อยละ 6 ของปริมาณการค้าในรอบ 1 ปี	การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง 45 วันส่งกำลัง จากข้อมูล สมมุติฐานการวิจัย ใน ปี 2544	การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในระยะเวลา 1 ปี
1	น้ำมันเบนซิน	8,233 ล้านลิตร	494 ล้านลิตร	16 ล้านลิตร	23 ล้านลิตร
2	น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	20,404 ล้านลิตร	1,224 ล้านลิตร	54 ล้านลิตร	45 ล้านลิตร
	รวม 2 ชนิด	28,637 ล้านลิตร	1,718 ล้านลิตร	70 ล้านลิตร	68 ล้านลิตร

จากตารางข้อมูล จะเห็นได้ว่าปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ภาคเอกชนต้องจัดให้มีสำรองไว้ตามกฎหมายนั้น เพียงพอต่อประมาณความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผนระดมสรรพกำลังของกองทัพไทย (ปี 2556)

แต่อย่างไรก็ตาม การประมาณความต้องการดังกล่าว เป็นข้อมูลเก่า เมื่อปี พ.ศ. 2544 ประกอบกับปัจจุบัน กองทัพบกได้มีการเปลี่ยนอัตราการจัดหน่วยและยุทธโศปกรณ์ไปมาก ดังนั้น กองทัพบก ควรจะได้จัดทำการประมาณความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองขึ้นใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง ในภารกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ ที่เหมาะสม ต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อความมั่นคงในภาครัฐ ณ ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงได้ เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดในด้านงบประมาณ

2. จากปัญหา การที่กองทัพบกไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ ด้วยงบประมาณภาครัฐ จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหาร กล่าวคือ ทำให้เกิดสถานะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ขาดความต่อเนื่องในระบบการส่งกำลังบำรุง และการสนับสนุนไม่ทันเวลา ซึ่งอาจส่งผลให้ภารกิจล้มเหลว มีผลกระทบต่อความมั่นคง และอธิปไตยของประเทศในที่สุด

3. ยุทธศาสตร์ของกระทรวงพลังงาน (พ.ศ.2556-2560) ด้านการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงทางยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง จะต้องจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในจำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6 ของปริมาณการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงประจำปี และอาจกำหนดร้อยละเพิ่มเติมขึ้นอีกในอนาคต โดยน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองดังกล่าวมีไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้บริโภคน้ำมันเชื้อเพลิงจะมีน้ำมันเชื้อเพลิงบริโภคอย่างต่อเนื่องไปในระยะหนึ่ง แม้ว่าจะเกิดภาวะไม่ปกติใดๆ ขึ้นก็ตาม

ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ภาคเอกชนต้องสำรองไว้ตามกฎหมายนั้น รวมถึงการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อความมั่นคงในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ หรือในภาวะสงคราม ด้วย

4. กองทัพบก ได้กำหนดหลักการการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้เพื่อปฏิบัติการกิจในภาวะไม่ปกติไว้ที่ 45 วันส่งกำลัง เช่นกัน แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงยังไม่สามารถจัดให้มีการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงโดยกองทัพบกเองได้

ในเรื่องของการคำนวณหาปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองที่กองทัพบก ควรจะต้องมีสำรองไว้จำนวนเท่าใดนั้น ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีการกำหนดไว้แน่ชัด ทั้งนี้ เนื่องจากการคำนวณหาปริมาณดังกล่าวจะต้องมีสมมุติฐานมาจาก ภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนลักษณะการใช้หน่วยทหาร การประกอบกำลัง พื้นที่ที่ปฏิบัติการ ซึ่งข้อมูลที่มีอยู่ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2521 นั้นล้าสมัย อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการจัดหน่วยและยุทธโศปกรณ์ไปมาก

5. การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนตามกฎหมายในปัจจุบัน เกื้อกูลและสนับสนุน ต่อการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ แต่ยังคงขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการกำหนดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิงตลอดจน ยังไม่มีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ ของภาครัฐที่มีอยู่นั้น สนับสนุน เกื้อกูลต่อการที่ หน่วยงานด้านความมั่นคงจะสามารถใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนได้ เพียงแต่ในรายละเอียดของขั้นตอนและวิธีการปฏิบัตินั้น ยังไม่มีการกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติไว้ และยังไม่เคยมีการฝึกปฏิบัติการเพื่อซักซ้อมให้มีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ หน่วยงานที่จำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรวจ หน่วยงานของกรมธุรกิจพลังงาน และหน่วยงานของผู้ค้าน้ำมัน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน ในภาวะไม่ปกติของกองทัพบก หรือ การสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ โดยภาคเอกชน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม และบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่มีอยู่มีความประสานสอดคล้อง ผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะไว้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อเสนอแนะการกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ และ ส่วนที่ 2 การแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การกำหนดขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ

1. กองทัพบก ควรกำหนด ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติในการใช้ประโยชน์จากการสำรวจน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชน เพื่อปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาวะไม่ปกติ โดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ ขั้นตอนการปฏิบัติในภาวะไม่ปกติ จนถึงขั้นการระดมสรรพกำลังด้วย การเกณฑ์ และการยึด ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการเตรียมการในภาวะปกติ

1.1.1 กองทัพบก จะต้องประมาณการความต้องการชนิดและปริมาณของน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะต้องใช้ในกรณีเกิดภาวะไม่ปกติขึ้น โดยกองทัพบกอาจจัดแบ่งระดับการปฏิบัติการกิจตามระดับของความรุนแรงในภาวะไม่ปกติ ออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับ 1 - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่ 1 (ระดับต่ำ)

ระดับ 2 - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงเกินกว่าระดับ 1

ระดับ 3 - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับที่เกินกว่าระดับ 2

ระดับ 4 - ภาวะไม่ปกติที่มีความรุนแรงในระดับ ที่ 4 (ระดับสูงสุด)

ซึ่งการประมาณการความต้องการนี้ จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) ของแผนระดมสรรพกำลังที่ 45 วัน โดยถือเอายอดกำลังพลและอัตราอุบัติเหตุปรกรณ์ต่างๆ ในอัตราเต็มประกอบแผนการป้องกันประเทศขั้นสูงสุด เพื่อให้ได้ชนิดและปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิง สูงสุดที่กองทัพบกจำเป็นต้องใช้ในภาวะไม่ปกติในระดับต่างๆ นั้น

1.1.2 กองทัพบก จะต้องรวบรวมความต้องการชนิดและปริมาณน้ำมัน เชื้อเพลิงสำรอง เสนอให้ กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงปริมาณน้ำมันที่ ผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติการค้า น้ำมันเชื้อเพลิง ฯ ต้องทำการสำรอง ไว้ตามกฎหมาย ต่อไป (สำหรับในส่วนของแต่ละทัพอื่นๆ หรือส่วนราชการอื่นๆ นั้น คงต้อง ดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับกองทัพบก)

1.1.3 กองทัพบก จะต้องประสานกับ กรมธุรกิจพลังงาน เพื่อให้ทราบถึงที่ตั้ง คลังน้ำมันสำรองของภาคเอกชน ของผู้ค้าน้ำมันในแต่ละรายพร้อมทั้งชนิดและปริมาณของน้ำมัน เชื้อเพลิงที่ต้องทำการสำรอง ไว้ตามกฎหมาย รวมทั้งเครือข่ายการคมนาคม เพื่อจัดทำแผนการ รับ - ส่ง และแผนการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงดังกล่าวไว้

1.1.4 กองทัพบก จะต้องกำหนดแผนการใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนให้ สอดคล้องกับที่ตั้งหน่วยทหาร ตลอดจนแผนการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหารไว้ เพื่อมิให้เกิด ความสับสน เมื่อจำเป็นจะต้องใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชน

1.1.5 ในภาวะปกติ กองทัพบก ควรจัดให้มีการเตรียมความพร้อมในการ ปฏิบัติโดย การซักซ้อม ขั้นตอน วิธีการ การใช้น้ำมันสำรองของภาคเอกชนร่วมกัน ระหว่าง กองทัพบก กรมธุรกิจพลังงาน และผู้ค้าน้ำมันที่มีหน้าที่ต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ตามกฎหมาย

1.2 ขั้นตอนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ของกองทัพบก ในภาวะ ไม่ปกติ

1.2.1 เมื่อมีแนวโน้มของสถานการณ์ อาจเกิดกรณีภาวะไม่ปกติใดๆ ขึ้น ให้ กองทัพบก แจ้งเตือนไปยังกรมธุรกิจพลังงาน โดยตรง เพื่อให้กรมธุรกิจพลังงานได้ดำเนินการ ประกาศ แจ้งให้ผู้ค้าน้ำมันได้เตรียมการให้การสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอง

1.2.2 เมื่อมีภาวะไม่ปกติใดๆ เกิดขึ้น กองทัพบก จะแจ้งวันเริ่มใช้ ชนิดและ ปริมาณที่ต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองให้กรมธุรกิจพลังงานทราบ ซึ่งจะเป็นไปตามความ ร้ายแรงของสถานการณ์ที่เกิดภาวะไม่ปกติขึ้น ในระดับที่ 1 ถึง ระดับที่ 4 เพื่อให้ กรมธุรกิจพลังงาน ได้ประกาศกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันได้ทำการกักน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ตามความต้องการของ กองทัพบก โดยเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ

1.2.3 ในกรณีที่ภาวะไม่ปกตินั้น มีสถานการณ์ร้ายแรงจนถึงขั้นการประกาศใช้กฎหมาย การเกณฑ์ การยึด ในเวลาไม่ปกติ ตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ในการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ ก็ยังคงดำเนินการได้ต่อไป เว้นแต่ การปฏิบัติต่างๆ เพื่อการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชนนั้น จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530

1.2.4 เอกสารหลักฐาน ในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำรองของภาคเอกชน ที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 นั้น ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ 3 สายพลการ พ.ศ.2551 โดยอนุโลม ทั้งนี้ อาจจัดให้มีการจัดฝึกปฏิบัติร่วมกันระหว่าง กองทัพบก กรมธุรกิจพลังงาน และผู้ค้าน้ำมันที่จะต้องสำรองน้ำมันไว้ ตามกฎหมาย เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเมื่อมีการปฏิบัติจริง

2. กองทัพบก ควรจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งกำลังบำรุงในทุกมิติ ในลักษณะเดียวกันกับข้อมูลการส่งกำลังบำรุง พ.ศ.2521 เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดปริมาณสิ่งอุปกรณ์เป็นวันส่งกำลังในภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ ได้อย่างมีสมมุติฐานที่ใกล้เคียงมากที่สุด

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำแผนการปฏิบัติร่วมกัน และจัดให้มีการฝึกปฏิบัติตามแผน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของภาคเอกชนขึ้นเป็นประจำในทุกๆ ปี โดยเฉพาะระหว่าง หน่วยงานทางด้านความมั่นคง กรมธุรกิจพลังงาน และผู้ค้าน้ำมันที่ต้องทำการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ตามกฎหมาย เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อมูลต่างๆ ให้ทันสมัย

ส่วนที่ 2 การแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย ประกาศ และระเบียบ

ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และประกาศ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ.2543 และ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 ในมาตรา 20 วรรคแรก ดังนี้

จากเดิม “ _____ ทั้งนี้ การกำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง ต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของปริมาณการค้าประจำปี ”

แก้ไขเป็น “ _____ ทั้งนี้ การกำหนดอัตราของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง ต้องไม่เกินร้อยละ _____ ของปริมาณการค้าประจำปี ”

จำนวนร้อยละที่เหมาะสม ที่จะต้องพิจารณาแก้ไวนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณความจำเป็นที่ต้องสำรองขั้นต่ำที่สุด เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำมันสำรองทั้งประเทศ โดยพิจารณา

ในเรื่องความคุ้มค่าในด้านงบประมาณของภาคเอกชน อันจะเป็นผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนการค้าและราคาของน้ำมันเชื้อเพลิงในท้องตลาด

2. แก้ไขเพิ่มเติม ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดชนิดและอัตรา หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณน้ำมันสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2556

แม้ว่า ประกาศฯ ทั้งฉบับไม่มีข้อความใดที่เป็นอุปสรรคต่อการ ใช้ประโยชน์จากน้ำมันสำรองของภาคเอกชน ในการปฏิบัติการกิจการของกองทัพบก ในภาวะไม่ปกติ แต่ในเรื่องของชนิดและอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงตามตารางท้ายประกาศฯ ซึ่งกำหนดชนิดและอัตราให้ผู้ค้าน้ำมันจะต้องสำรองไว้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6 นั้น อาจจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับชนิดและจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้บริโภครวมทั่วประเทศ ซึ่งรวมถึงชนิดและจำนวนน้ำมันสำรองด้านความมั่นคงในส่วนที่กองทัพบกจะต้องใช้ในภาวะไม่ปกติด้วย โดยที่พระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ. 2543 ได้ให้อำนาจอธิบดีสามารถที่จะปรับระดับในการสำรองน้ำมัน ได้ถึงอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของปริมาณการค้าน้ำมันของผู้ค้าน้ำมันแต่ละราย

3. แก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการส่งกำลังสิ่งอุปกรณ์ประเภทที่ 3 สายพลาธิการ พ.ศ. 2551 ดังนี้

3.1 แก้ไขเพิ่มเติมคำจำกัดความในระเบียบฯ ข้อ 4.31 ดังนี้

ข้อความเดิม “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้น แต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

แก้เป็น “ น้ำมันสำรอง หมายถึง จำนวนน้ำมันที่กำหนดให้หน่วยมีไว้เพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะนอกเหนือจากน้ำมันเกณฑ์สะสม และให้หมายรวมถึงน้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมัน ที่ต้องมีสำรองไว้ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันที่มีผลใช้บังคับ อาจเป็นน้ำมันชนิดที่ไม่มีการใช้ตามปกติในขณะนั้น แต่ให้มีสำรองไว้เพื่อการใช้ในอนาคต ”

3.2 แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯ ในหมวดที่ 8 ข้อกำหนดอื่นๆ โดยเพิ่มเป็นข้อ 59 ดังนี้

“ ข้อ 59 การใช้น้ำมันสำรองของผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมัน พ.ศ.2543 ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบนี้ โดยอนุโลม ”